

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
TOPLUMSAL PROJELER YÖNETİM VE ORGANİZASYONU BİLİM DALI

**YEREL EKOLOJİK HAREKETLERİN ÖRGÜTLENME
PRATİKLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: ÇANAKKALE
ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

ÖZGE DORUK

İSTANBUL, 2018

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
TOPLUMSAL PROJELER YÖNETİM VE ORGANİZASYONU BİLİM DALI

**YEREL EKOLOJİK HAREKETLERİN ÖRGÜTLENME
PRATİKLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: ÇANAKKALE
ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

ÖZGE DORUK

Danışman: Doç. Dr. EYÜP AYGÜN TAYŞİR

İSTANBUL, 2018

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

İŞLETME Anabilim Dalı TOPLUMSAL PROJELER YÖNETİM VE ORGANİZASYONU Bilim Dalı TEZLİ YÜKSEK LİSANS öğrencisi ÖZGE DORUK'ın YEREL EKOLOJİK HAREKETLERİN ÖRGÜTLENME PRATİKLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA:ÇANAKKALE ÖRNEĞİ adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 19.07.2018 tarih ve 2018-20/18 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi10...../.....8...../.....2018.....

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

	Öğretim Üyesi Adı Soyadı	İmzası
1.	Tez Danışmanı Doç. Dr. EYÜP AYGÜN TAYŞIR	
2.	Jüri Üyesi Dr. Öğr. Üyesi İHSAN YİĞİT	
3.	Jüri Üyesi Dr. Öğr. Üyesi NURGÜL KELEŞ TAYŞIR	

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
İÇİNDEKİLER	i
TABLO LİSTESİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YAZIN TARAMASI VE KURAMSAL ARKA PLAN

1. Toplumsal Hareketler Yazınının Kökeni.....	3
2. 1968 Sonrası Toplumsal Hareketlere Yeni Bir Bakış.....	6
2.1 Kaynak Mobilizasyonu Teorisi	6
2.1.1 Toplumsal Hareket Örgütleri	7
2.2 Politik Fırsatlar Teorisi	9
2.3 Çerçeveleme Analizi	10
2.4 Yeni Toplumsal Hareketler Teorisi	12
2.4.1 Kimlik İnşası	14
3. Toplumsal Hareket Teorilerinde Güncel Tartışmalar	14
4. Neoliberal Politikalar Düzleminde Gelişen Ekolojik Toplumsal Hareketler	16
5. Ekolojik Toplumsal Hareketlerde Türkiye Perspektifi	19

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA TASARIMI

1. Araştırma Sorusu	23
2. Araştırmanın Amacı	23
3. Araştırmanın Kurama ve Uygulamaya Katkıları Açısından Önemi	23
4. Araştırmada İzlenen Yöntem	24
5. Evren ve Örneklem	25
6. Veri Toplama ve Analiz Süreçlerinde İzlenen Yöntem	26
7. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği	27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

1. Bulguların Aktarımına İlişkin Açıklamalar.....	28
2. Ekoloji Hareketleri Bağlamında Çanakkale'nin Kısa Tarihçesi.....	28
3. Örnek Olay 1: Karadağ Hareketi	30
3.1 Örgütlenme Yapısı	30
3.2 Politik Olanaklar ve Hareket Repertuarı.....	34
3.3 Hareketin Çerçevesi ve Kolektif Kimlik.....	38
4. Örnek Olay 2: Çırpılar Hareketi	42
4.1 Örgütlenme Yapısı	43
4.2 Politik Olanaklar ve Hareket Repertuarı.....	48
4.3 Hareketin Çerçevesi ve Kolektif Kimlik.....	54
5. Örnek Olay 3: Bozcaada Hareketi	58
5.1 Örgütlenme Yapısı	58
5.2 Politik Olanaklar ve Hareket Repertuarı.....	62
5.3 Hareketin Çerçevesi ve Kolektif Kimlik.....	67
6. Örnek Olay 4 : Gülpınar Hareketi.....	71
6.1 Örgütlenme Yapısı	71
6.2 Politik Olanaklar ve Eylem Repertuarı.....	76
6.3 Kolektif Kimlik ve Hareketin Çerçevesi.....	80

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ	84
KAYNAKÇA	90
EKLER.....	103
EK A: Görüşme Listesi	103
EK B: Mülakat Soruları	104
EK C: Haritalar	105
EK D: Fotoğraflar	108

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1: Geleneksel Kuramlar ve Kaynak Mobilizasyonu Teorisi arasında Karşılaştırma	9
Tablo 2: Çerçeve Hizalama Süreçleri.....	11
Tablo 3: Örnek Olay Yöntemi ve Diğer Nitel Araştırma Yöntemlerinin Karşılaştırılması	24
Tablo 4: Örnek Olay Çalışması Tasarım Kriterleri.....	27

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı	: Özge Doruk
Anabilim Dalı	: İşletme
Programı	: Toplumsal Projeler Yönetim ve Organizasyonu
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Eyüp Aygün Tayşir
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans – Temmuz 2018
Anahtar Kelimeler	: Örgütlenme Pratikleri, Toplumsal Hareketler, Ekolojik Hareketler, Toplumsal Hareket Teorileri

ÖZET

YEREL EKOLOJİK HAREKETLERİN ÖRGÜTLENME PRATİKLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: ÇANAKKALE ÖRNEĞİ

Türkiye'de neoliberal politikaların doğa üzerindeki baskısı 2000'li yıllar itibariyle hızlanmaya başlar. Hidroelektrik Santraller, Kömürlü Termik Santraller, Maden Ocakları gibi başta enerji alanı olmak üzere sermayenin yatırımları kırsal bölgelerde yoğunlaşır. Ekolojik tahribatları da beraberinde getiren bu süreçte yereldeki ekolojik hareketlerin de artmaya başladığı gözlemlenir. Birçok yerde gerçekleşen bu tahribatlara karşı belli bölgelerde tekrarlanan ya da bir an da ortaya çıkan yerel ekolojik hareketlerin örgütlenme pratiklerinin nasıl geliştiği sorusuna yanıt aramanın, toplumsal hareketler literatürüne ve alanda pratik çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarına ve aktivistlere yönelik tamamlayıcı bir katkı olabileceği düşünülür. Mevcut toplumsal hareketler çalışmaları milenyum çağı ile birlikte ekolojik hareketler de dahil olmak üzere toplumsal hareketlerin küreselleşmeye başladığından bahseder. Toplumsal hareket teorileri ise bu süreçte gittikçe iç içe geçer ve hareketlerin analizinde bir sentez olarak değerlendirilmiştir. Bu açıklamaların Türkiye özelinde karşılığının ne olduğu merak edilmiştir. Bu sebeple ekolojik tahribatın yoğun bir şekilde yaşandığı ve uzun yıllardır yerel direnişlerin sürdürüldüğü Çanakkale İli'nden dört örnek olay seçilerek nitel bir saha araştırması yapılmıştır. Keşifsel niteliği olan bu çalışmada örnek olayların ele alınan toplumsal hareket teorileriyle ne derece açıklanabildiği ve örgütlenme pratiklerinin nasıl geliştiği açıklanmaya çalışılmıştır. Örnek olay çalışmalarının nitel analizi sonucunda hareketlerin ekonomik, politik ve sosyal süreçlerden etkilendiği ama tek başlarına bir değişim getiremedikleri gözlemlenmiştir. Yerel hareketler, 21. yüzyıldaki hâkim hareket repertuarına, stratejisine uyum sağlamakla birlikte temel olarak yerel dinamikler üzerine kurgulanmıştır.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Özge Doruk
Field : Business Administration
Programme : Social Projects Management and Organization
Supervisor : Doç. Dr. Eyüp Aygün Tayşir
Degree Awarded and Date : Master's Degree – July 2018
Keywords : Organizational Practices, Social Movements,
Ecological Movements, Theories of Social Movements

ABSTRACT

A RESEARCH ON LOCAL ECOLOGICAL MOVEMENTS' PRACTICES : CASE OF ÇANAKKALE

The pressure that neoliberal politics have on nature in Turkey, has started to accelerate since 2000s. Particularly in energy field such as Hydroelectric Plants, Carbonaceous Steam Power Plants, Mines; all funding has focused on rural areas. It has been observed that ecological movements increased in the rural areas during the process which brought along ecological destructions. It has been under consideration that searching for an answer to the question of how organizing practices of local ecological movements against these destructions in many places that occur instantly or reenact in certain areas progress can be a complementary contribution to social movements, non-governmental organizations that work in the field, and activists. The existing social movement studies deal with how social movements including the ecological movements have started to become globalized in consequence of the millennium era. Social movement theories, on the other hand, have been intertwined and have been considered as a synthesis of the movements' analysis. The question arises how these explanations will find their equals in Turkey's state. For this reason, a qualitative field research has been made by choosing four example cases in the city of Çanakkale where ecological destruction has been witnessed potently and local resistance has been shown for years. It has been attempted to explain how organizing practices progressed and to what extent example cases that were discussed and have heuristic approach can be explained with social movement theories. It was observed as a result of the qualitative analysis of example case studies that the movements are influenced by economic, political and social processes but they do not bring a change by themselves. Local movements have been built on local dynamics besides complying with movement repertory and strategy that is dominant in 21th century.

TEŞEKKÜR

Akademik bir çalışmanın nasıl yürütülmesi gerektiği konusunda tecrübe kazandığım bu araştırmada aynı zamanda ne kadar çok insanın emeğinin olabileceğini deneyimledim.

En başından itibaren çalışmak istediğim konuda beni destekleyen, yol gösteren, bilgi birikimini paylaşan ve bir akademisyen olarak rol model olan değerli hocam ve tez danışmanım Doç.Dr. Eyüp Aygün Tayşir'e teşekkür etmeliyim. Tüm yüksek lisans hayatım boyunca dikkatimi ve ilgimi 'yolda tuttuğu' için kendisine çok şey borçluyum. Ve bu yolun başından sonuna kadar beni destekleyen Yasemin Bahçekapılı'ya minnettarım.

Toplumsal hareketler literatürü ve saha pratikleri ile ilgili konularda fikirleriyle zihnimi açan Dr. Yusuf Doğan Çetinkaya'ya, Dr. Seda Güven'e, Baran Alp Uncu'ya ve Arş.Gör. Yaprak Aydın'a teşekkür ederim.

Bu tez çalışması Heinrich Böll Stiftung Derneği tarafından 2017/2018 döneminde burs desteği aldı. Derneğin maddi ve manevi desteğinin, özellikle ekoloji ve sivil toplum alanındaki mentörlüğünün araştırma sürecine katkısı çok büyüktür. Heinrich Böll Stiftung Derneği'ne ve program koordinatörümüz Yonca Verdioğlu Şık'a çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca imece usulü destekleriyle yanımda olan Bir.One Platformu'na ve özelinde Cansu Özge Özmen, Banu Göksu, Huriye Nejlan Özmen ve Maçi Şafak Aslı'ya teşekkür ederim.

Saha araştırması için Çanakkale'de bulunduğum iki ay boyunca bana evlerini açan Hülya, Övünç ve Mercan Cengiz'e çok şey borçluyum. Tüm süreç boyunca yanımda oldukları, fikirleriyle bana ilham verdikleri, tecrübelerini ve en önemlisi dostluklarını paylaştıkları için çok şanslıyım. Aynı zamanda Küçükkuşu'da gözlemlerim boyunca bana destek sağlayan Özge Oğuz'a teşekkürü ve minneti borç bilirim.

Bir saha araştırmasında, araştırmacıyı en tedirgin eden konulardan biri de sahadan alacağı tepkidir. Bu süreci benim için inanılmaz keyifli kılan ve kolaylaştıran tanıştığım tüm Çanakkalelilere ve Yalı Han müdavimlerine çok teşekkür ederim. Her biri ilhamım ve motivasyonum oldu.

Son olarak anneme tüm bu süreçte gösterdiği sabır ve destek için minnettarım.

GİRİŞ

Toplumsal hareketler bulunduğu dönemin koşullarını içinde barındırmaktadır. Aynı zamanda da o döneme, zamana, mekâna ilişkin bir yansımadır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren dünyadaki ekolojik tahribat ve beraberinde gelişen ekolojik hareketler bu bağlamda değerlendirilebilir.

1980'ler itibariyle küreselleşen dünyada uygulanmaya başlanan neoliberal politikalar, doğayı bir meta aracı olarak tüketmeye başlamıştır. Bu süreçte ekolojik hareketler de neoliberal politikalar gibi küreselleşmeye başlamıştır. Aynı zamanda neoliberal politikaların yerel bölgelerde gerçekleştirdiği ekolojik tahribatlar doğrultusunda da yerelleşmiştir.

Sosyal bilimler literatürüne girdiğinden beri analiz edilmeye çalışılan toplumsal hareketler için 1960'larda güncel teoriler ortaya çıkmıştır. Kaynak mobilizasyonu, yeni toplumsal hareketler, çerçeveleme ve politik fırsatlar olarak açıklanan bu teoriler ekolojik hareketler de dâhil olmak üzere değişen dünyadaki toplumsal hareketleri anlamaya ve açıklamaya çalışmaktadır. Hareketleri farklı bağlamlarda ele alarak değerlendiren bu teoriler 1980'ler itibariyle birbirleriyle sentezlenmeye başlanmıştır.

Bu çalışmanın konusunu ise 2000 yılından sonra Türkiye'de yaşanan yerel ekolojik hareketlerin örgütlenme pratikleri oluşturmaktadır. Türkiye'de 1980'ler itibariyle uygulanmaya başlanan ve 2000'li yıllarla birlikte de hız kazanan neoliberal politikalar tarım arazilerini, ormanları, su varlıklarını vs. ciddi bir şekilde tahrip etmektedir. Kırsal alanlarda görünürlüğü artan bu ekolojik tahribatlara yönelik yerel ekolojik hareketlerde de bir artış yaşanmaktadır. Ve bu bağlamda ortaya çıkan yerel ekoloji hareketlerinin örgütlenme pratiklerinin neler olduğunun kuramsal çerçeve bağlamında ele alınması planlanmaktadır. Teorik açıklamalar toplumsal hareketlerin, toplumsal hareket örgütleri sayesinde devamlılığını sağlayabildiğini belirtmektedir. Bir hareket ne kadar çok kaynağa sahipse o kadar fazla sesini duyurabilir. Politik ve ekonomik süreçler hareket dinamikleri üzerinde etkilidir. Kültür bir hareketin kendini oluşturmasında başat aktörlerden birisidir. Bahsedilen tüm bu açıklamalar yerel bir ekolojik hareketi açıklayabilmek için ne derece etkilidir sorusu, bu araştırmanın neden yapıldığına dair var olan yanıtlardan biridir. Yerel bir ekoloji hareketinin örgütlenme pratiklerini anlamanın; Türkiye'de politik ve ekonomik

sürecin toplum üzerindeki tezahürünün anlaşılması, kültürün kullanım şekillerinin ortaya çıkarılması, insanları harekete geçiren motivasyon kaynaklarının analiz edilebilmesi açısından önem taşıdığı belirtilmelidir.

Araştırmada Çanakkale İli'nde gerçekleşen 4 yerel hareket örneği seçilerek bir çoklu olay çalışması ele alınmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinin izlendiği bu çalışmada İstanbul ve Çanakkale'de olmak üzere toplamda 4 aylık bir saha çalışması yapılmıştır. Dokümantasyon ve yarı yapılandırılmış görüşmeler başlıca veri kaynaklarıdır. Araştırma 4 bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm literatür taramasını içerir, ilgili yazın incelenmiş ve kuramsal çerçeveyi oluşturan teoriler ortaya koyulmuştur. İkinci bölümde ise araştırmada izlenen yöntem ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise araştırma bulguları aktarılarak, örnek olay çalışmaları analiz edilmiştir. Son bölüm ise yapılan analizlerin sonuçlarını ve yorumlanmasını barındırmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YAZIN TARAMASI VE KURAMSAL ARKA PLAN

1. Toplumsal Hareketler Yazınının Kökeni

İnsanlık tarihi boyunca toplumlarda çatışmalar, ayaklanmalar ve bu gibi amaçlarla örgütlenmeler her daim yaşanmıştır. 19. yüzyılda ise önemli bir değişim meydana gelmiş ve geleneksel olarak ya da cemaat grupları tarafından gerçekleştirilen savunmacı eylemlerden organize, öz bilince sahip, daha kalıcı hareketlere ve yeni haklar ile fırsat arayışında olan saldırgan eylemlere doğru bir dönüşüm yaşanmıştır (Tilly, 2008). İngiltere'de on sekizinci yüzyılda siyasetçi John Wilkes'in başlatmış olduğu olaylar çevresinde dönen hareketler, Charles Tilly'e göre (1995, 2004) modern anlamda ilk toplumsal hareketleri oluşturmaktaydı; bu toplumsal hareketlilik, bir yandan bir seçim kampanyası diğer yandan sivil haklar mücadelesi ve sarhoşlar festivali şeklinde hareket eden bir kalabalıktan müteşekkildi (akt. Jasper, 2017: 33). Modern olarak ifade edilen bu hareketlerin, açıkça tanımlanmış rakiplerle çatışmalı ilişkilere giren, yoğun gayri resmi ağlar içinde bulunan ve farklı bir kolektif kimliği paylaşan özellikleri olduğundan bahsedilmektedir (Mario Diani 1992a; 2003a; 2004a; Diani ve Bison 2004 akt. Della Porta ve Diani 2006: 20-21).

Toplumsal hareketler, bulunduğu dönemin koşullarından, zaman ve mekânın bağlamından ayrı olarak düşünülemez. 19. yüzyıl sistem karşıtı, kapitalist düzenin inşasında muhalif olarak ortaya çıkan işçi, sosyalist, anti-emperyalist, anarşist hareketlerin yükselişine tanıklık etmiştir (Martin, 2008: 285). Bush (2008: 88), 1848-1917 arasındaki dönemin merkezî gücünü, modern işçi sınıfı hareketinin yükselişi olarak tanımlamaktadır. Ayrıca bu dönemde ortaya çıkan hareketler, kapitalist dünya ekonomisinin şeklini yansıtmakta ve yapılandırmaktadır.

20. yüzyıl, bu hareketlerin devamlılığının yanı sıra dünya sahnesinde pek çok gelişmenin yaşandığı bir dönemdir. Hobsbawm'ın (1994 akt. Bush ve Morris, 2008: 142) ifadesiyle:

"1914'ten İkinci Dünya Savaşı'nın sonrasına dek süren bir felaket çağını, yirmi beş ya da otuz yıllık sıra dışı bir ekonomik büyüme takip etti; bu da muhtemelen insan toplumunu, bu kısalıktaki hiçbir dönemin değiştiremediği kadar derinden değiştirdi."

Bu yüzyılın ilk yarısında insanlık imparatorlukların çöküşüne, iki dünya savaşına, ekonomik buhrana, yeni bir ekonomik yapılanmaya, devrimlere şahit olmuştur. Bush

ve Morris (2008: 144) yaşanan toplumsal hareketlerin, İkinci Dünya Savaşı'nın akabinde muhalif konumlarından devlet iktidarını ele geçirme hedeflerine ulaştığını belirtmektedir.

19. yüzyıl itibariyle sosyal bilimlerin ilgi alanına giren toplumsal hareketler, bu dönemde sistematik bir şekilde analiz edilmeye başlanmıştır (Çetinkaya, 2015: 17). Gustave Le Bon'un 1887 yılında yayınladığı çalışması ile birlikte başlayan *Kalabalıklar Kuramı*, 19. ve 20. yüzyılın başlarında toplumsal hareketleri açıklamak için kullanılan psikoloji kuramlarından birisidir. Bu kuram, büyük bir insan grubunun bir kalabalık oluşturacak şekilde bir araya geldiği zaman, birey olarak yapmayacakları yıkıcı eylemlerde bulduklarını ifade etmektedir (Jasper, 2017: 45).

"Yalnız bulunduğu zaman terbiyeli, aydın bir kimse iken, kitle halinde içgüdüleriyle hareket eden bir mahlûk, yani bir vahşidir" (Le Bon, 1999 akt. Çetinkaya, 2015: 20).

Bu görüşler doğrultusunda toplumsal hareketleri ele alan kuramcılar, toplumsal hareketlerin içinden gelen değil, hareketlerin işlevsizliğini ve tehlikelerini ön plana çıkaran bir elitler kesimi olarak tanımlanmaktadır (Çetinkaya, 2015; Jasper, 2017).

20. yüzyılda pek çok sosyal bilimci, Gustave Le Bon'un çalışması temelinde ilerleyen *Kolektif Davranış Teorisi* bağlamında toplumsal hareketleri irrasyonel ve patolojik vakalar olarak değerlendirmektedir (Martin, 2015: 12). Neil Smelser, *Kolektif Davranış Teorisi* (1962) adlı eserinde katma değer kuramını geliştirir ve modernleşme sürecinde ortaya çıkan yapısal değişimlere tepki olarak gösterilen bu irrasyonel hareketlerdeki tabanın fakir ve köksüz insanlardan oluştuğunu belirtmiştir. Modernleşme sürecinin kazanımları herkese ulaştığında bu hareketlerin zayıflayacağını ifade etmiştir (akt. Çayır, 1999; Duman, 2017). Smelser'in yaklaşımının yanı sıra, kolektif hareketin bir kriz davranışı olduğunu öne sürerek değerlendiren yaklaşımlar da bulunmaktadır (della Porta ve Diani, 2001: 4).

Olson (1971) *Kolektif Hareket Mantığı* adlı eserinde toplumsal hareketleri irrasyonel ve medenileşmemiş aktörlerden oluşan yapılar olarak değil, bilinçli bir faaliyet olan "kolektif eylem" kavramı ile rasyonelite kazandırmaktadır (Duman, 2017: 114).

20. yüzyılın ikinci yarısından sonra, Kalouche ve Mielants (2008: 221) toplumsal hareketlere etki eden üç büyük tarihsel olaydan bahsetmektedir: Çin Kültür Devrimi, Küba Devrimi ve Vietnam Savaşı. Küresel çapta etki yaratan bu olayların yanı sıra 1960'lar boyunca dünyanın pek çok yerinde ekonomik, politik ve sosyal değişimler yaşanmıştır. Avrupa'nın yaşamakta olduğu bu süreci "ilerlemenin krizi" ifadesiyle

açıklamaya çalışan Touraine (1999: 38) toplumda yaşanan bu değişimleri ve toplumsal hareketleri şu ifadelerle değerlendirmiştir:

"(...) henüz çok yeni olduğu için yapısı ve sorunları bilinmeyen bu yeni toplum biçiminde hangi güçlerin ve sosyal çatışmaların işlediğini açığa çıkarmaktır. Kontrol düzeneğinin hâkimiyeti ile değişimi yaşayanlar arasındaki bu yeni sınıf mücadelesi Mayıs hareketine önemini kazandırmakta ve onu temelli bir kriz anına dönüştürmeyip, kapitalist endüstrileşmenin seyri içinde işçi hareketleri gibi, bizim toplumumuzda da esaslı ve süren bir olgu olan yeni mücadelelerin başlangıcı kılmaktadır." (Touraine 1968: 279 akt. Tilly, 2008: 116).

Bahsedilen bu değişimler toplumsal hareketlerin repertuvarlarına da yansımıştır. Toplumsal hareketler literatürüne Charles Tilly tarafından kazandırılan bu kavram, eylemlilik esnasında kullanılan eylem biçimlerini, araçlarını ifade etmektedir. Toplumsal hareket repertuarı zamansal ve mekânsal olarak değişiklikler göstermektedir. Repertuara yürüyüşler, sosyal medya araçları, boykotlar, işgaller vs. örnek olarak sunulabilir.

1968 yılında yaşanan toplumsal hareketler, birçok farklı fikir akımının kesiştiği ve ortaya yeni bir şeylerin çıktığı olaylar dizisi olarak belirtilmiştir (Akay, 2016: 181). "Yeni" olarak adlandırılan belirli sorunlara yoğunlaşan ve kimliğin ön plana çıktığı bu hareketlerin, birbiri ile alakasız görünse de belli ortak değerler çevresinde ortak bir kökene sahip olduğu ifade edilmiş ve aynı zamanda bu değerlerin kendi içlerinde yeni olmasa da yeni toplumsal hareketler içinde bir önemi ve farklılığı olduğundan bahsedilmiştir (Offe, 1999).

Bu çalışmanın odağını oluşturan ekoloji hareketleri de, bu dönem içerisinde sesini duyurmaya ve yaygınlaşmaya başlamıştır. 1970'ler neoliberal politikaların tüm dünyaya yavaş yavaş yayılmaya başladığı dönemdir. Ve neoliberal sistem doğayı *metalaştırma* politikalarıyla ekolojik sorunları daha fazla derinleştirmektedir. İklim değişikliği, gıda sorunu, ozon tabakasının delinmesi, ormansızlaşma gibi küresel ölçekteki sorunlar da ekolojik hareketlerin devamlılığını beraberinde getirmiştir.

1968 sonrası ortaya çıkan hareketlerin dinamiklerini, o güne kadar kullanılan toplumsal hareket teorilerinin açıklamakta yetersiz oldukları görülmüştür. Hareketlere yapısal bir bakış açısıyla yaklaşan kaynak mobilizasyonu ve politik fırsatlar teorisi ile kültürel yönden ele alan yeni toplumsal hareketler ve çerçeveleme yaklaşımları bu süreç içerisinde ortaya çıkmıştır. Çetinkaya (2015: 22), 1960'lar ve sonrasında toplumsal hareketler hakkında değerlendirmelerde bulunan kişilerin bu hareketlerin içinden geldiklerini ya da bu hareketlere karşı sempati duyan kişiler olduklarını ifade

etmektedir. Bu gelişme, toplumsal hareketler literatürünün gelişiminde göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur.

2. 1968 Sonrası Toplumsal Hareketlere Yeni Bir Bakış

2.1 Kaynak Mobilizasyonu Teorisi

Toplumsal hareketlerin analizine hâkim olan irrasyonel bakış açısını değiştiren teoriler 1970'li yıllarda ortaya çıkmıştır. Amerika'da ortaya çıkan kaynak mobilizasyonu teorisi bunlardan birisidir. Teorinin temelleri, o zamana kadar devam eden toplumsal hareket çalışmalarına dayanmaktadır. Mancur Olson'un, iktisadi bir perspektifle değerlendirdiği ve rasyonel bir noktaya çekmek istediği toplumsal hareket çalışmaları, kaynak mobilizasyonu teorisinin yararlandığı olgulardan biridir.

Teorinin önemli temsilcilerinden Mayer Zald ve John McCarthy (1977) toplumsal hareketleri hoşnutsuzluk, mağduriyet ve yoksunluk gibi faktörlerle değerlendiren psikolojik açıklamaların, son dönemlerde yapılan amprik çalışmalarla sorgulanması gereken bir konuma geldiğini vurgulamışlardır. Aynı zamanda toplumsal hareketlere katılan kitlenin psikolojik durumuna odaklanmanın, harekete etki eden dış faktörleri gözden kaçırdığını belirtmişlerdir. Kaynak mobilizasyonu teorisi bu bağlamda toplumsal hareketleri; örgütlenme, kaynaklar, fırsatlar gibi rasyonel değişkenler üzerinden tanımlamakta ve kalabalıkların yerine rasyonel aktörü koymaktadır (Cohen, 1999: 113-114). Bu tanımlamalar bir hareketin "nasıl" oluştuğunu açıklayabilir. Toplumda harekete geçme dinamiğinin her zaman var olduğunu ifade eden mobilizasyon teorisyenleri "neden" sorusunu ise ihmal etmektedir (Jasper, 2002: 65-71).

Mayer Zald ve John McCarthy, *Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory* (1977) adlı çalışmada geleneksel teorilerle kaynak mobilizasyonu teorisini karşılaştırmış (Tablo 1) ve bu karşılaştırma sonunda mobilizasyon teorisinin perspektifini sunmuşlardır. Bu perspektife göre bir hareketin destek tabanı mağdur veya şikâyetçi insanlardan oluşmak zorunda değildir. Hareket için gerekli olan desteğin sağlanması, kaynakların yönetilmesi, hedeflerin belirlenmesi gibi stratejik ve taktiksel olgulardan toplumsal hareket örgütleri sorumludur. Toplumsal hareket örgütleri, toplumsal hareket endüstrisi olarak tanımlanan geniş bir çatının altında bir aradadır. Buradaki endüstri kavramı ekonomideki endüstri tanımıyla paralel bir anlam

taşımaktadır. Toplum; içinde barındırdığı toplumsal ağlar, medya unsurları, mesleki altyapı, bürokrasi, kültürel değerler gibi olgularla toplumsal hareket endüstrisinin altyapısını sağlamaktadır.

Kaynak mobilizasyonu teorisi literatüre kazandırdığı bu yeni bakış açısıyla birlikte belli başlı eleştiriler de almıştır. Bu eleştirilerden biri de yeni toplumsal hareketler teorisinin önemli aktörlerinden olan Cohen'den gelmiştir. Cohen (1999: 118) kolektif kimlik inşası, çatışma içerisindeki grupların birbirleriyle ilişkileri, çatışmanın teması, hareket dinamiğine etki eden yapısal ve kültürel gelişmeler gibi olguların gözden kaçırılmaması gerektiğini belirtmektedir. Aynı zamanda kaynakların çoğunlukla sınırlı bir politik kitlenin elinde bulunması, mülksüz toplumsal grupların örgütlenme potansiyellerinin göz ardı edilmesi bu teoriye gelen diğer eleştiriler arasındadır (Duman, 2017: 117). Bununla birlikte, eleştirilerin ortaklaştığı bir husus vardır. Toplumsal hareketleri irrasyonel bir bakış açısından kurtarma ve hareket sürecini normalleştirme amacıyla yapılan bu analizler, aynı zamanda hareketi sıradanlaştırmaya başlamaktadır (Çetinkaya, 2015: 41).

Teori aldığı eleştirilerle birlikte zaman içerisinde sınırlarını genişletmiştir. Çetinkaya (2015: 40) son dönemde yapılmış olan bir derlemenin bu teoriyi genişletme amacıyla dört farklı alana vurgu yaptığını ifade etmektedir. Toplumsal hareketlerin anlam inşası faaliyeti veya ondan etkilenmesi, kolektif kimlikler, semboller ve bilinç yükseltilmesi belirtilen bu alanlardır.

2.1.1 Toplumsal Hareket Örgütleri

Olson, mobilizasyon teorisinde anahtar kelimelerin rasyonalite ve örgütlenme olduğunu belirtmektedir (Cohen, 1999: 115). Mayer ve Zald (1987 (1977): 20) "hedeflerini bir sosyal hareketin ya da karşı çıkışın tercihleriyle belirleyen ve bu hedefleri uygulamaya girişen karmaşık veya resmi örgüt" ifadesiyle toplumsal hareket örgütü (THÖ) kavramını tanımlamaktadır (akt. Della Porta ve Diani, 2006: 140).

Toplumsal hareket örgütlerinin çeşitli görevleri vardır. Örgütün amacını ve hedef kitlesini belirlemek, bu kitlenin örgüte üye olmasını sağlamak, mevcut üyeleri destek olmaları için teşvik etmek, gelen teşvikleri koordine etmek, kaynak arayışına çıkmak gibi maddeler örnek olarak sunulabilir (Scott, 1981: 9 akt. Della Porta ve Diani, 2006: 137). Toplumdaki değişen koşullar, örgütün destek tabanının artmasında ya da azalmasında, başarı ya da başarısızlık olasılıklarında etkili rol oynamaktadır. Liderlik

olgusu da örgütün yapısını, hedeflerini, devamlılığını, üye motivasyonunu ve çevreyle olan ilişkisini etkilemiştir.

Bir THÖ'nün kaynaklarının büyüklüğü arttıkça görünürlüğü de artmaktadır. Ve aynı anda birçok konuda çalışabilir konuma gelmektedir. Kaynaklar aynı zamanda THÖ'de ortalama hareket aktivistinden profesyonel personele geçişi de sağlayabilir (Diani, 2004: 108). Bu durumda Diani (2004: 108) şu katkıyı sunmuştur:

"Bu durum, THÖ'lerin diğer aktörlerin yaklaştığı (böylece merkezlerini artırarak) ve / veya farklı çıkarlar ile dünya görüşleri arasında aracılık edebilecekleri (Staggenborg 1988) başarılı kampanyalar geliştirmede daha donanımlı olmalarına ve dolayısıyla aracılık potansiyellerinin artırılmasına neden olabilir."

Della Porta ve Diani (2006: 145) toplumsal hareket örgütlerini sınıflandıran bir şema çizmişlerdir. Profesyonel hareket örgütleri dedikleri ilk örgüt biçiminde liderlik sistemi mevcuttur. Bir toplumsal harekete tam zamanlı katılım gösteren bu örgüt biçimi, üyelik sistemi ile varlığını devam ettirmektedir. Ancak örgütün içyapısında 'sıradan' üyelerin çok fazla bir gücü yoktur. Profesyonel hareket örgütlerinin varlığı zaman içinde ulusötesi hareket örgütlerinin gelişimine de katkı sağlamıştır. Bir diğer örgüt biçimi olan katılımcı hareket örgütleri ise kendi içinde ana protesto örgütleri ve taban temelli protesto örgütleri olarak ikiye ayrılmaktadır. 1970'lerde çevre hareketinin arttığı dönemde ortaya çıkan siyasi temsiller -yeşiller partisi- ana protesto örgütü olarak örnek verilebilir. Taban temelli örgütlenmeler ise daha çok buldukları mekân üzerinden örgütlenme pratiği geliştiren yapılardır.

Bir toplumsal hareket örgütü amaçladığı hedefe ulaştığında kendini sonlandırabilir ya da varlığını devam ettirmek için yeni hedefler belirleyebilir (Zald ve Ash, 1966).

	Geleneksel Kuramlar	Kaynak Mobilizasyonu Teorisi
Destek Alanı	Toplumsal hareket desteğini, mağdurlardan sağlar.	Harekete katılan kitle 'mağdur' olmak zorunda değildir. Hareket bireysel ve örgütsel geniş bir destek tabanı bulabilir.
Strateji ve Taktik	Değişim için pazarlık, ikna ve şiddet kullanılabilir. Karşı hareketle olan önceki ilişkiler, mevcut ideolojiler taktiksel seçimlerde önemlidir.	THÖ'lerin bazı stratejik görevleri vardır. Destekçi sağlamak, kaynak toplamak, hedef değiştirmek vs. Taktikler örgütler arası rekabet ve işbirliğinden etkilenir.

Toplumla İlişki	Toplum ve kültür tanımlayıcı tarihsel bağlam olarak ele alınır.	Toplum, toplumsal hareket endüstrilerinin kullandığı alt yapıyı sağlar. İletişim medyası, mesleki yapı, toplumsal ağ, kurumsal merkezlere erişim derecesi vs.
------------------------	---	---

Tablo 1 : Kaynak: McCarthy ve Zald, 1977: 1216-1217

2.2 Politik Fırsatlar Teorisi

Politik fırsatlar teorisi bir toplumsal hareketin içinde bulunduğu politik sisteme, bu sistemin araçlarına ve aktörleri üzerindeki yapısal boşluklara yoğunlaşmıştır (Çetinkaya, 2015: 24-25). James Jasper (2017: 49) bu teorinin kaynak mobilizasyonu teorisi ile eklemlendiğini ve nihayetinde tek bir teoriye dönüştüklerini belirtmektedir. Bu noktada ortaya çıkan argüman bir grubun sahip olduğu varlık ve nüfuzun, karşısına çıkacak fırsatları etkilediği yönündedir.

McAdam (1982: 44 akt. Martin, 2015) Afro-Amerikalıların hareket pratiklerini politik fırsatlar bağlamında değerlendirmiştir. Çalışmaya göre Afrika'dan Amerika'ya yaşanan göç oranının artması ve siyah nüfusa yönelik linçlerin azalması örgütlenmeyi kolaytıran politik süreçlerdir. McAdam (1982) politik fırsatlar teorisinin, kolektif davranış ve kaynak mobilizasyonu teorilerine bir alternatif ve destekleyici olduğunu ifade etmektedir (akt. Meyer, 2004: 129).

Power in Movement, (1994, 1998) adlı eserinde Sidney Tarrow (akt. Duman, 2017: 120) çekişmeci siyasetin zamanlaması için önem arz eden beş politik fırsatı belirtmiştir. a) politik çoğulculuk, yeni aktörlerin sürece dahil olması b) kurumsal katılım imkanlarının oluşması c) sosyal kurumsallık içinde ve dışında etkili ittifakların oluşması d) elit içi bölünme e) hükümetin talep edilen konularda kamu politikası oluşturabilme ya da baskılama irade ve kapasitesinde azalma.

Meyer (2004) hareketlerin 'sağlıklı' demokrasilerde neden ortaya çıktığını sorar. Bu bağlamda Jasper'ın (2017: 36-37) ifadesi bir yanıt niteliği taşımaktadır. Demokrasi bir toplumsal hareket için hem araç hem de amaç işlevinde olabilir. Bir toplumun kazandığı refah, siyasi katılım, şeffaflık gibi demokratik unsurların zayıfladığı ya da kaybolduğu hissedildiğinde bir örgütlenme durumu yaşanmaktadır. Demokratik olmayan toplumlarda ise örgütlenmenin gerçekleşmesi güçtür. Politik tehdit, hareketin karşısına zorluklar çıkarabildiği gibi savunma bir mekanizmanın oluşmasına da sebebiyet verebilmektedir (Goldstone ve Tilly, 2001; Tilly, 1978; 2004, 201-203, akt. Duman, 2017: 119).

Politik fırsatlar teorisi de kaynak mobilizasyonu gibi dış faktörlere odaklanmaktadır. Bu durumda bir hareketin iç dinamiklerinin nasıl oluştuğunu gözden kaçırmaktadır. Jasper (2017: 49-51) politik fırsatlar teorisinin hareketin araçlarına odaklandığını ancak kültürel boyutunu, harekete geçme nedenini gözden kaçırdığını belirtmiştir.

2.3 Çerçeveleme Analizi

Toplumsal hareketlere farklı bir bakış açısıyla yaklaşan çerçeveleme analizi, kaynak mobilizasyonu ve politik fırsatlar teorilerinin üzerine inşa edilmiştir (Duman, 2017: 121). Bireylerin yaşam alanlarındaki ve dünyadaki olayları görmelerini, algulamalarını, etiketlemelerini ve tanımlamalarını sağlayan 'yorum şemasını' Goffman (1974: 21) 'çerçeve' kavramı ile tanımlamaktadır (akt. Martin, 2015: 56). Çerçeve yaklaşımı ayrıca 'sosyal bir problemin ortak bir tanımı ve bu problemi çözmek için ortak bir reçete' olarak özetlenebilir (Goodwin ve ark. 2001: 6 akt. Martin, 2015: 56).

Snow ve Benford, *Ideology, Frame Resonance and Participant Mobilization* (1988) adlı çalışmalarında üç faktör üzerinden çerçeveleme yaklaşımını analiz etmişlerdir. Ve çerçeveleme fiilini kavramsal olarak daha da derinlemesine inceleyerek üç temel çerçeve işlevinden bahsederler. Bu üç işlev kısaca (1) bir sorunun tanımlanmasını içeren teşhis edici çerçeveleme, (2) tanımlanan soruna yönelik çözüm önermekle birlikte stratejileri, hedef ve taktikleri de içeren öngörülse çerçeveleme (3) kolektif eylem için gerekli olan motivasyon unsurlarını ön plana çıkaran çerçeveleme olarak nitelendirilebilir (Duman, 2017: 122)

Çerçeveleme yaklaşımı, toplumsal hareketleri dış faktörlere bağımlı olarak değerlendirmenin ve rasyonelist bir bakış açısının ötesinde belli olguları ön plana çıkarmıştır. Bireyleri kolektif eylem için bir araya getiren öznel değerler, yargılar, duygular, motivasyonlar bu olgulara örnek olarak gösterilebilir. Snow ve Benford (1988) çerçeveleme sürecinin önemli bir işlevinin, harekete geçmek için motivasyonlar üretmesi olduğunu belirtmektedir (akt. Della Porta ve Piazza, 2007: 875).

Kolektif bir eylemin çerçevesi, THÖ'nün faaliyetlerini ve kampanyalarını meşrulaştıran ve teşvik eden bir inanç ve anlam kümesidir (Benford ve Snow, 2000: 614). Bu bağlamda karşımıza çıkan bir diğer kavramsallaştırma ise "çerçeve hizalama

süreçleri"dir (frame alignment process) (Snow ve diğ. 1986: 467-476) (Tablo 2). Bu hizalama süreci dört temel başlıkta açıklanmıştır: benzer ilgi ve hedeflere sahip örgütlü ve aktif olmayan gruplarla irtibata geçme, *köprü kurmadır* (frame bridging). *Genişletme* (frame amplification) ise aynı amaç doğrultusunda hareket edilmese de farklı toplumsal hareketlerin birbirini destekleme sürecidir. Daha geniş bir kesime hitap etmek ve hedef kitleyi büyütme adına temel fikirlerin genişletilmesi *çoğaltmadır* (extension). Son olarak ise *dönüşüm* (frame transformation) bir hareketin hedeflerini tamamen değiştirmesidir. Çerçeve hizalama bir hareketin faaliyet gösterdiği ülkenin ve kurumlarının kültürel mirası ile hareketin gelişimi arasındaki dinamik ilişkiye dayanmaktadır. (Della Porta ve Diani, 2006: 82).

1968 öncesi hareketleri tanımlamak için sıklıkla kullanılan ideoloji kavramı ile çerçeve kavramını birbirine karıştırmamak gerekir. Della Porta ve Diani (2006: 79) çerçevenin pek çok durumda ideolojiden kaynaklandığını belirtse de çerçeveleme ideolojiden daha esnek ve kültürel bir yapıya sahiptir.

Çerçeve Köprüleme	Çerçeve Büyütme
Benzer amaç ve fikirler sahip olan daha önce bir araya gelmemiş kesimlerin birbiri ile bağlantı sağlaması. Gerhards & Rucht (1992 akt. Benford ve Snow, 2000), Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu'na karşı harekete geçen Batı Alman aktivistlerinin kendi çerçevelerini barış, ekoloji, kadın, mahalle ve işçi hareketi grupları ile başarılı bir şekilde köprülediklerini tespit etmiştir.	Mevcut değerlerin veya inançların idealleştirilmesi, açıklığa kavuşturulması veya canlandırılmasıdır. Daha geniş bir destek tabanı elde etme gayesi vardır. Pek çok toplumsal hareketin varolan inançları ve değerleri yükseltmeye çalıştığı sonucuna varılmıştır (McCallion & Maines 1999, Park 1998, Reese 1996, Skillington 1997, Weed 1997, Williams 1995, Zuo ve Benford 1995 akt. Benford ve Snow, 2000)
Çerçeve Genişletme	Çerçeve Dönüşümü
Farklı amaçlar için çalışan toplumsal hareketlerin birbirlerini destekleme süreci. Bu bağlamda bir THÖ, hareket çıkarlarını ve çerçevesini, potansiyel hareket ortaklarının da sorunlarını ve endişelerini içerecek şekilde yeniden tasvir edebilir. Hareketlerin bu hizalama stratejisini sıklıkla kullandığını ve bu süreçte çeşitli tehlikelerin ve kısıtlamaların olabileceği belirtilebilir (Ratner 1996b, Davies 1999 akt. Benford ve Snow, 2000)	Bir toplumsal hareketin eski anlayış ve anlamlarını değiştirmeye ve/veya yenilerini oluşturmaya karar vermesi. White (1999 akt. Benford ve Snow, 2000) bir siyah feminist kolektif hareketin tecavüzle ilgili çeşitli ırkçı ve cinsiyetçi söylemleri tersine çevirmesi ve özellikle bir Amerikan toplumu içinde tecavüzün ciddiyetine dair kamuoyunu çalışması yürütmesi örnek olarak sunulabilir.
Çerçeve Hizalama Süreci	

Tablo 2: Kaynak: Snow ve diğ. (1986)

2.4 Yeni Toplumsal Hareketler Teorisi

Avrupa'da 1970'lerden sonra ortaya çıkan yeni toplumsal hareketler teorisi, kaynak mobilizasyonu ve siyasi fırsatlar teorilerinin aksine sosyokültürel bir bakış açısına sahiptir. Bu yaklaşım hareketlerdeki kimlik, norm, değer gibi yapılar üzerine yoğunlaşmıştır (Çayır, 1999: 16)

Teoriye önemli katkılar sağlayan Touraine (1999: 39) yeni toplumsal hareketleri açıklamadan önce yeni bir toplum biçiminin varlığından söz eder. Bahsettiği bu toplumu, post-endüstriyel toplum olarak belirtir. Post-endüstriyel toplumda hareketler varlığını, devlet ya da piyasa alanında değil sivil toplum alanında gösterir.

Cohen (1999: 125) toplumsal hareketlerin kendini ifade ettiği sivil toplum alanının genişlemesi ile ilgili olarak Touraine'den (1985) şu alıntıyı yapmıştır:

"Burjuva toplumunda katı bir şekilde sınırlandırılmış kamusal alan, sanayi toplumunda işçi problemlerini içine alarak genişlemiştir. Günümüzde ise insan tecrübesinin her sahasına doğru bir genişleme göstermektedir... Artık temel siyasal problemler doğrudan özel hayat ile ilgilidir: dölleme ve doğum, üreme ve cinsellik, hastalık ve ölüm ve farklı bir boyutta evde tüketilen kitle iletişim araçları... Bugün özel ve kamusal alan arasındaki ayırım yok olurken, sivil toplum ve devlet arasındaki ara açılmaktadır".

Bu alıntının akabinde Cohen ekoloji, barış, feminist ve yerel özerklik hareketleri tarafından gündeme getirilen temaların kamusal ve özel alan arasındaki değişen sınırlarla ilişkili olduğunu ve hareketlerin bu alanlardaki yeni ve eski egemenlik biçimlerine karşı bir mücadele içerdiğini belirtmektedir. Larana (1993b) ise bu hareketlerin günlük hayatın demokratikleşme dinamiğini ve genişleyen sivil toplum alanını temsil ettiğini söylemiştir (akt. Johnston, Larana ve Gusfield, 1999: 136). Fuentes ve Frank *Toplumsal Hareketler Üzerine On Tez* adlı makalelerinde çağdaş toplumsal hareketlerin asıl yeniliğinin, örgütsel kapasite ve önderliği eski işçi hareketlerinden, siyasi partilerden, kiliselerden devralmaları olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda yeni toplumsal hareketlerin, eski hareketlerdeki sınırlılık sebebiyle düş kırıklığına uğrayan ve yeni biçimler oluşturmaya çalışan önder kadroları kendilerine çektiklerini ifade etmektedir (akt. Önder, 2003).

'Yeni' toplumsal hareketler hakkında Offe (1999: 76) mücadele edilen değerlerin herhangi bir yenilik taşımadığına değinmiştir. Mevcut olan mücadele eski ya da yeni değerler arasında değil, modern değerler repertuarındaki farklı unsurların ne dereceye kadar eşit ve adil bir şekilde ses bulacağı hususunda çatışan görüşler arasında vuku bulmaktadır. Bununla beraber Offe hareketlerin antimateryalist değil, modernleşmenin modern bir eleştirisi olduğunu da ifade etmektedir.

Teorinin bir diğeri önemli düşünürü Melucci (1999: 84) yapısal kuramların bir hareketin *nasıl* oluştuğu ve geliştiği ile ilgili açıklamalar yaptığını ama bir hareketin *niçin* oluştuğu sorusuna yanıt vermede yetersiz olduğunu belirtmektedir. Kaynak mobilizasyonu teorisi hareketi bir veri olarak inceler, hareketin anlamını ise kaçıır.

Yeni toplumsal hareketler teorisinde kolektif kimlik ve kültür, hareketin analizinde değerlendirilmesi gereken temel yapı taşlarındandır. Touraine için (1999: 40) kültür, toplumsal aktörlerin idare etmeye çalıştığı bir modeller ve kaynaklar bütünüdür. Bu bağlamda toplumsal hareketler,

"birbiri ile hakimiyet ilişkileri ve çatışma düzleminde karşı karşıya gelen, aynı kültürel yönelime sahip ve bu kültürün, kültürün ürettiği aktivitelerin toplumsal kontrolü için mücadele eden aktörlerin hareketi" olarak tanımlanır (Touraine, 1999: 43-44).

Jasper (2002: 92-95) kültürün hem bireylerin bilinçlerinde yani benimsedikleri fikirlerde, görüşmelerde hem de formel, kamusal olaylarda, yaratılarda ve sosyal belgelerde ayırt edebilecek anlamları sunarak bireyler ile kurumsallaşmış simgeler arasında bir bağ kurduğunu belirtmiştir. Bununla beraber Swidler'ın (1986: 277) ifadesine yer verir:

"Bir kültür, eylemi tutarlı bir doğrultuya yönelten bütünleşmiş bir sistem değildir. Daha ziyade eylemcilerin eylemde izleyecekleri yolları çizmek için farklı parçalar seçtikleri bir 'alet kutusu' ya da depoya benzer."

Inglehart (1990: 347), bir kimlik arayışında olan post-endüstriyel toplumdaki hareketlerin dört farklı temeli olduğunu belirtmektedir. Bunlar; aşırı enformasyon yüklemesi, geniş kültürel katmanlar arasında karışıklık, maddi zenginlik ve kendini tanımlamak için sistemin yetersiz kalması (akt. Johnston, Larana ve Gusfield, 1999: 139). Bu 4 madde post-endüstriyel toplumu karakterize eden geniş yapısal değişimler ile bireylerin kimlik problemleri arasındaki bağı bize göstermektedir (Johnston, Larana ve Gusfield, 1999: 150).

Bu kimlik arayışı bir mobilizasyon sürecinin oluşması ve bu süreçte var olan sosyal gruba ait olma hissi ile bir araya gelen kültürel ve sembolik temalar etrafında yoğunlaşma isteğiyle ilgilidir (Melucci, 1980: 218).

2.4.1 Kimlik İnşası

Kimlik, bireyi toplum içerisinde konumlandıran bir olgudur. Birey, pek çok bağlamda tanımlanan kimliğin birçok halini üzerinde taşımaktadır. Yeni toplumsal hareketler yaklaşımı, kolektif kimliğin modern toplumdaki etkileşim sorunları nedeniyle bir arayış olduğunu belirtmektedir (Klapp, 1969 akt. Johnston, Larana ve Gusfield, 1999: 139). Hareketin devamlılığı açısından bakıldığında ise yeni üyelerin kazanılması, aidiyet hissinin güçlendirilmesi, siyasi otoritelere karşı duruşun olması gibi olgular, kolektif kimliğin varlığını zorunlu kılmıştır (Jasper, 2017: 154). Bir başka ifadeyle, kolektif bir eylemin harekete geçirilmesi o harekete inanan ve o hareket içinde aidiyet kurabilen bir "biz" topluluğuna ihtiyaç duymaktadır. "Biz" tanımı aynı zamanda "öteki"nin tanımlanmasını da beraberinde getirmiştir. (Gamson 1992b, akt. Della Porta ve Diani, 2006: 94). Jasper (2017: 155) bu durumu 'her dahil etme bir hariç tutmadır' ifadesiyle açıklamaktadır. Kolektif kimlik bir hareketin stratejisinin parçasıdır. Hareket aktörleri stratejilerini tek başlarına değil karşıt tarafın seçimleri ile doğrudan etkileşim içinde belirlemektedir (Jasper, 2002: 420). Hareket kimliği olarak ifade edilen olgunun çeşitli aktörlerin ve çeşitli örgütlerin ürettiği kolektif imgeler arasındaki anlaşmaların büyük oranda koşullu bir çıktısı olduğu belirtilir (Melucci 1984a, akt. Della Porta ve Diani, 2006: 99).

Kolektif kimliğin süreç temelli ve değişken doğasının göz ardı edilip zaman ve mekan içinde donmuş bir olgu gibi ele alınması yanlıştır. Kimliğin olmuş bitmiş bir şey olarak algılanması ve hareketin yüklemi olarak kullanılması bir diğer sorun olarak belirtilmektedir (Johnston, Larana ve Gusfield, 1999: 150). Oysa ki bir toplumsal hareket sürekli değişir ve bu değişim sürecinde de kimlik yeniden ve yeniden tanımlanır (Fantasia 1988; Hirsch 1990; Melucci 1995; Bernstein 1994; Goodwin ve ark. 2001; Drury ve ark. 2003 akt. Della Porta ve Diani, 2006: 93)

3. Toplumsal Hareket Teorilerinde Güncel Tartışmalar

Doug McAdam, Sidney Tarrow ve Charles Tilly *Dynamics of Contention* (1996) adlı çalışmalarında, mevcut yaklaşımların dikkate almadıkları hususları değerlendirip dört sorunlu alan belirlemişlerdir. Bu sorunlu alanlar; hareketlerin karşılaştıkları tehditler ve örgütsel zayıflıklar yerine olanaklar ve örgütsel kaynakların genişlemesine yapılan vurgu, dinamik ilişkiler yerine daha durağan ilişkilerin yoğun olarak

incelenmesi, tekil hareketlere dikkat kesilip daha geniş çatışma vakalarıyla yeterince ilgilenilmemesi, hareketlerin ortaya çıktığı ilk anlara odaklanması akabinde ilerleyen sürecin pek önemsenmemesi şeklindedir (akt. Çetinkaya, 2015: 41). Toplumsal hareketler literatüründe 1960'lar itibariyle gördüğümüz yapısalcı, rasyonelist ya da kültür merkezli yaklaşımlar zaman içerisinde tekilliklerini yitirmiş ve sentez çalışmalar halinde karşımıza çıkmaya başlamıştır. McAdam, McCarthy ve Zald (1996) *Comparative Perspectives on Social Movement* adlı çalışmalarıyla politik fırsatları, mobilize edici yapıları ve çerçeveleme analizini kullanarak sentez bir çalışmanın ilk örneğini sunanlardandır (Duman, 2017: 126). Bu noktada Jasper'ın (2017: 54-60) mekanizmalar yaklaşımından da bahsedilmelidir. Bu yaklaşıma göre, kültürel olmayan kuramların değinmiş oldukları gerçeklik göz ardı edilmemelidir. Kıyaslamamanın ve ayrı ayrı değerlendirmenin ötesinde her birine ait iç görüler mekanizmalara dönüştürülebilir. Duygular, kaynaklar, fırsatlar, medya, modern şehirler gibi çok farklı mekanizmalar hareketleri anlamımıza yardımcı olur, lakin tüm bu mekanizmaların bir arada değerlendirilmesi gereklidir.

Literatür zaman içerisinde değişen hareketlerle birlikte bu hareketleri tanımlayan, analiz eden kavramların gelişimini, değişimini içinde barındırır. Bu bağlamda toplumsal hareket ağı kavramı, toplumsal hareket örgütlerini ve hareket enstitüsünü kapsar ve örgütlenme yapısını kültürel bakış açısına yakınlaştırır. Jasper (2002: 108) toplumsal hareketleri bir ağ olarak tanımlayan Diani'nin (1995:5) ağ tanımının içinde bulunan bağları belirttiği şu ifadesine yer vermiştir:

"bir harekete sempati duyan ya da onun içinde mobilize olmuş bireyler arasındaki kişisel bağlar; örgütler arası bağlantılar; eylemcilerin çeşitli üyelikler aracılığıyla, üyelerin de kendi aralarında yarattığı, örgütler arasında kurulan formel olmayan bağlar."

Ağ analizi ayrıca kolektif kimliğin oluşturulmasını açıklamak için kullanılan yöntemlerden biridir. Hareket bağlamında kimliklerin sadece ırk, sınıf, cinsiyet ya da ulus gibi sabit kategorilerden değil, patronaj ağlarının (Gould 1998), şehir ikametgahının (Gould 1995) ya da politik bağlantının (Mische 1996) gibi ağlardaki ortak konumların etki edebileceği araştırılır (akt. Polletta ve Jasper: 2002: 288).

Batılı toplumlarda ortaya çıkan bu teoriler, uzun bir süre batı eksenli hareketlerin analizlerinde kullanılmıştır. Escobar ve Alvarez'in (1992) Latin Amerika üzerine yapmış oldukları çalışma, toplumsal hareket teorilerinin farklı bölgeler ile etkileşime geçmeye başladığı ilk örneklerdendir (Duman, 2017: 128).

Küreselleşme süreci ve neoliberal politikalar, hareketleri farklı bir noktaya taşımaya başlamıştır. Neoliberal politikalar ve küreselleşmenin toplumsal hareketlerde yapmakta olduğu etki üzerine Stedile'nin gözlemi şöyledir:

"(...) neoliberal uluslararasılaşma tüm gerçeği ile yüzümüze çarparken, tümü de aynı problemlerle boğuşan -aynı kişilerce sömürülen- Filipinli, Malezyalı, Güney Afrikalı, Meksikalı, Fransız çiftçilerden hikâyeler duymaya başladık. Tıpkı Brezilya'da, Meksika'da ve Fransa'da yaşayan bizler gibi Hintliler de Monsanto'ya karşı başkaldırdı. Tarım ticaretini tekelleştiren ve araştırmalar ve biyoloji teknolojisini kontrol edenler, bir avuç şirket - toplam yedi grup. Çiftçilerin neoliberal modele karşı birleşmesine yol açan koşullar, kapitalizmin yeni aşamasınca yaratılmıştır." (Stedile, 2004: 42-43 akt. Dirlik, 2015: 81)

Dünyanın pek çok yerinde ortaklaşmaya başlayan ekonomik kriz, çevre sorunları, sosyal devlet anlayışının gerilemesi gibi problemler toplumsal hareketleri ortaklaştırır. Bu durum ulus ötesi hareket anlayışının yükselişine sebep olmaktadır. Yeni bir yüzyılın arefesinde, 1999 yılında Seattle'da Dünya Ticaret Örgütü'nün toplantısını protesto etmek amacıyla pek çok farklı grup bir araya gelmiştir (Tilly, 2008). Seattle sonrası gündeme gelen anti-küresel hareketler, toplumsal hareketlerde farklılaşan dinamikleri araştırmaya sevk etmektedir.

4. Neoliberal Politikalar Düzleminde Gelişen Ekolojik Toplumsal Hareketler

Britanyalı politikacı William Churchill, Afrika'ya yaptığı bir ziyaret esnasında Murchison Çağlayan'ını görür ve sözleri şu olmuştur:

"Çağdaş bilimin bu büyük gücü ehlileştirip kullanmadan rahat edeceğine, sonsuz ve rastlanmamış bir verimliliğe sahip ve sanayinin her yıl artan ihtiyaçlarını karşılamaya uygun bu bölgelerin, iklimleri ve böceklerine rağmen, ekilip biçilmeye uygun hale getirilmeyeceğine inanmak zor." (Herstsgaard, 1999: 53)

Kapitalist dünyanın genel görüşünü yansıtan bu söz, insanlığın doğaya özellikle son iki yüz elli yıldaki bakışını özetlemektedir. Doğa, hükmedilmesi gereken bir varlıktır. Marx, 1843'te yazdığı *Yahudi Sorunu Üzerine* adlı makalesinde özel mülkiyetin ve para rejiminin altında doğanın görünümünün, doğaya yöneltilmiş gerçek bir hakaret ve doğanın pratik aşağılanması olduğunu ifade etmiştir (akt. Foster, 2000:104-105).

Churchill döneminde hâkim olan Keynesyen ekonomi politikaları 1970'li yıllar itibariyle değişmeye başlamıştır. Doğa artık ekonomi için çok daha hızlı bir şekilde *meta* olma sürecindedir. Kullanım değeri ve değer (Marx 1986: 49-108 akt. Çoban, 2018: 210) olarak tanımlanan meta kavramını, Polanyi (2001: 75 akt. Çoban, 2018:

212) "pazarda satılmak üzere üretilen nesne" olarak tanımlamış ve meta olarak tanımlanmayan toprağın/doğanın pazar mekanizmasına dahiliyetinin, endüstriyel üretimin ve fabrika sisteminin başlaması ile olduğunu belirtmiştir. Doğa, sermaye ve endüstriyel üretimin devamlılığı için bir metalaştırılarak çeşitli şekillerde kullanılır, değiştirilir ve tüketilir. Ve ekoloji hareketleri de bu süreçte kendi dinamiklerini yeniden kurgular.

Kapitalizmin yaşamakta olduğu birikim krizlerine çözüm olarak 1970'li yıllarda neoliberal politikalar devreye girmiştir. Sermayenin gömülü olduğu alandan çıkarılmasını ve serbest akışını isteyen neoliberalizm 1970'lerde yavaş yavaş yayılma sürecine girer (Çoban, Özlüer ve Erensü, 2015: 399; Harvey, 2015a). 1979'da ABD'nin ve Britanya'nın bu politikaları benimsemesi ile birlikte 1980'ler neoliberal politikaların hızla yükselişine şahit olmuştur. Bu dönemlerde kurulan IMF ve Dünya Bankası neoliberalizmi yayan ve uygulayan kurumsal merkezlerdir (Başkaya, 2004: 142). Buralardan alınan borçlara karşı ülkeler; özelleştirme, sosyal refah harcamalarının kısılması, emek piyasası yasalarının esnetilmesi gibi pek çok kurumsal değişiklikler yapmak zorunda kalmıştır.

Harvey (2015a: 41) neoliberalleşmeyi kısaca her şeyin finansallaşması olarak tanımlar. Neoliberalleşme, piyasa odaklı, popülist bir tüketicilik ve bireysellik kültürünün inşasını beraberinde getirmektedir. Dünyanın yeniden şekillendiği ve piyasa kurallarını genel geçer kabul gördüğü bu durum ekoloji hareketlerine de farklılaştırmıştır. Bu farklılığın daha açık bir şekilde anlaşılabilmesi için ekolojik hareketlerin tarihsel sürecine bakılması önemlidir.

Ekoloji hareketlerinin tarihsel arka planı 19.yüzyıldaki doğa koruma çalışmalarına bağlanabilir. Bu dönemde estetik ve etik temelli olan, insan merkeziliğindeki anlayış, Henri David Thoreau, John Muir ve Aldo Leopold gibi düşünürlerin aktivist çabalarıyla yön bularak Sierra Kulübü, IUCN ve WWF gibi doğa koruma örgütlerin oluşumuna evrilmiştir (Akyüz, 2018: 52). Kışlalıoğlu ve Berkes'in (1994:13) ekoloji kavramı için yaptıkları tanım aynı zamanda ekolojik hareketlerin gelişimini de ifade eder.

"Ekoloji, (...) insan ve diğer canlıların birbiri ile ve çevreleri ile olan ilişkilerini inceleyen bilim dalı olarak tanımlanmaktadır. Ekoloji, bir anlamda çok yeni, başka bir anlamda da epey eski bir bilim dalıdır. Yakın yıllara kadar ekoloji, biyolojinin oldukça önemsiz bir branşı olarak bitki ve hayvanların çevreleriyle olan ilişkilerini inceleyen bilim dalı şeklinde tanımlanırdı. Oysa, 1970'ten bu yana, ekolojinin kapsamı, çevre sorunlarının giderek önem kazanmasıyla genişledi ve insan-doğa ilişkilerini de içermeye başladı." (akt. Orhangazi ve Özgür, 2000: 13).

1960'larda yükselişe geçen ekoloji hareketleri için tetikleyici unsurlar bulunmaktadır.

Rachel Carson'un DDT tarım ilaçları ile ilgili gerçekleri yazmış olduğu *Sessiz Bahar* kitabı, 1969'da *Friends of Earth*, 1971'de *Greenpeace* gibi aktivist örgütlerin kurulması tarzındaki gelişmeler bir yandan hareketlerle birlikte yükselişe geçmekte bir yandan da hareketlerin devamlılığını sağlamaktadır. ABD'de 22 Nisan 1970'de düzenlenen Dünya Günü yürüyüşleri çevre politikalarının oluşmasında önemli bir rol oynamıştır. 1972 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Stockholm'de düzenlenen *Dünya İnsan Çevresi Konferansı* da çevre politikalarının geniş çapta yayılmasına ve standartlaşmasına yönelik ilk adımdır (Hamamcı, 1992; Keleş, Hamamcı, 1993; Çoban, 2002: 4-5; Keleş, 2010; Keleş, Hamamcı ve Çoban, 2015; Akyüz, 2018; Şahin, 2007; Tont, 2000).

Çevrecilik düşüncesi fiilen de politikaya girmiş ve bu dönemlerde çeşitli siyasi partilerin argümanlarında yer edinmiştir. İngiltere, Almanya ve Fransa başta olmak üzere yeşil partilerin kurulduğu (Richardson ve Rootes, 1995 akt. Şahin, 2007) ve yeşil düşüncenin sınırlarının genişlediği bir dönemden geçilmiştir. Dominique Simonnet çevreci akımı, her şeyden soyutlanmış ve toplumsal işbölümü içinde hapsedilmiş insanın bu çelişkinin başlıca kurbanı olduğu bir yüzyılda, doğa ile toplum arasındaki çelişkiyi sorgulamasına fırsat veren bir olgu olarak belirtmiştir (Keleş, Hamamcı ve Çoban, 2015).

Neoliberal politikaların yükselişi, ekolojik hareketlerinin hem örgütlenme pratiklerine hem de mücadele alanlarına etki etmiştir. Harvey (2015a; 78-79) neoliberal devletin bir çatışma durumunda çevrenin kendini yenileme kapasitesinden değil, iş için iyi bir ortamdan yana çıkma eğiliminden ortaya çıkacağını belirtmektedir. Bununla beraber neoliberal devletlerin tipik bir davranış olarak finans sisteminin bütünlüğünü ve finans kurumlarının ödeme gücünü, halkın refahına ya da çevre kalitesine tercih edeceğini eklemiştir.

Heidegger'in "doğa muazzam bir benzin istasyonudur" ifadesini içselleştiren neoliberal politikalar ve devletler için doğal kullanım değerleri parasallaştırılmakta, sermayeleştirilmekte, ticarileştirilmekte ve mallar halinde mübadele edilmektedir (Harvey, 2015b: 254). Neoliberal politika araçlarını ekoloji bağlamında inceleyen Castree (2008a: 142; 2010a: 1728) doğanın neoliberalleştirilmesi sürecindeki faaliyetleri yedi başlığa ayırır: Özelleştirme, ticarileştirme, kuralsızlaştırma, yeniden

kurallaştırma, kamu sektörünü pazarın temsilcisi gibi kullanma, sivil toplumu devreye sokma ve bireyci etik (akt. Çoban, Özlüer ve Erensü, 2015: 400). Neoliberal devletin sermayenin çıkarlarına yönelik aldığı kararlar, kanunlar, yaptırımlar ile ortaya çıkan ekolojik tahribatın etkileri toplumların yaşam pratiklerinden soyutlanmamalıdır. Neoliberal politikaların gelişimi ile birlikte artan ekolojik sorunlara karşı ekolojik hareketler yerelden küresele geniş bir ağ içinde değişik örgütsel formlarda var olmaktadır. Giddens'ın (2010: 292) ifadesiyle bu noktada yerel katılımların ve küreselleştirici eğilimlerin arasındaki etkileşimlerle gerçekleşen yerel ve küreselin diyalektiğinden söz edilebilmektedir. Bu bağlamda ekoloji hareketlerinde ön plana çıkan gelişmeler üç madde halinde sıralanmıştır: kurumsallaşma ve bu noktada yaşanan ikilemler, yerel çevre mücadeleleri, ulusal ve ulusötesi ekolojik hareket örgütleri ve küresel bir ekoloji hareketinin gelişiminin beklenilmesi (Rootes, 2007: 2).

Ekoloji mücadelesinin yeşil partiler, komünler, yurttaş inisiyatifleri gibi çok farklı platformlardan, ekoloji hareketleri örgütlerine doğru evrilmesi, siyasi yapısından arındırılması ve git gide kurumsallaşmasında etken olabilecek sebepleri ise Şahin (2007) üç aşamadan bahsederek yorumlamıştır: 1972'de Stockholm'de düzenlenen zirvenin akabinde çevre konularına karşı geliştirilen yaklaşımlar, bu süreçte sivil toplumun çözümün bir ortağı olarak yer almaya başlaması, çevreciliğin siyaset üstü bir konu olarak benimsenmesi ve bu bağlamda çevreci örgütlerin her fikirden, ideolojiden insanı bir araya getirmesi ve son olarak 1980'ler itibariyle sermayenin çevre konusunda sosyal sorumluluk projeleri gerçekleştirmeye başlaması. Sermayenin, bu projeleri gerçekleştirmeleri için çevre örgütlerine fon vermeye başlaması, yoğun bir profesyonelleşme sürecini de beraberinde getirmiştir.

Küreselleşmenin yanı sıra vurgulanması gereken bir diğer konu ise son dönemlerde yerele ve yer eksenliye dönen hareketlerin varlığıdır. Devletin neoliberal kalkınma politikaları sadece doğaya değil, o bölgede yaşayan toplulukların yaşam pratiklerine de zarar vermektedir (Dirlik, 2015: 87).

5. Ekolojik Toplumsal Hareketlerde Türkiye Perspektifi

1980 öncesinde Türkiye'de ekoloji hareketlerinin dikkat çeker bir görünürlüğü yoktur. Siyasetin kısmen liberalleştiği 1940'lı yıllar itibariyle çevre koruma ve şehir güzelleştirme derneklerinin sayısında artış yaşanmaya başlamıştır. Ancak bu dernekler toplumun geneline yayılan bir konumda olmamıştır. Bu dernekler yerlerini 1970'li

yıllar itibariyle doğa koruma kuruluşlarının ağırlığına bırakmıştır (Atauz, 2000: 195)

Türkiye'de de yankı bulan 1968 olaylarında, hareketlerin seyri dünyadaki genel dinamiklerden farklı bir yöne evrilmiştir. 1968 döneminde ön plana çıkan ekoloji, feminizm gibi konuların ülkemizde gündeme gelmesi ve bu noktada hareketlerin ortaya çıkması 1980 sonrası sürece uzanır. Neoliberal politikaların 1980'lerin ikinci yarısı itibariyle benimsenmesi ile çevre konularının politikleştirilmesi ve halka mal edilmesi sürecini de beraberinde getirmiştir (Atauz, 2000; Adem, 2006; Keleş, 2015; Akyüz, 2018).

Ekolojik toplumsal hareketler için Güvenpark (1986), Zaferpark (1987), Yatağan (1989-1992), Gökova (1989-1992) erken dönem örnekleri olarak verilebilir. Politik bir bağlamda ilerleyen ve tabandan büyüyen bu hareketler, 1988 yılında Yeşiller Partisi'nin kurulmasına etki etmiştir (Ergen, 1994 akt. Şahin, 2007; Adem, 2006).

1990 yılında ise Bergama'da, Türkiye'nin en uzun soluklu ekoloji mücadelesi başlamıştır. Uluslararası bir altın madeni şirketinin Bergama'da faaliyete geçirmek istediği altın madeni projesi yereldeki insanların direnişinden başlayarak geniş toplumsal ağlara yayılmıştır. Bergama hareketi, yerel toplumsal hareketlerin, ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarının ve ulusötesi toplumsal hareket örgütlerinin bir araya geldiği bir direnişi temsil eder (Uncu, 2012; Şahin, 2010a: 8-14; 2010b). Türkiye'deki ekoloji hareketlerinin tarihi ile ilgili önemli bir atıf noktası olan Bergama hareketi aynı zamanda 1990'lar boyunca örgütlenme pratiklerinin ekonomik, sosyal ve politik bağlamda nasıl şekillendiğini gösteren önemli bir olgudur. Aliğa'da termik santrale karşı yapılan 50.000 kişilik sevgi zinciri, bununla beraber Gökova, İztuzu vs. içinde yapılan faaliyetler, festivaller, imza kampanyaları, mitingler, piknikler, açlık grevleri gibi *toplumsal hareket repertuarları* bu dönemdeki ekoloji hareketlerinin canlılığını ve yaratıcılığını göstermektedir (Adem, 2005; 77).

Zaman içinde ekoloji hareketlerinin değişen dinamikleri ve günümüzdeki yansımaları için Şahin (2007) belirleyici sebeplerden bahsetmiştir. Bu sebepler kısaca; 1996 Habitat Konferansı sonrasında belirginleşen sivil toplumdaki küçük ve kapalı kurumsallaşma durumu, çevreci sivil toplum kuruluşlarının marjinalize olduğu bir dönem ve aynı dönem içerisinde yerel ekoloji mücadelelerinin yükselişi; sermaye tarafından oluşturulan çevrecilik anlayışı; çevreciliğin ve çevre korumanın devlet kurumlarında doğması ve çöküşü, bu süreçte Çevre Bakanlığı'nın kuruluşu, ulusal çevre eylem stratejilerinin doğuşu, sermaye baskısı sebebiyle etkinliğini kaybeden sürdürülebilir kalkınma politikası olarak özetlenebilir.

1990'ların ikinci yarısından itibaren proje tabanlı yaklaşımlar sivil toplum kuruluşları arasında artmaya başlamıştır. Bu süreci 2000'lerde kampanya çalışmaları takip etmiştir. Sivil toplum kuruluşlarının bu tür faaliyetlere yönelmesi ile hareket tabanlı yaklaşımlardan uzaklaştığı söylenemez. Her iki yaklaşımın iç içe geçtiği bir süreç de gerçekleşmiştir. Della Porta ve Diani (2004) çevre hareketleri üzerine yapılan araştırmaların sonucunda, ulusal düzeyde çevre örgütlerinin kurumsallaşmasının yerel düzeydeki toplumsal hareketleri azaltmadığını belirtmişlerdir (akt. Della Porta ve Piazza, 2007: 865-866).

Ekoloji hareketlerinin küreselleşme ile birlikte artan etkileşimine Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları da dâhil olmuştur. Uluslararası kurumlar ile yapılan toplantılar, uluslararası sivil toplum kuruluşları ile yapılan işbirlikleri yereldeki ekolojik sorunları küreselle eklemlendirmiştir (Adem, 2005: 80-81).

Türkiye'de ekoloji hareketlerinin yoğun olarak enerji, madencilik, ulaşım ve turizm alanları ile (Şahin, 2010a: 8-14; Özen, 2018, 183) ilgili olmasında neoliberal politikaların arazi kullanım amaçlarını değiştirmesi etkilidir. 1980'lerde başlayan bu süreç 2000'li yıllar ile birlikte yoğunlaşarak devam etmektedir. Doğanın özelleştirilmesi, ticarileştirilmesi, kuralsızlaştırılması yönünde pek çok kurumsal düzenlemeler ve kanun değişiklikleri yapılmıştır (Çoban, Özlüer ve Erensü, 2015: 400-401). Sermayenin serbest hareket zaruritesi burada devreye girer. Sermaye mevcut çevresel düzenlemeler, yasal tedbirler ve kurallar ile karşılaşmak istemez. Bu durumlar karşısında sermaye eylemsizliği savunur ya da olabilecek müdahalelerin yine piyasa mekanizmalarıyla -vergi, teşvikler gibi- gerçekleştirilmesini ister (Harvey, 2015a: 74-75). 2000 sonrasındaki pek çok ekoloji hareketi bu bağlamda mevzuat değişiklikleri, çevresel etki değerlendirme (ÇED) ihlalleri gibi hukuki süreçlerle ilgilenmektedir.

Mayıs 2013 tarihinde bir kent parkını koruma eylemi olarak başlayan ve kısa bir zamanda pek çok kitleyi içine çeken Gezi Parkı eylemleri, toplumsal hareketlerin yeni bir temsili için önemli bir örnektir. Ekoloji, kent hakkı, yaşam hakkı, insan hakları gibi temalarla geniş bir hareket çerçevesine sahip olan Gezi Parkı Direnişi, "*Hemen herkese aşına, hiç kimseye ve herkese ait olan bir yer*" olan bir kent mekânının 'tehdit' edilmesi üzerine şekillenmiştir (Özkut ve Altürk, 2013). Direniş sürecinde ve sonrasında ortaya çıkan 'forum' tarzı örgütlenmeler toplumsal hareket ağının sürekliliğini sağlayan bir unsurdur. Bu bağlamda Gezi Direnişi sonrasında Türkiye'de pek çok toplumsal hareket ve özelinde ekoloji hareketleri mevcut THÖ'lerin dışında

farklı örgütlenme şekillerini pratik edinmeye başlarlar. Aynı zamanda yerel ve kentsel ekoloji hareketlerinin mevcut benzerlikleri bu süreçte ortaya çıkarılmıştır (Erensü, 2013).

"Mesela gezi olaylarını biliyorsun. Bence eylemleri gezi öncesi ve sonrası diye ayırmak daha kolay olur. Öncesinde 30-40 kişi bir araya gelip tepki gösteriyorsa eylemlerde bu sayı yüzde elli oranında artmıştır muhtemelen" (U/T 13).

21. Yüzyılda ekoloji hareketleri, neoliberal politikaların hızla arttırdığı ekolojik sorunlara karşı mücadele etmektedir. Aynı zamanda Sanayi Devrimi'nden bu yana 'biriken' ekolojik tahribatın sonuçlarına yönelik de çalışmalar yürütmektedir. Politik, ekonomik ve sosyal gelişmelerin toplumsal hareketleri nasıl şekillendirdiğini ve aynı şekilde hareketlerin yerel ya da küresel ölçekte bu süreçlere nasıl etki ettiğini anlamak için hareket pratiklerinin gözden geçirilmesi gereklidir. Türkiye'deki ekoloji hareketlerinin dinamikleri; milenyum çağı ile birlikte değişen, yenilenen ya da işlevini kaybeden eylem repertuvarlarının, kolektif kimliklerin, toplumsal hareket ağının ya da hareket örgütlerinin gözlemlenmesine yardımcı olmuştur. Değişen faktörlerin neden ve nasıl değiştiğinin incelenmesi hem toplumsal hareket literatürünün 'güncelliğinin' korunması hem de hareket aktörlerinin şu an da ya da gelecek hareketler içinde çok yönlü bir bakış açısına sahip olması için önemlidir.

İKİNCİ BÖLÜM ARAŞTIRMA TASARIMI

1. Araştırma Sorusu

"Türkiye'de 2000 sonrası yerel ekolojik toplumsal hareketlerin örgütlenme pratikleri nelerdir?" ifadesi bu çalışmanın araştırma sorusudur. Birinci bölümde açıklandığı gibi bu soruya yönelik çeşitli kuramsal açıklamalar ve yaklaşımlar önerülmüştür ve bu kuramların ayrı ayrı değil bir bütün olarak ele alındığında sağlıklı analizlerin ortaya çıktığı belirtilmiştir. Bu çalışmada da, bahsi geçen kuramların açıklayıcılığını test etmek ve geliştirmek amaçlarıyla Türkiye'de 2000 sonrası yerel ekolojik toplumsal hareketlerin örgütlenme pratikleri araştırmaya konu edilmektedir.

2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, bulunduğu zamanın ve dönemin koşulları ile birlikte değişkenlik gösteren toplumsal hareketleri literatürdeki çeşitli kuramsal açıklamaların sentezi yoluyla analiz etmek, kuramların tamamladığı ya da eksik bıraktığı noktaları belirleyebilmek ve toplumsal hareketler literatürüne katkı sunmaktır.

3. Araştırmanın Kurama ve Uygulamaya Katkıları Açısından Önemi

Yerelde gerçekleşen toplumsal hareketlerin örgütlenme pratiklerini; kaynak mobilizasyonu, politik fırsatlar, çerçeveleme ve yeni toplumsal hareketler teorilerinin ne kadar açıklayabileceğini ve teorilerin birbirleriyle ne kadar eklektik olabileceğini görebilmek adına araştırmanın önem taşıdığı düşünülmektedir. Bununla beraber, neoliberal politikaların doğayı metalaştırması sonucu oluşan tehditlere karşı aynı bölge içerisindeki farklı yerel hareketlerin nasıl örgütlenme pratiği geliştirdiğini anlamının toplumsal hareketler literatüründeki bakış açılarını geliştirilebileceği ifade edilebilir.

Çalışmanın Türkiye gibi 'gelişmekte' olan bir ülkede yapılması ve neoliberalizmin bu tarz coğrafyalara etkisi düşünüldüğünde, yapılan çalışmanın toplumsal hareketler literatürünün bilgisini arttıracakı söylenebilir.

Yapılan araştırma aynı zamanda STK'lar, platformlar, aktivistler gibi toplumsal hareket aktörleri için hareket sürecine yönelik pratik katkılar sunabilir.

4. Araştırmada İzlenen Yöntem

"2000 sonrası Türkiye'de yerel ekolojik toplumsal hareketlerin örgütlenme pratikleri nasıl gelişmektedir?" araştırma sorusu bağlamında ele alınan konu derin bir analiz gerektirdiği için araştırma evreni daraltılır. Derinlemesine analizin sağlanması için belli bir bölge ve belli bir toplumsal hareket teması seçilmiştir.

Neoliberal politikaların özellikle doğa/çevre üzerindeki somut etkilerinin varlığı ve bu etkilere karşı oluşan direniş alanının aktifliği, ekoloji temelli hareketlerin seçilmesinde etkili olmuştur. Doğa üzerindeki bu etkilere, geçimini doğadan/topraktan karşılayan kırsal bölgeler daha 'görünür' bir şekilde maruz kaldığı için kent temelli değil kır yerelinde gerçekleşen ekoloji hareketleri tercih edilmiştir.

Bu araştırma için, bir deneğin nasıl çalıştığını ya da işlev gördüğünü etkili bir şekilde anlamasına izin veren belirli bir kişi, sosyal yer, grup ya da olay hakkında yeterince bilgiyi etkili bir şekilde toplamasını kapsayan bir yöntem olarak (Berg, 2004, 2007 akt. Berg ve Lune, 2015; 355) Örnek olay incelemesi (Case Study) tercih edilmiştir. Yin (2003; 5) örnek olay incelemesini diğer araştırma yöntemleri ile karşılaştırır ve bir durum özeti belirtir (Tablo 3). Örnek olay incelemesi ile bir araştırmacı "nasıl" ve "neden" sorularına odaklanır. Toplumsal hareketler gibi zamansal ve mekânsal olarak geniş bir kapsama sahip olan alanda güncel bir örnek olay üzerinden, bu alandaki genellemelere bilgi vermek ve destek olmak amaçlanır. Örnek olay çalışmaları tekli ya da çoklu olarak tasarlanabilir. Tekli bir örnek olay çalışması daha detaylı bir analiz durumuna sahip iken çoklu örnek olay tasarımında durum biraz farklılık göstermektedir.

Strateji	Araştırma Sorularının Formu	Davranışsal Olayların Kontrolü Gereklidir	Güncel olaylara odaklanır
Deney	Nasıl, Neden	Evet	Evet
Anket	Kim, Ne, Nerede, Ne kadar	Hayır	Evet
Arşiv Analizi	Kim, Ne, Nerede, Ne kadar	Hayır	Evet/Hayır
Tarih	Nasıl, Neden	Hayır	Hayır
Örnek Olay	Nasıl, Neden	Hayır	Evet

Tablo 3 : Cosmos Corporation (akt. Yin, 2003; 5)

Bir döneme kadar birden çok örnek olay içeren araştırmalarda bu örnek olayların birbiri ile çelişen özellikleri üzerinden karşılaştırma yapılması gerektiği düşünülürken son dönemlerde bu durum düzeltilmiş ve her bir örnek olayın aynı konuya ilişkin deneylerin tekrarı olarak değerlendirilmesi gerektiği görüşleri ifade edilmiştir (Tayşir, 2010: 45). Çoklu örnek olay çalışmasında bir topluluk içinde neler olduğu, olayların neden ve nasıl gerçekleştiği, hangi topluluk üyelerinin bu eylemlerde ve davranışlarda bulunduğu ve hangi sosyal güçlerin bu topluluk üyelerini bir arada tuttuğu anlamlandırılabilir ve bu konuda bilinçlenme sağlamak için sistematik bir şekilde bilgi toplanması olarak tanımlanabilir (Berg ve Lune, 2015: 374).

Araştırma için sunulan argümanların birden fazla örnek üzerinde gözlemlenmesi tercih edildiği için bu çalışmada çoklu örnek olay yöntemi tercih edilmiştir. Farklı örneklerden gelen ve birbiri ile tutarlı olan sonuçların daha ikna edici olabileceği ifade edilir (Johnston vd. 1999: 206 akt. Tayşir, 2010: 46).

Örnek olay incelemesinde genellenebilirlik ve nesnellik olgularının ne derece etkili olduğu üzerine eleştiriler vardır. Son zamanlarda yapılan pek çok araştırma bir örnek olay çalışmasının genellenebileceğini savunur. Burada genelleme ile kastedilen istatiki bir genelleme değil, iddia edilen kuramın aynı koşullarda geçerli olabileceğine ilişkin kuramsal bir genellemedir (Hillebrand vd., 2001 akt. Tayşir, 2010; 47). Genellenebilirliğin sınırlarının olduğu da göz ardı edilmemelidir. Nesnellik olgusu ise yeniden üretilebilirlik ile ilişkilidir (Berg ve Lune, 2015: 370). Yapılan araştırmanın, bir başka araştırmacı tarafından tekrar edilebilmesi bu bağlamda önemli bir ölçüttür.

5. Evren ve Örneklem

Araştırma için Çanakkale'de gerçekleşen 4 farklı toplumsal hareket örneklem olarak ele alınmıştır. Her bir hareketin mücadele alanı farklıdır. Ancak araştırmanın temel argümanlarının sınanabileceği bir bağlamda ortak noktalar içerdikleri belirtilmelidir. 1990'ların sonunda Çan Termik Santrali projesinin gündeme gelmesi itibarıyla "ekolojik direniş" örneklerinin özellikle madencilik ve enerji alanında sıklaştığı Çanakkale'de, 2010 sonrası "yerel" düzlemde gerçekleşen hareketler tercih edilmiştir. Araştırmaya konu olan ekoloji hareketleri; Çan İlçesi'nin Karadağ Köyü'nde Esan Eczacıbaşı End. Mad. Tic A.Ş.'nin 2014 yılında gerçekleştirmek istediği altın madeni projesine karşı yapılan direniş, Yenice İlçesi'nde Çırpılar Köyü yakınlarında Taşyapı-Taşzemin İnş. Madencilik Enerji Üretim San. Ve Tic. A.Ş.

tarafından 2016 yılında gündeme getirilen ırpılar Termik Santrali için yapılan direniş, Bozcaada'da 2013 yılı itibariyle evre ve Şehircilik Bakanlığı'nın gündeme getirdiği imar planlarına karşı gerçekleştirilen direniş süreci ve son olarak 2017 yılında Pınarkale Enerji retim Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından yapılmak istenen Jeotermal Elektrik Santrali'ne karşı gerçekleştirilen Gülpınar direnişidir. Her bir hareket için aynı argümanlar ele alınarak araştırma yürütülmüştür. Bu rnek olay çalışmasında istatiki bir genelleme çabası yoktur.

6. Veri Toplama ve Analiz Süreçlerinde İzlenen Yöntem

rnek olay çalışmalarında sıklıkla kullanılan veri toplama yöntemleri; dokümantasyon, arşiv taraması, mülakat, direkt ya da katılımlı gözlem ve anket olarak tanımlanabilir (Yin, 2003: 85). Toplanan veriler ise niceliksel ya da niteliksel olarak değerlendirilir. Verilerin nitel olarak değerlendirileceği bu çalışmada sözü edilen veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış mülakat, doğrudan ve dolaylı gözlem, dokümantasyon yöntemleri kullanılmıştır.

Verilerin toplanması ve kapsamlı saha araştirmasından önce ön saha ziyareti gerçekleştirilmiş, bölgedeki yerel aktörler ve sivil toplum kuruluşları ile bağlantıya geçilmiştir. Saha araştirması 4 Mart ve 28 Nisan 2018 tarihleri arasında yaklaşık iki aylık bir süreci kapsamaktadır. Bu süreçte Çanakkale'de, seçilen ekolojik hareketlerin örgütlenme sürecinde rol almış yerel aktörlerle ve hareket ağı içinde yer alan Çanakkale özelindeki toplumsal hareket örgütleriyle, ulusal ve uluslararası STK'larla, farklı meslek gruplarından gelen hareket aktörleriyle yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Ulusal ve uluslararası STK'lar ile İstanbul'da 15 Ocak ve 28 Şubat 2018 tarihleri arasında görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşmecilere kartopu yöntemi ile ulaşılmıştır. Yapılan görüşmelerde çalışmanın kuramsal çerçevesini destekleyecek şekilde açık uçlu sorular sorulmuştur. Görüşmecilerin hareket içindeki rolleri bağlamında sorular değerkenlik göstermektedir. Ancak bu soruların kuramsal çerçevenin sınırları dahilinde olduğu belirtilmelidir.

Dokümantasyon bu çalışmada seçilen bir diğer veri toplama yöntemidir. Bu süreçte tiraj kriteri göz önüne alınarak yerel ve ulusal gazetelerden haber taraması yapılmıştır. Hareket aktörlerinin süreç ile ilgili paylaştıkları kişisel, hukuki, kurumsal arşivler; toplumsal hareket örgütlerinin internet hesapları, gerçekleştirilmek istenen

projelerin internet hesapları ve hareket sürecinde sosyal medyada yürütülen kampanyalar diğer veri kaynaklarını oluşturmaktadır.

Çalışma boyunca doğrudan ve dolaylı gözlem gerçekleştirilmiştir. Her bir hareket kendi bölgesi içinde görüşmecilerle birlikte ele alınmıştır. Bu bağlamda saha ziyaretleri gerçekleştirilmiş ve yereldeki insanlarla da kayıt dışı görüşmeler yapılmıştır. Hareket aktörleri ile düzenli buluşmalar gerçekleştirilmiştir. İki ay boyunca yerelde aktif çalışan ve hareket ağının içinde olan Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği'nin haftalık toplantılarına aktif katılım gösterilmiştir. Tüm bu süreçte saha ve kişisel gözlem notlarını içeren kayıtlar oluşturulmuştur.

7. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Yin (2003: 33-35) bir örnek olay tasarımının kalitesini gösterebilecek belli kriterlerden söz eder. Ve bunları bir tablo halinde (Tablo 4) özetler. Bu çalışmada veriler nitel ölçüm araçları ile değerlendirilmiştir. Nitel ölçüm araçlarının ise öznel yargılar içerebileceği sıklıkla vurgulanan eleştiriler arasındadır. Dolayısıyla araştırmanın geçerliliğini ve güvenirliliğini sağlamak adına Yin'in belirttiği bu kriterler çalışmada dikkate alınmıştır.

Test	Örnek Olay Yöntemi için Taktikler	Taktiklerin Oluştugu Araştırma Safhaları
Yapı Geçerliliği	Farklı kaynakların kullanımı Kanıt zinciri oluşturmak Kilit unsurların taslak vaka inceleme raporunu gözden geçirmesi	Bilgi toplama Bilgi toplama Birleştirme, koleksiyon
İçsel Geçerlilik	Desenleri eşleştir Açıklama inşasını yap Birbirleriyle rekabet eden açıklamaların üzerine git Mantık modellerini kullan	Veri analizi Veri analizi Veri analizi Veri analizi
Dışsal Geçerlilik	Tek vaka çalışmalarında teoriyi kullan Çoklu vaka çalışmalarında çoğaltma mantığını kullan	Araştırma Deseni Araştırma Deseni
Güvenilirlik	Örnek çalışma protokolünü kullan Vaka çalışması veri tabanı geliştir	Bilgi toplama Bilgi toplama

Tablo 4: çıkarımlar yapmak: iki seviye, kaynak Cosmos Corporation (akt. Yin, 2003: 34)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

1. Bulguların Aktarımına İlişkin Açıklamalar

Araştırma süresince ele alınan her bir örnek olay kendi özelinde değerlendirilir. Bu noktada araştırma sorusuna ve kuramsal argümanlara yönelik ne oranda benzer ya da farklı çıkarımların olduğu merak edilmektedir.

Tüm örnek olay çalışmaları Çanakkale İli'nden seçilmiştir. Şehrin tarihsel, coğrafi, ekonomik ve politik dinamikleri ve aynı zamanda içinde barındırdığı toplumsal hareket ağı örnek olay çalışmalarının belli noktalarında paralellik göstermektedir. Bu bağlamda kent hakkında kısa bir bilgi verilmesinin yararlı olacağı söylenebilir. Bu bilgilendirmenin akabinde araştırma, örnek olay çalışmalarının analizine geçer. Her bir örnek olayda ele alınan ekolojik hareketin hangi bölgede ne sebeple ortaya çıktığına dair bir anlatı vardır. Daha sonrasında teorik yaklaşımların ekolojik hareketleri açıklamaya yönelik katkılarının açık bir şekilde görülmesi için araştırma üç başlık altında analiz edilmiştir. Sırasıyla örgütlenme yapısı, politik olanaklar ve eylem repertuarı, kolektif kimlik ve hareketin çerçevelenmesi olan bu başlıklar altında araştırmanın teorileri ele alınmıştır. Bu noktada belirtilmesi gereken önemli bir husus vardır. Başlıklar, hareket anlatısı içinde keskin bir çizgi olarak düşünülmemelidir. Bir başlık altında anlatılan hareket süreci sadece o kuramsal yaklaşıma bir açıklama getirmez. Teoriler iç içe geçmiştir dolayısıyla hareketteki dinamikler farklı yönleriyle diğer teorileri de beslemiştir.

Ele alınan örnek olayların, araştırmanın teorik çerçevesi bağlamında nasıl açıklandığı incelenmektedir.

2. Ekoloji Hareketleri Bağlamında Çanakkale'nin Kısa Tarihçesi

Homeros'un Iliada adlı eserinde anlatılan Troas, Çanakkale'nin bilinen ilk adıdır. Pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış bu şehrin coğrafyası ve iklimi için 'değişken' ifadesi kullanılabilir. Erten (2013, 390) Çanakkale'nin kültürel dinamiklerinin oluşmasında, bu değişken coğrafyanın ve iklimin etkilerine değinir:

"Çanakkale yapılaşma havzalarının binlerce yıllık birikimi, bölgenin bir geçiş alanı ve çeşitli kültürlerin etkisiyle harmanlanmış olmasıyla zengin bir çeşitliliğe kavuşmuştur. Avrupa ve Asya

kıtaları ile Ege-Marmara denizlerinin bağlantı noktasında olması, baskın kültürler zincirinin kesişim halkasını oluşturur. Trakya, Ege ve İç Anadolu baskın kültürleri bu bölgede kesişir. Bu üç baskın kültürün, bölgemiz alt havzalarında görmemiz mümkündür. Edremit Körfezi'nden başlayıp Adaları da içine alarak Çanakkale kentinde sonlanan alanlarda "Ege kültürü" ağırlıktadır. Gelibolu Yarımadası ve Çanakkale kentinin kuzey sahilleri boyunca "Trakya kültürü" hakimiyetini sürdürür. Doğu ve iç bölümlerde ise, "İç Anadolu kültürü"nü izleri görülür."

Çanakkale'nin kültürel çeşitliliği aynı zamanda bölgede yaşayan pek çok farklı topluluktan beslenir. Bu topluluklar halk arasında Türkmen, Yörük, Pomak, Gayrimüslim ifadeleriyle tanımlanır. Kültürel dokusunun yanı sıra sosyal ve ekonomik dinamikler sebebiyle kent; 'emekli', 'memur' ve 'rahat' gibi ifadelerle de betimlenir (Y/B 2, Y/B 4, Y/B 7, U/T 1, U/T 7, U/T 9). Bahsedilen bu demografik, sosyal ve kültürel dinamikler, Çanakkale'deki toplumsal hareket örgütlerinin ve toplumsal hareket ağının anlaşılabilmesi açısından önemlidir.

Başta tarım olmak üzere zeytincilik, hayvancılık, turizm ve sanayi şehrin ekonomik yapısını oluşturur (Mortan ve Arolat, 2012: 429-440). Çanakkale; İstanbul'a yakınlığı, deniz taşımacılığına elverişli coğrafyası, sanayi için önem arz eden yer altı ve yer üstü 'kaynakları' sebebiyle neoliberal sermayenin artan taleplerini karşılamaya yönelik dikkat çekici bir konumdadır. Neoliberal devletin 2004 ve 2008 yıllarında değiştirdiği madencilik mevzuatı ve 2012 yılının 'kömür yılı' ilân edilmesiyle birlikte fosil yakıtı yönelik enerji politikasının yoğunlaşması gibi ekonomik ve politik süreçler kentin sosyal dinamiklerini etkiler ve örgütlülüğü de arttırır (U/T 5, U/T 13). Sadece kent merkezinde değil, kırsal nüfusu yoğun olan Çanakkale'de yerel ekolojik hareketlerin de görünürlüğü artar. 2008-2014 tarihleri arasında termik santral ve altın ve benzeri madencilik faaliyetleri için 15 tane dava açılır. Bu sayı 2014-2018 tarihlerinde ise 40'ı geçer (U/T 10)

3. Örnek Olay 1: Karadağ Hareketi

27.09.2012 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürlüğü tarafından ESAN Eczacıbaşı Endüstriyel Hammaddeler San. ve Tic. A.Ş.'ye, Çanakkale İli Çan İlçesi'nin Karadağ Köyü civarındaki orman arazisi için maden arama ruhsatı verilmiştir. 30.10.2019 tarihine kadar verilen bu arama ruhsatı, kamu mülkiyetinin ve ortaklaşa kullanılan bir alanın kullanım inisiyatifini maden şirketine devretmektedir.

Ruhsat sahasında 21.07.2014 tarihi itibarıyla sondaj arama çalışmalarına başlanacağı belirtilmektedir. Toplamda 36 adet olan sondaj alanlarının 28'i Karadağ Köyü'nün sınırları içerisinde. Bu sondaj alanlarının köyün su havzasının bulunduğu ve köylünün hayvancılık yaptığı yerde olması köy halkının paniğe kapılmasına yol açmaktadır. Belirtilen bölge hiç kimsenin maliki olmadığı ama herkesin serbestçe yararlanabildiği müşterek bir kaynaktır (Hahnel, 2014: 84) Maden çalışmalarının sebep olacağı doğa tahribatı aynı zamanda orada geçimini sağlayan topluluğun yaşam pratiklerine de olumsuz bir müdahaledir. Sularının zehirleneceğini, hayvancılık yaptıkları meranın yok olacağını ifade eden Karadağlılar köylerinden 'göç etmek' zorunda kalacaklarını öngörmektedirler. Bu noktada kolektif bir tepki göstererek 'direniş' yolunu tercih etmişlerdir.

Karadağ Direnişi, 12.12.2014 tarihinde sondaj makinalarının sökülüp götürülmesine kadar faal bir şekilde devam etmiştir.

3.1 Örgütlenme Yapısı

Karadağ'da Esan Eczacıbaşı Şirketi'nin altın madeni projesine karşı ortaya çıkan hareket kendisini geniş bir toplumsal ağ içerisinde kurgulamaktadır. Hareket, temel dinamiklerini köylülerin taban örgütlenmesine (grassroot) dayandırmıştır.

Karadağ direnişini köylüler örgütlemiştir ve bu süreç esnasında hiçbir platformdan/dernekten vs. yardım talepleri olmamıştır (Y/B 2). Bu bağlamda örgütlenme yapısının oluşumunu ve gelişimini daha iyi anlayabilmek için hareket sürecine odaklanılmalıdır.

2014 yılının Mayıs ayında şirket ruhsat sahasında su kaynaklarının olduğu bölgede 5 tane sondaj alanı açmıştır. Hareketin ana aktörlerinden olan Mustafa Önder, Orman Genel Müdürlüğü'nden şirketin ruhsat saha haritasını almış, köy içindeki kahvehanelere asmış ve birkaç arkadaşıyla birlikte bu konudaki endişelerini dile

getirmeye başlamıştır. Köylünün onunla birlikte sürece dahil olması için "güven" in sağlanması gerekmektedir.

"Yani köylü bu yönüyle benim samimiyetimi görüyor. Ben yazları köyde oturuyorum. Kışın Çanakkale'de oturuyorum. Ben madencilere karşı çıkıyorum. Köylüler şöyle düşünüyorlar önce, bu adamın çıkarı ne, her şey çıkar, ve seni sınıyorlar önce ne zaman senin çıkarın olmadığını, köylülerden doğadan çevreden başka bir çıkarın olmadığını gördüğü zaman yanında yer alıyorlar. Tabii sınıdıktan sonra." (Y/B 3)

"...Ama köylü ona inanıyor. Aktör orada çok güçlü, ciddi ve samimi. Yani aktör yalan söylememiş, aktör o insanlara kelek atmamış, aktör her cenazelerinde oradaymış, her başları sıkıştığında her sevinçlerinde yanlarındaymış. Kentte yaşamasına rağmen her fırsatta yanlarına gitmiş..." (Y/B 6)

Direnış süresince karşı hareketin hamlelerini köylülerle açık bir şekilde paylaşan Önder, bu bağlamda kurulan güven bağına pekiştirerek örgütlenme yapısını güçlendirmiştir. "Anlaştığımız kişilere güvenir ve güvendiğimiz kişilerle anlaşırız." ifadesiyle Jasper (2002: 180) örgütlenme sürecinde kişilerarası ilişkilerin ve ağ yapısının kurulmasında güvene dayanan iktidarın önemini belirtmektedir. Karadağ köyünde başlayan örgütlenme süreci civar köylerin katılımı ile genişlemiştir.

Aktörlerin hareket içerisinde etkin rolleri olmasına karşın örgütlenme yapısında hiyerarşik bir düzen ya da ön plana çıkarılan bir 'lider' yoktur.

12.04.2014 tarihinde Çanakkale Çevre Platformu (ÇEP) dönem sözcüsü Dr. Nihat Gülhan ve arkadaşları köyü ziyaret etmiştir. Platform, altın madenleri üzerine bir 'bilgilendirme' toplantısı yapmıştır. Platformun dönem sözcüsünün Karadağ doğumlu olması ve hareketin ana aktörünün Çanakkale Çevre Platformu ile olan ilişkisi, bir THÖ olarak ÇEP'in taban örgütlenmesi ile bir araya gelmesini kolaylaştırmaktadır. Çanakkale Çevre Platformu, Karadağ hareketinde en aktif olan THÖ'dür.

Hareket süresince köylülere destek olan platform; içerisinde pek çok farklı aktörü barındıran geniş bir toplumsal ağ yapısıdır. ÇEP, 2000'li yılların ortasında Akademik Odalar Birliği'nin (AOB) kurulmasının akabinde oluşturulmuştur. Çanakkale'deki çevre sorunları ile ilgili çalışmalar yürütmek isteyen AOB'nin içerisinde TMMOB'a bağlı odalar, inşaat mühendisleri, ziraat mühendisler, tabipler, baro gibi çeşitli meslek dallarından kişiler bulunmaktadır. (U/T 11, Y/B 7).

Karadağ Direnişi'ndeki sürece farklı mesleki uzmanlıklar aracılığıyla yardım etmekte, yerel aktörler ile politik aktörlerin bir araya gelmesini kolaylaştırmakta ve hareketin

yerel/ulusal ölçekte görünürlüğünü arttırmakta olan ÇEP bu bağlamda harekete bir kaynak desteği sunmaktadır.

“Çanakkale Çevre Platformu Karadağ’a gitti. Avukat, jeoloji mühendisi ve İl Genel Meclisi ve platform üyelerinden oluşan heyet; altına karşı başlattıkları mücadelede onları bekleyen hukuki süreci, sondaj çalışmalarının çevreye ve su kaynaklarına zararlı etkilerini anlattı. Çanakkale Çevre Platformu Dönem Sözcüsü Dr. Nihat Gülhan, Çanakkale İl Genel Meclisi CHP Grup Başkan Vekili ve Çanakkale Çevre Platformu Üyesi Hicri Nalbant, AKP’li İl Genel Meclisi üyesi Ömer Şahin, İl Genel Meclisi MHP Grup Başkan Vekili Cahit Özer ve iki avukat...” (Y/B 3)

ÇEP’in direnişe sağladığı kaynaklar materyal (para, araç vs.) olmaktan ziyade bir toplumsal hareket ağının sağladığı politik ve sosyal fırsatlar olmuştur. Köylüler maddi kaynakları kendi taban örgütlenmeleri içerisinde tamamlamıştır. Köy kahvehanesi ve parkı; toplantılar, buluşmalar ve gösteriler için sıklıkla kullanılmıştır. Hukuki, lojistik ve diğer konularda ise köylüler arasında dayanışma sağlanmıştır.

20 Temmuz tarihinde sondaj alanında Eczacıbaşı Şirketi tarafından bir açılış gerçekleştirilmiştir. Bu açılışın akşamında köy heyeti, CHP Milletvekili Ali Sarıbaş'a bir heyet gönderme kararı almıştır. 25 Temmuz günü ise milletvekili Ali Sarıbaş, mecliste köyün mücadelesi ile ilgili bir basın açıklaması yapmıştır. Toplumsal hareket ağına, politik aktörlerin düzenli katılımı bu olayın akabinde gerçekleşmektedir.

"Buluşmada ayı zamanda Çanakkale'deki çevre mücadelesi içinde bir ilk de yaşandı. Çanakkale İl Genel Meclisinin 3 parti temsilcisi de oradaydı." (Dermenci: 6.08.2014)

"..köylülere, CHP Çanakkale milletvekili Ali Sarıbaş, İl Genel Meclisi MHP Grup Başkanvekili Cahit Özer, CHP'li İl Genel Meclis Üyesi Hasan Gürbüz, CHP'li Bülent Öz, Çevre Platformu Dönem Sözcüleri Nihat Gülhan ve Filiz Tekin de destek verdi." (Çanakkale Olay: 16.8.2014)

Karadağ direnişinin örgütlenme sürecine hem 'iktidar' hem de 'muhalefet' partilerinin temsilcileri katılmıştır. İl ve ilçe düzeyinde yapılan desteklerin yanı sıra yerel yönetimin en küçük birimi muhtarlıklar, köy halkının örgütlenme sürecinde ve devamlılığında önemli bir rol oynamaktadır.

Karadağ köyü ile birlikte çevre köylerde harekete dahil olmuştur. 'Ortak tehdit' algısının - "Bugün Karadağ'da; Kocayayla, Dondurma, Bahadırlı, Ahmetler, Doğancılar sırada" (Çanakkale Olay: 1.08.2014)- yanı sıra kişisel ilişkiler ve muhtarlar bu toplumsal ağı bir arada tutmuştur.

"Kocayayla Köyü Muhtarı "...köy muhtarı olarak maden şirketinin çayını içmedim." (Çanakkale Olay: 4.9.2014)

"Köylülere seslenen Karadağ Köyü muhtarı Ramazan Dizman, Karadağ'ın geleceğinin kararmamasını istediklerini ifade ederek "bir tarafından termik santraller olan, diğer tarafında kuyusunu açma yetkisine 2019 yılına kadar sahip olan Eczacıbaşı şirketi ile tek başımıza ve yöre köylerimizle birlikte mücadele vermekteyiz...Karadağ Köyünün eski muhtarı Hikmet Önder ise "Bugün sondaj alanının içinde değiliz. Bugün sondaj makinalarını durdurmak niyetinde de değiliz. Biz bugün yasanın verdiği haklarla ve yaşama içgüdümüzün verdiği tüm güçle, yolun ve bu hukuksuzluğun karşısındayız." (Çanakkale Olay: 1.08.2014)

Karadağ köylüleri, köy içi birlik beraberliğin devamlılığının sağlanması ve örgütlenme yapısının korunması için birtakım yaptırımlar gerçekleştirmiştir. Köy kooperatifinin bu noktada aldığı karar örgütlenmenin 'disiplinini' yansıtmaktadır.

"(...) Bilindiği gibi köy hudutlarımız içinde maden şirketi tarafından çalışma yapılmaktadır. Yapılan bu çalışmaların sularımıza, tarım arazilerimize ve hayvancılığımıza zarar vereceği değerlendirilmektedir. Kooperatif üyelerimizden, köyümüze zarar verecek bu maden çalışmalarının içinde aktif olarak bulunacak olan üyelerin kooperatif üyeliklerinin düşürülmesi için ilk genel kurulda gündeme madde ilave edilecektir. Genel kurulu müteakip kooperatif üyeliğinden çıkartılan üyelere süt alım hizmeti dahil hiçbir hizmet verilmeyecektir." (Çanakkale Olay, 25.08.2014)

Kadınların hareket içerisindeki aktif katılımları, direnişin medyada ön plana çıkmasında ve Yırca, Gülpınar gibi diğer yerel hareketlerle temasa geçmesinde etkili olmuştur.

"Kadınlar, bu mücadelenin en ön safında, kazanacaklarına dair büyük bir inanç ve dayanışmayla..." (Y/B 2). "Çan'ın Karadağ Köyü'nde çalışmaları süren maden şirketine karşı mücadele giderek büyüyor. Farklı eylem tarzı ile herkesin dikkatini ve ilgisini çeken Karadağ'da kadınlar da mücadelenin içinde yerlerini aldılar..." (Çanakkale Olay: 06.08.2014)

"Zaferin Mimarı Karadağlı Kadınlardır

Çanakkale Çevre Platformu dün düzenlediği basın açıklamasında, Karadağ Köylülerinin hukuk zaferini değerlendirdi. Platform dönem sözcüsü Dr. Nahit Gülhan, "Bu kararın oluşmasında en büyük pay sahibi başından beri kararlı ve dik duruş sergileyen Karadağ köylüleridir. Özellikle de Karadağlı kadınlardır. Onları kutluyoruz. Bu konuda destek olan Kocayayla köylülerini ve çevre köyleri de tebrik ediyoruz." dedi." (Çanakkale Olay: 16.12.2014)

Hareketin örgütlenme pratiklerine mobilizasyon teorisinin perspektifinden bakıldığında güçlü bir THÖ etkisi olduğu söylenememektedir. Aynı zamanda "kaynak" olgusu hareket sürecinde etkin bir araç olarak yer almamıştır. Yerel taban hareketinin hiçbir üyesi herhangi bir hareket örgütüne üye olmamıştır. Bu bağlamda

sadece bir hareket temsiliyeti söz konusudur. Bununla beraber toplumsal hareket ağının genişliği ve dinamik yapısı direnişin sesinin medya araçlarında ve politik düzlemde duyurulmasında etkili olmuştur.

3.2 Politik Olanaklar ve Hareket Repertuarı

Neoliberal devlet yerli ve yabancı sermayenin kârlı bir sermaye birikimi elde edebilmesi için gerekli olan koşulları geliştirmektedir (Harvey, 2015b: 15). Türkiye'de bu bağlamda 2004 ve 2008 yıllarında madencilik mevzuatında birtakım değişiklikler yapılmıştır. Aynı zamanda teşvik ve istihdam, doğrudan yabancı yatırımlar gibi yasalarda da mevzuat değişikliği olmuştur. Değişen mevzuatlar madencilik faaliyetlerinin yapılmasını kolaylaştırmaktadır. İTÜ Metalürji Fakültesi Öğretim üyesi Prof. Dr. İsmail Duman, Türkiye'de 1997 ile 2001 arasında verilen maden ruhsatları 15 bin 506 iken 2002 ile Mayıs 2007 arasında 43 bin 588'e yükseldiğini belirtmiştir (akt. Demirer, 2012: 203). 2010 yılında 5995 sayılı yasa ile yapılan düzenlemeler madencilik ve çevre ilişkilerini yakından ilgilendiren kurallar ortaya koymaktadır. Maden Mühendisleri Odası, 6 Kasım 2010 tarihinde çıkarılan Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği'nin kamu yararının önceliğini gözetmediğini, yapılan düzenlemelerin keyfi uygulamalara fırsat tanıdığını ifade etmektedir (Keleş, 2015: 56-58). Bu bağlamda Eczacıbaşı Şirketi güçlü politik fırsatlara sahiptir. Şirketin öngöremediği bu fırsatı değerlendirmesine izin vermeyen Karadağ Köylüleri olmuştur. Köylüler örgütlenme yapısı ve eylem stratejisi yardımıyla birtakım dinamikleri, politik fırsatlara çevirmiş ve eylem repertuarına yansıtmıştır.

Karadağlılar, şirketin yapmış olduğu sondaj çalışmalarına karşılık hareket repertuarının bir kısmını hukuki yollar üzerinden çizmiştir. Köy muhtarlığı 22.07.2014 Çanakkale İl Özel İdaresi'ne su kaynaklarının tespit edilmesi, 23.07.2014 tarihinde ise Çan Kaymakamlığı'na sondaj çalışmalarının su kaynaklarına zarar vereceğine dair dilekçe yazmıştır. Muhtarın hareketi desteklemesi ve dahil olması, Karadağ Direnişi için önemli bir politik fırsattır. Muhtarın bu desteği köyün mobilize olmasını kolaytıran bir unsur olmuştur. Bununla birlikte muhtar, köylüler ile devlet arasında bir köprü görevi üstlenmektedir. Bir fırsat olarak, Karadağlılar kurulan bu köprüyü çok iyi değerlendirmişlerdir.

Madencilik Yasası'ndaki son değişikliklerden biri de içme ve kullanma sularının madencilik faaliyetlerinden zarar görmemesi için öne sürülen belli koşullardır (Keleş, 2015: 57). Bu bağlamda sondaj alanındaki su kaynaklarının, köyün su kaynakları

olarak tescillenmesi ve maden arama izninin iptal edilmesi amaçlanmıştır. 22.09.2014 tarihinde Çanakkale İl İdare Mahkemesine dava açılmıştır. Dava açılmasının yanı sıra, köy lehlerine sonuçlanabilecek başka yasal fırsatları da denemişlerdir. Köy muhtarlığı; Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıklar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne, Çanakkale Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'ne ruhsat alanının kültürel sit alanı olup olmadığına, endemik türlerin keşfine vs. yönelik dilekçe göndermiştir.

Karadağ Direnişi'nde ağırlıklı olarak muhalefet partisi milletvekilleri ve sözcüleri olmak üzere pek çok politik aktör yer almıştır. 10 Ağustos 2014 tarihinde Türkiye Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapılacak olması hem politik aktörler de hem köylüler için bir fırsat oluşturmuştur. Politik aktörlerin köy ziyaretlerinde söylemlerine yansiyabilen bu durumu, Karadağ Köyü daha stratejik bir unsur olarak kullanılmıştır.

"Ramazan Dizman "...ve ne yazık ki dün oy verdiğimiz, oy vermemiz için köyümüzün kapısında sıra olan meclis üyelerine Çan ve Çanakkale Belediye Başkanları ile milletvekillerimize sadece köyümüzün yağmurlarında ıslanmaya davet ediyoruz. Çünkü biliyoruz ki 10 ağustos gelecek, 2015 genel seçimleri gelecek ve herkes Karadağ seçim sandığından çıkamı görecektir" ifadelerini kullandı." (Çanakkale Olay: 5.8.2014)

"Karadağlıların Sandık Ayarı

...Çan'ın Karadağ köyü sakinleri, cumhurbaşkanlığında seçim sandığına ayar çekti. Köylerinin merasında yapılan altın madeni çalışmalarına karşı direnişleri ile gündeme gelen Çan'ın Karadağ köyündeki seçim sonuçları da dikkat çekici." (Çanakkale Olay: 12.8.2014)

Çanakkale İli'nin 'ana muhalefet' partisinin yönetiminde olması, gerek köylerde gerekse kent içerisinde toplumsal hareketlerin görünürlüğünü arttıran bir unsurdur. Karadağ Köyü, bu durumun avantajını kullanmış ve 3 tane gösteri düzenlemiştir. Sırasıyla Karadağ Köyü'ndeki sondaj alanı bölgesinde, Çan İlçesi'nde ve Çanakkale Merkezi'nde düzenlenen gösteriler hareketin ulusal ölçekte duyulmasında etkili olmuştur.

31.07.2014 tarihinde sondaj alanında gerçekleştirilen ilk yürüyüşte, eylem repertuarını kültürel dinamikler şekillendirmektedir. Ortaya çıkan yaratıcı öğeler, protesto yürüyüşünün ulusal basında da duyulmasını sağlamıştır.

"Düğün Gibi Eylem

Çanakkale'nin Çan ilçesine bağlı Karadağ köyünde özel bir firma tarafından başlatılan sondaj çalışmaları, köylüler tarafından ilginç bir yöntemle protesto edildi.

Yaklaşık 46 bin metrekare alanda 600'ün üzerinde sondaj çalışması yapılacağı haberleri üzerine, köylüler düğün şenliği gibi eylem yaptı. Köy kadınları tepkilerini şiirler ve sloganlarla birlikte

oyun havaları ile gösterirken, gençler tabutlu eylem yaparak Karadağ köylüsünün zehirlenerek öldürülmek istendiğini savundu." (Milliyet: 31.08.2014)

Sondaj alanında yapılan eylem Karadağ'ın ve civar köylerin katılımı ile gerçekleşmiştir. Eyleme destek olmak amacıyla katılma isteğini belirten ÇEP'e, buradaki kitle katılımının iyi olduğu ve eylemi taban hareketi olarak halledebilecekleri iletilmiştir (Y/B 3). Bu yürüyüşün akabinde seslerini daha geniş bir kitleye ve karşı hareket aktörlerine duyurmak isteyen Karadağlılar, Çan İlçesi'nde bir eylem yürüyüş düzenlemeye karar vermişlerdir. Çan'da gerçekleştirilecek yürüyüş öncesi birkaç gün köy halkı olarak tartışmışlardır. Yürüyüş için izin alınıp alınmamasına ve seçim öncesi oy vurgusunun yapıp yapılmamasına yönelik olan bu tartışmalar ÇEP'in ve CHP'li milletvekillerinin görüşleri doğrultusunda yön bulmuştur (Y/B 3). 4.08.2014 tarihinde yapılan yürüyüş pazar meydanında başlamış ve Çan Orman İşletme Müdürlüğü'nün önünde tamamlanmıştır. Kadınlar ve çocuklar yürüyüşe aktif bir şekilde dahil olmuştur. Köylülerin ellerinde taşıdıkları pankartlar devlet kurumlarına yönelik bir 'hatırlatma' işlevi taşımaktadır. Pankartlarda *"T.C. Anayasası 56. Madde: Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir."* ve *"Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek, devletin ve vatandaşların ödevidir."* ifadeleri yer almıştır.

Köylüler son ve en büyük yürüyüşlerini ise 15.08.2014 günü Çanakkale merkezinde gerçekleştirmişlerdir.

"Çanakkale'de Köylülerden Altın Madeni Eylemi

..Karadağlı köylüleri, son olarak eylemlerini il merkezinde gerçekleştirdi. Çanakkale'de kordon boyunda toplanan grup, sloganlar eşliğinde yürüyüşe geçti. Truva atının bulunduğu alana gelen grup, burada davul ve zurna eşliğinde oyunlar oynayarak madencilere tepki gösterdi. Grup, daha sonra iskele meydanına gelerek burada basın açıklaması yaptı.

Karadağ köyü muhtarı Ramazan Dizman, "Karadağ ve çevresindeki köylerde özel bir maden firması tarafından yapılacak altın arama ve sondaj çalışmalarına tepki için buradayız. Bizler dağımızda sondaj istemiyoruz. Maden şirketlerine verilen ruhsatların iptalini istiyoruz. Karadağ köylüsü olarak direnişimize sonuna kadar devam edeceğiz" dedi.

Yapılan konuşmaların ardından eylem olaysız sona erdi." (Milliyet: 15.08.2014)

Collins (2001, 2004) toplantıların, yürüyüşlerin, insanların bir araya geldiği her yerin, birtakım duygular ürettiğini söylemektedir (akt. Jasper, 2017: 149). Karadağ köylüleri, hareket repertuarına yürüyüşlerin yanı sıra eğitimsel ve sanatsal içerikleri de dahil etmiştir. Köylülerin seslerini duyurmaları için alternatif olan bu etkinlikler,

köydeki hareket motivasyonunun devamlılığının sağlanması adına da önemlidir. Collins tarafından ifade edilen duygular, tüm bu süreç içerisinde varlığını korumaktadır.

Mustafa Önder, 26 Haziran ve 4 Temmuz tarihleri arasında köyün pazar yerinde 'Diren Karadağ' isimli bir fotoğraf sergisi açmıştır. 12-16 Ağustos tarihleri arasında ise 51. Uluslararası Troia Festivali'ne "Diren Karadağ Fotoğraf Sergisi" taşınır ve bir pantomim gösterisiyle de desteklenmiştir. Pantomim sergi alanından Çanakkale'deki yürüyüş alanına da taşınmıştır.

"Karadağlıların altın madenini protesto eylemine; Pantomim sanatçısı İlker Kılıçer, çevre mücadelesinin simge isimlerinden biri haline gelen 'Kukla Cemal'le birlikte katıldı. En dikkat çeken pankartı da grubun en önünde yürüyen Cemal taşıdı." (ÇanakkaleOlay: 16.08.2014).

'Diren Karadağ, Cemal Seninle' mesajıyla Karadağ'ın direnişine destek veren Kukla Cemal'i ve Karadağ'da pantomim gösteri yaparak mücadeleye ortak olan İlker Kılıçer'i, köylerinde oyun oynayarak büyüme isteyen çocuklar izledi." (Y/B 2)

12 Ağustos akşamı festival kapsamında yapılacak Fazıl Say konseri öncesinde köylüler sözlü bir eylem gerçekleştirmişlerdir. Olabildiğince farklı kanallardan daha fazla kişiye ulaşabilmek köyün önemli bir stratejisidir.

Köy kahvesinin yanındaki dükkân, direniş esnasında etkinlik alanı olarak kullanılmıştır. 29.11.2014 tarihinde "Karadağ Etkinlik Merkezi" olarak adlandırılan bu mekânda çocuk grubunun müzik, drama, oyun çalışmaları gösterilmiştir. Doğa ve ekoloji ile ilgili belgesel gösterimleri yapılmıştır. Bu süreçte ÇEP köye çeşitli bilgilendirme toplantıları için gelmektedir.

"Yıllardır doğa talanına karşı Kazdağları ve ilçe köylerde büyük mücadele veren Çanakkale Çevre Platformu Karadağ'daydı. Bilgilendirme toplantısı yapıldı. Avukat, jeoloji mühendisi, İl Genel Meclisi ve platform üyelerinden oluşan bir heyet; altına karşı başlattıkları mücadelede Karadağlıları bekleyen hukuki süreci, sondaj çalışmalarının çevreye ve su kaynaklarına zararlı etkilerini anlattı, köylülerin sorularını yanıtladı. Elde edilen başarılar, karşılaşılan zorluklar, deneyimler paylaşıldı. Neredeyse tüm köy oradaydı. Alkışlar yükseldikçe, direniş güç kazandı. Mesire alanını dolduran yaklaşık 500 kişinin o coşkusu ve kararlılığını hissetmek çok özeldi. Hele kadınların gözündeki ışık, inanç, inat ve azim müthişti." (Y/B 2)

Karadağ köylüleri Çanakkale'de altın madeni projesine karşı olan diğer yerel hareketlere destek vermiştir. Lapseki İlçesi'nin Şahinli Köyü'ndeki ÇED toplantısına gitmişlerdir. Karadağ Köyü ile aynı bölgede yer alan Dondurma Köyü'ndeki altın madeninin ÇED sürecinin iptali konusunda aktif olarak yer almışlardır. Çanakkale'deki hareket ağında bir figür ve örnek olarak yer almaya başlamaktadırlar.

Bu süreçte var olan hareket ağının katkıları da özellikle medya ve sosyal medya araçları vasıtası ile etkisini göstermiştir.

Gökçeada'da ekolojik kısımlara karşı hareket eden Katina Karanikola ve beraberinde *Leman Dergisi* çizeri Güneri İçoğlu, Karadağ köyüne bir ziyaret gerçekleştirmişlerdir. 7 Ekim 2014 tarihinde ise *Leman Dergisi*'nde "Diren Karadağ, Ya Pedavra Ya Kadavra" adlı metni ve 11 Kasım 2014 tarihinde ise Katina Karanikola'nın *Bayan Yanı* dergisinde "Diren Karadağ" yazısı yayınlanmıştır.

Bu hareket ağı vasıtasıyla 15 Ekim tarihinde CNN-Türk Yeşil Doğa Programı'nın sunucusu Güven İslamoğlu, Karadağ sürecini ulusal medyaya taşıyan bir çekim gerçekleştirmiştir.

Maden projesini nasıl durdurulur sorusu bir 'satranç' oyununa benzetilmektedir. Tüm hamleler üzerine düşünmeleri gerekmiştir (Y/B 3). Politik fırsatlar, hareket aktörleri tarafından fark edilerek bir fırsata dönüştürülmüştür. Bu fırsatlar birer strateji olarak kullanılmıştır. Şiddetsiz ve yaratıcı eylem yollarıyla da köylerinden kentsel kamusal alana taşıdıkları hareket, maden şirketi üzerinde bir baskı unsuru oluşturmaktadır.

3.3 Hareketin Çerçevesi ve Kolektif Kimlik

Bölüm başında belirtildiği gibi Karadağ Direnişi, köylülerin yaşam alanlarını ve geçim kaynaklarını tehdit altında hissetmesi ile başlamaktadır. Hareketin neden başladığına dair verilen bu bilgi, köylünün hareket motivasyonunun tam anlamıyla kaynağı değildir.

Köyü bir araya getiren ve birlikte hareket etme motivasyonunu sağlayan kolektif kimliğin oluşumunda kültürel bağlar çok önemlidir. Fishmen (1972: 39) kültürel olarak tanımlanan durumları; mekânın, zamanın ve toplumsal rollerin bir birleşimi olarak tanımlamaktadır (akt. Jasper, 2002: 155).

Mekân aidiyeti bu bağlamda ön plana çıkar. Bir yere aidiyet hissi ile birlikte savunmacı bir refleksin gelişmesi ve mekânı kaybetmenin sonucunda ortaya çıkan acı çok eski dönemlere dayanmaktadır (Kafadar, 2017). Mekânın anlamı tarihsel ve toplumsal olarak inşa edilmenin yanı sıra toplumsal anlam ve pratiklerin de mekânsal olarak kurulduğu ifade edilmektedir (Edward Soja, 77 akt. Özen, 2011: 175). Karadağ köylülerinin harekete geçmesindeki motivasyon köyün tarihsel süreciyle ilişkilidir.

"Kadının biri çıktı bir gün. Bana şey dedi Mustafa Mustafa, bizi bu köyden göç ettirecekler de bizim bu mezarlıkta ölülerimiz ne olacak Mustafa dedi. Ona o an da ne dediğimi hiç bilmiyorum..."

Bunu ben daha çok 1914 Bulgaristan'dan gelmiş olmamıza bağlıyorum, göç öyküleriyle büyüdük. 1914'te mayıs sonunda gelmişler ve ağustos sanıyorum 1. Dünya savaşı çıkmış, seferberlik zamanı Karadağ'da 70 tane genç savaşa gitmiş, dönmemiş. 7 kişi dönmüş falan. Açlık, sefalet, dulluk.. Daha sonra ben bu mücadeleyi, köyüne toprağına topyekûn sahip çıkmasını bunlara bağladım." (Y/B 3)

"...Daha önce dediğim gibi Karadağlıların Bulgaristan göçmeni olup, yeni topraklarında çok çileler çekmesi önemli. Asıl mücadelenin nedeni oydu bence..." (Y/B 3)

"Şimdi ben Karadağlıların mücadelesini biraz genlerine, göçmen olmalarına bağlıyorum..." (Y/B 3)

"Hani galiba en büyük motivelerinin nedeni, topraklarını korumak zorundalar, biz buraya aidiz. Bizim dedelerimiz burada gömülü, benim çocuğum da burada yaşayacak motivesi..." (Y/B 2)

Ortak mekân aidiyeti kolektif kimliğin gelişmesinde etkili rol oynamaktadır.

Eylem pratiklerinde kolektif kimliğin kültürel semboller ile nasıl pekiştirildiği gözlemlenmektedir. Sondaj alanında gerçekleştirilen yürüyüş bir cenaze töreni konseptinde hazırlanmıştır. "Sembolik" bir anlam taşıyan bu eylemde köylüler, köylerinin kaybını dini bir ritüel üzerinden vurgulamışlardır. Eylem sürecince dile getirilen tekbirler, dualar, beddualar bu dini ritüeli bir parçası olmuştur.

"Benim aklıma şey geldi. Ben daha önce böyle köyün yerel tarihini, göç hikâyelerin, manilerini, tekerlemelerini konuşup yazmıştım, kasete almıştım. Derlemiştim diyelim. İşte hangi kadının ne manici olduğunu, nasıl güzel maniler söylediğini biliyorum. O geldi aklıma. Hemen buldum birkaç tanesini, darbukacıyı aldım. Hemen kadınlar maniler söylemeye başladılar. 90lı yıllara kadar mani geleneği var köyde. Ve o manileri Eczacıbaşı'na uyarlamaya başladılar. Bir çeşit orada, daha birkaç şey var, kültürümüz öne çıktı bizim. Yani daha önce unutulmuş artık uygulanmayan, darbukayla oynandı, sloganlar attık vs..." (Y/B 3)

Çan İlçesi'nde gerçekleştirilen eylemde kadınların belli başlı maniler eşliğinde yürüdüğü belirtilmiştir. 6.08.2014 tarihli Çanakkale Olay Gazetesi'nde kadınların eylem sırasında söyledikleri manilere yer verilmiş ve sadece çevreye değil köylerinin tarihine de sahip çıktıkları ifade edilmiştir.

"Karadağ'dır köyümüz
Zemzem akar suyumuz
Suyumuzu vermeyiz
Budur bizim huyumuz"

"Portakalı soyunca
Hep giderim huyunca
Köyümü terk edemem
Ben hayatım boyunca"

Hareketin stratejisi kültürün eyleme dökülmüş halidir. Sembollerin bu bağlamda kültürün taşıyıcısı rolünü üstlendiği yorumu yapılabilir. Eylemler esnasında tüm kadınların beyaz tülbent taktığı ve bunun birlik beraberliklerinin sembolü olduğu ifade edilmiştir (Y/B 2). Hareket dinamiklerinin belirtildiği şu sözler 'anlamı' özetler niteliktedir:

"Bu meseleyi barış içinde çözecek, mücadelemizi kendi kültürümüzle, manilerimizle, türkülerimizle vereceğiz. Onlara hem karşı çıkacağız, hem de direnirken eğleneceğiz. Bu sürede ev işlerini, yemekleri erkekler yapsın, kadınlar bu mücadeleyi kazanacak." (Y/B 3)

Köy parkında açılan fotoğraf sergisi ise köyün kendi geçmişi ve yaşam alanıyla bağ kurmasını sağlamaktadır. Çocuk, yaşlı, hayvan ve manzara fotoğraflarının akabinde sondaj alanının fotoğraflarının yerleştirilmesi ise kişileri 'tehdit' hissiyle yüzleştirmiştir.

Köy dışında ÇEP ve ağ içerisindeki diğer aktörlerin hareket kimliğine dahil olmasına daha geniş bir perspektiften bakılabilmektedir. THÖ, hareketin mekânsal boyutunu daha geniş tutmuş ve mekâna olan aidiyeti tarihsel bir bağlamda açıklamıştır. Karadağ direnişinin kazanılması akabinde ÇEP'in yaptığı basın açıklaması şöyledir:

"Karar, Çanakkale Savaşlarının 100. yılını kutlayacağımız bugünlerde 1915 işgalcilerinin torunları 'yeni kuşak işgalcilere' karşı bu ülkenin sahipsiz olmadığını gösteren önemli bir derstir. En önemlisi de işbirlikçilere uyarıdır. Bu kararla ilgili bilgileri Karadağlı bir hekim olarak sizlerle paylaşmaktan onur duyuyorum. Direnen dik duran herkesi kutluyor, yalnız olmadıklarını bir kez daha haykırıyoruz" (Çanakkale Olay: 16.12.2014)

Kolektif kimlik ve kültür, örgütlenmenin iç dinamikleri için önemli bir oynamaktadır. Direnişin meşruluğunu topluma kabul ettirme adına inşa edilen söylem ise hareketin çerçevesini çizmektedir (della Porta ve Piazza, 2008: 58 akt. Uncu, 163). Bu noktada Karadağ Direnişi küreel çevre hareketinden ziyade yerel ekolojik hareketleri açıklamak için sıklıkla kullanılan arka bahçemde olmaz (not in my backyard) söylemine dayanmıştır. Yaşam alanına yönelik tehdit algısı arka bahçemde olmaz çerçevesinin sınırlarını keskinleştirmektedir. Sermayenin doğa üzerindeki tahakkümü aynı zamanda bölgede yaşayan insanların geçim kaynaklarına doğrudan

etki etmektedir. Bu bağlamda ortaya çıkan hoşnutsuzluk, Martinez-Alier'in (2002) "*environmentalism of poor*" olarak adlandırdığı çerçevelmeyi harekete dahil etmiştir. Karadağ köylüsünün geçimini sağladığı ve yaşamını sürdürdüğü orman arazisinin kaybı için yaşam alanının gaspı olduğu yorumu yapılabilmektedir. Dolayısıyla köylünün direnişi meşrulaştırdığı nokta, yeni toplumsal hareketler yaklaşımında ön plana çıkartılan orta sınıfın "çevrecilik" kaygısı değildir. Köylülerin aksine THÖ üyelerinin bu hareket için çizdiği çerçeve farklıdır. Antikapitalist küreselleşme karşıtı olan çerçeve dinamikleri, milliyetçi bir söylem üzerinden genişletilmiştir. Hareketin ulusal ölçekte yer edinmesini sağlayan ana çerçeveler ise çevre ve insan haklarıdır.

Çerçeveleme süreci çözülmesi gereken sorunu ortaya çıkarırken kolektif kimlik ise bu sorunu çözecek kitlenin kim olduğunu ortaya koyarak yardımcı olmaktadır (Jasper, 2017:76). Karadağ Direnişi'nde elde edilen veriler bu bağlamda sözü edilen yaklaşımları açıklamıştır.

4. Örnek Olay 2: Çırpılar Hareketi

Çanakkale'nin Yenice İlçesi'nde Çırpılar Köyü yakınlarında Taşyapı-Taşzemin İnşaat Madencilik Enerji Üretim San. Ve Tic. A.Ş tarafından Çırpılar Termik Santrali, Kül Depolama Sahası, Kömür İşletme ile Kırma Eleme Tesisi projesinin tesis edilmesi ve işletilmesi planlanmaktadır.

Planlanan santral projesinin ülkenin kaynak çeşitliliğine yardımcı olacağı, doğalgaz kullanımını azaltacağı aynı zamanda kurulduğu yörede ciddi istihdam ve gelişme sağlayacağı, yerel yönetimler için kaynak girdisi oluşturacağı, şirket tarafından belirtilmektedir (Taşyapı İnşaat, tarih yok, Çanakkale-Yenice-Çırpılar Termik Santrali paragraf 11-12)

Bununla beraber Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 2016 yılında yayınladığı çevre sorunları raporuna göre Çanakkale'nin en önemli çevre sorunu hava kirliliğidir ve raporda belirtildiği üzere bu kirliliğin sebebi kömürlü termik santrallerdir (Health and Environment Alliance, 2018: 14). Çanakkale'de kirli ve verimsiz bir kömür türü olan linyit termik santral faaliyetler için kullanılmaktadır (U/T 5). İnsan sağlığına olan etkisinin yanı sıra Çırpılar santralinin, yoğun tarım faaliyetlerinin yapıldığı Agonya Ovası'nda yapılacak olması yöre insanlarının geçim kaynakları konusunda endişenmesine neden olmuştur. Planlanan santralin Kaz dağlarına yakınlığı ve bu bölgede oluşturacağı ekolojik tahribat, termik santral için itiraz eden kitleyi sadece yöre insanları ile sınırlandırmaz. Kaz dağları mücadelenin ulusal ölçekte yayılmasını sağlayan bir faktör olmuştur.

Fosil yakıtların en kirlisi olarak tanımlanan kömür, dünyada üretilen enerjinin yüzde 25'ini sağlamakta ve bununla beraber dünyadaki karbon salınımlarının yüzde kırkını oluşturmaktadır. Pek çok ülkede hava kirliliğinin başat aktörlerinden biri olan kömür, iklim değişikliğinin en büyük sebeplerinden birisidir (Montgomery, 2014). Termik santralin bu bağlamda sebep olacağı zarar ise Çırpılar hareketini uluslararası toplumsal hareket ağları ile ilişkilendirmiştir.

Taşyapı-Taşzemin Şirketi, 4.02.2014 tarihinde proje başvurusunda bulunmuştur. 25.06.2015 tarihi ise Çırpılar Köyü'nde yapılması planlanan ilk ÇED toplantısı ve Çırpılar hareketinin başlangıcıdır.

4.1 Örgütlenme Yapısı

Çırpılar Hareketi; yerel, ulusal ve uluslararası ölçekte toplumsal hareket örgütlerinin güçlü bir hareket ağı kurmasıyla ortaya çıkmıştır. Termik santralin proje alanı olan Agonya Ovası'ndaki köylerin muhtarlar aracılığı ile önemli bir örgütlenme gerçekleştirdiği lakin eylem süreci içerisinde etkin bir şekilde yer almadıkları belirtilmektedir.

25.06.2015 tarihinde Çırpılar Termik Santrali için ilk ÇED toplantısı Çırpılar Köyü'nde gerçekleştirilmiş ve toplantı köylüler tarafından protesto edilmiştir. Çanakkale'deki yerel THÖ'ler de bu toplantıyla birlikte hareket sürecinde aktör olarak yer almışlardır.

"Çırpılar Termik Santrali ÇED toplantısı köylü kadınların protestolarına sahne oldu. Çevre Platformu eski dönem sözcüsü ve CHP'li İl genel meclis üyesi Hicri Nalbant da toplantıya katıldı." (Sağlam: 26.06.2015)

Çırpılar hareketi sürecinde taban örgütlenmesinin en güçlü aktörleri Kayatepe (Engeci) Köyü Eski Muhtarı Hüseyin Soylu ve kızı Fatma Soylu'dur. ÇED toplantısının akabinde ovadaki köyleri tek tek ziyaret etmiş, termik santrale karşı destek toplamaya çalışmıştır. Tabandaki örgütlenme yapısı Agonya Ovası'ndaki 75 köyün 65'inin muhtarlarından termik santralin itirazına yönelik destek alınarak oluşturulmuştur. Yerel yönetimin en küçük birimi olan muhtarlıklar, köylerde önemli bir 'karar mekanizması' olabilmektedir (U/T 7).

"Neticede bundan sonra (ÇED toplantısı), kızım geldi. Onla beraber 7-8 muhtarla toplantı yaptık. Toplantıda ilgili bakanlıklara bu termik santralle ilgili itiraz dilekçeleri yazmamız gerektiği üzerine mutakabat sağladık. Ve kızım ilgili bakanlıklara yazılacak dilekçelerin örneğini hazırladı. Ve yaklaşık 30-40 tane köye kızım ile beraber, dolaşarak, köylerde toplantılar yaparak muhtarlara halka anlatarak yani bu termik santralin zararlarını, 35-40 dilekçeye ulaştıktan sonra kızım Ankara'ya döndü. Ondan sonra ben kendim kaldım. 75 tane muhtar vardı. Geri kalan tüm köylere, zaman buldukça 4-5 aylık bir zamanda gittim. 65 tane muhtarın imzasına ulaştık." (Y/B 5)

Örgütlenmenin sağlanmasında önemli bir dinamik olan 'ikna' süreci burada aktörlerin yörede sahip oldukları 'statü'ye ve güven ilişkisine dayanmaktadır. Jasper (2017: 40-50) insanları bir şeye ikna etmenin koşulunun çoğu kez o şeyin doğru olması ile ilişkili olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda ana aktörün doğru olduğunu savunduğu söylemi kültürel dinamikler ile ilişkilendirerek hedef kitlesine hitap etmesi hareketteki taban dinamiğini sağlamlaştırır.

"(...) Çırpılar termik santraline karşı olan mücadeleye gelirse orada bizzat oranın eski muhtarı vardı, köyde bir işletmesi var vs. Standart Yenice diyemem onun için...Bir dolu insanı harekete geçirdi. Standart diyebileceğim insanları da harekete geçirdi." (U/T 4)

Yereldeki ana aktörler hareket süresince yerel, ulusal ve uluslararası pek çok örgütle işbirliği halindedirler. Ancak bu noktada hiçbir THÖ'ye 'üye' olmamıştır. Herhangi bir örgütün temsilcisi olmanın, yereldeki örgütlenme yapısını zedeleyen bir unsur olabileceği belirtilmektedir.

"Köydekiler diyor ki aa sen bu derneğin temsilcisi olduğun için falan böyle söylüyorsun. O yüzden santrale karşısın ya da işte CHP'li olmak bile etkileyen bir şey. Sen zaten politik çıkarların var o yüzden geliyorsun gibi. O şeyin altına girmemek için mümkünse köyde olan aktörün hiçbir yere üye olmuyor olması bir avantaj." (U/T 6)

"Mesela örgüt lafi, köylerde çok tepki çeken bir laftır. İnsanlar bunu kötü bir şeymiş gibi algılıyorlar. Ama o insanların dilinden biraz konuşmak gerekiyor." (Y/B 6)

Yapılan ilk ÇED toplantısının akabinde CHP Çanakkale Milletvekili Muharrem Erkek, Yenice İlçesi'ne ve köyelerine bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Örgütlenme sürecine dahil olan ilk politik aktördür.

"Biliyorsunuz yeni bir termik santral ile ilgili geçtiğimiz günlerde bir ÇED toplantısı yapıldı...Bölgemizde zaten yoğun miktarda termik santral var, bunların karşısında da; binlerce yılda oluşan doğal güzelliklerin diyarı Kazdağları, yer altı ve yer üstü su kaynakları var. Çırpılar köyünde köy muhtarı ve azalar ile görüştük. Yine Çırpılar Köyü'ne en yakın köylerden biri olan Kovancı Köyünü ziyaret ederek, köy sakinleri ve gençlerle görüştük. Onların görüşlerini aldım. Özellikle onları dinlemek istedim. Çırpılar Köyü sakinleri bayramda bir toplantı yaparak karar verecekler. Geniş katılımcı bir toplantı olacak. Onların iradesi ve kararı bizim için çok önemli. Biz onlarla birlikte tavır koyarak mücadele etmek istiyoruz." (Çanakkale Olay: 29.06.2015)

Çırpılar Hareketi'nin aktif aktörleri olan yerel THÖ'lerin başında İda Dayanışma Derneği ve Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği gelmektedir. Her iki dernek de yerel aktörler ile ulusal/uluslararası aktörlerin bir araya gelmesinde köprü görevi görmüş ve hareket ağını genişletmiştir. Yereldeki diğer STK'lar ve mahalli idareler (Kent Konseyi, Belediyeler Birliği vs.) ile işbirliği sağlayarak yerel örgütlenme yapısını geliştirmişlerdir. Aynı şekilde eylem repertuarındaki hukuki süreçlere aktif bir şekilde destek sağlamaktadırlar.

İda Dayanışma Derneği, Çanakkale Çevre Platformunun dağılmasının akabinde platform içinde yer alan bir ekip tarafından kurulmuştur. Çanakkale'deki toplumsal

hareket ağında uzun süredir yer alan ekip üyelerinin çoğunluğunu; öğretmenlik, mühendislik gibi kurumsal mesleklerden 'emekli' olmuş kişiler oluşturur. Dernek önceliği çevre konuları olmak üzere kadın, barış, işçi hakları gibi pek çok alanda çalışmalar yürütmektedir (U/T 7, U/T 11, U/T 12).

Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği (bundan sonra Kazdağı Derneği) ise 2007 yılında Kaz dağları yöresinde planlanan altın madeni projelerine karşı bir inisiyatif olarak ortaya çıkmıştır. 2012 yılında dernekleşme kararı alınır ve tüzel bir kişilik oluşturulmuştur. Dernek üyeleri ağırlıklı olarak Kaz Dağı ve Körfez Bölgesi'ne 'emekli' olduktan sonra gelen ya da 'rahat, sakin' bir yaşam sürmek amacıyla yerleşen kişilerden oluşmaktadır (Y/B 4, U/T 8). Derneğin merkezi Çanakkale, Ayvacık İlçesi'nin Küçükkuyu Beldesi'dir (Nisan 2018 itibariyle dernek merkezi Altınoluk, Edremit olmuştur).

03.02.2016 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nda, İnceleme Değerlendirme Komisyonu (İDK) Çırpılar Termik Santrali'nin ÇED raporu için bir toplantı organize etmiştir. Toplantı tarihi öncesinde Kazdağı Derneği, Çırpılar Termik Santrali'nin yol açacağı tehlikelere karşı bir basın açıklaması yapmıştır. Çanakkale Tarım Platformu'nun bileşenlerinden birisi olan İda Dayanışma Derneği ise Çırpılar Köyü sakinleri ile toplantı düzenlemiştir (Çanakkale Olay: 29.01.2016). Çanakkale Merkezi'nde ve Körfez Bölgesi'nde bulunan çevre derneklerinin direnişii ile birlikte 3 Şubatta yapılması planlanan İDK toplantısı ileri bir tarihe ertelenmiştir. Bir sonraki İDK toplantısına kadar yerel ölçekte örgütlenme süreci hızla devam etmiş ve hareket içindeki yapılanma yereldeki THÖ'ler tarafından organize edilmiştir.

Ertelenen İDK toplantısı ise 23.03.2016 tarihinde yapılmıştır.

"Yine 2016'nın 23 martında bir toplantı oldu. Bu toplantıya 2 Çanakkale Milletvekili, 3 Balıkesir Milletvekili 5 tane vekille beraber yine Süheyla doğan, Kazdağları Derneği'nin başkanı ile beraber katıldım. Bu ilk toplantıydı Bakanlıkta." (Y/B 5)

"(...) Ankara'da Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevre Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'nde yapılan toplantıya ÇED Genel Müdürlüğü görevlileri, İDK üyesi kamu kurumları temsilcileri, termik santralin yapımcısı Taşzemin A.Ş. yetkilileri, SNG Ltd. Şti. yetkilileri, CHP Çanakkale Milletvekilleri Muharrem Erkek, Bülent Öz ile Balıkesir Milletvekilleri Ahmet Akın, Namık Havutça ve Mehmet Tüm, eski muhtar Hüseyin Soylu, Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği üyeleri katıldı. (...) Milletvekilleri ve STK'ların çıkmasının ardından toplantı, firma ve kamu kurumu yetkilileri ile devam etti. Bakanlık yetkililerinden alınan bilgiye göre, toplantı sonunda, ÇED Raporunda bazı eksikliklerin bulunduğu saptanmış ve eksiklerin

tamamlanması için firmaya süre verilmiş olup, ÇED süreci devam ediyor." (Yeşilgazete: 23.03.2016)

Bir sonraki ÇED toplantısı 11.01.2017 tarihi olarak belirlenmiştir. 23 Martta yapılan İDK toplantısından bir sonraki ÇED toplantısına kadar Çırpılar Hareketi'nin örgütlenmesinde ulusal ve uluslararası THÖ'ler ağırlık kazanmıştır. Yerel bir ekoloji hareketi olarak başlayan Çırpılar, 2000 sonrasında sivil toplum kuruluşlarının yoğun bir şekilde kullanmaya başladığı "kampanya" oluşturma sürecine dahil olmuştur. Bu bağlamda ilk etapta Yuva Derneği'nin Termiksiz Gelecek Kampanyası ulusal çapta örgütlenmeyi sağlamaktadır.

"Termiksiz Gelecek Kampanyası kapsamında iklim değişikliğinin ana etmenlerinden biri olan kömürlü termik santrallere karşı çalışmalar yürütüyoruz. Kampanyamızın başlıca hedefi Türkiye'deki kömür ve termik santral karşıtı yerel hareketlerle birlikte çalışarak mücadeleleri ortaklaştırmak ve yerel hareketlerin etki alanını genişletmek" (Yuva Derneği, tarih yok, paragraf 1).

Türkiye'de pek çok STK'nın dahil olduğu Fosil Yakıt Karşıtı İnisiyatif ise Çırpılar'ı uluslararası bir kampanya sürecine sokmuştur. İnisiyatifin içinde yer alan sivil toplum kuruluşları Çırpılar Hareketi için ulusal ve uluslararası düzeyde kaynakları ve onların mobilizasyonunu sağlayan bir konumdadır.

"Fosil Yakıt Karşıtı İnisiyatif"inde yer alan sivil toplum kuruluşları; 350.org, Aliğa Çevre Platformu (ALÇEP), Aliğa Emekli-Sen, Ana Yaşam Vakfı, Avrupa İklim Ağı (CAN – EUROPE), Bornova Halk Forumu, Çandarlı Çevre Platformu, Çevre Mühendisleri Odası (İzmir şb.), Ege Çevre ve Kültür Platformu (EGEÇEP), Ekoloji Kolektifi Derneği (EKD), Foça Çevre ve Kültür Platformu (FOÇEP), Foça Forum, Foça Kent Konseyi, Karşıyaka Halk Forumu, Kuzey Ormanları Savunması (KOS), Sivil Toplum Platformu (STOP), Şakran ve Bozburun Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma ve Güzelleştirme Derneği, Şehir Plancıları Odası (İzmir şb.), Yuva Derneği (YUVA), Yeryüzü Derneği ve Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma Ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA)." (Yeşilgazete: 01.03.2016)

İsmi geçen bu sivil toplum kuruluşlarının inisiyatifin altında gerçekleştirdikleri eylemlerin yanı sıra tek başlarına da hareket içerisinde aktif rol oynamaktadırlar. Bu noktada Çırpılar Hareketinde örgütler arası bir "rol paylaşımı" olduğu yorumu yapılabilir. TEMA Vakfı hukuksal süreç ile daha yoğun bir şekilde ilgilenirken, CAN-Europe hareketin küresel fosil yakıt karşıtı hareketle ilişkilendirilmesinde rol oynamış ve uluslararası finans desteği ile ilgili direnişe kaynak sağlamıştır. Yuva

Derneği bu süreçte ağırlıklı olarak koordinasyon sürecini üstlenmiştir. 350ankara.org ise kampanya sürecinde hukuksal bilgilendirme ve 'aktif yurttaşlık' üzerinden çalışmalar yürütmüştür.

"Bir de kömür karşıtı mücadeleye şöyle bir destek olmaya çalışıyorum aslında, bir de o (Can-Europe). Türkiye'deki yerel örgütlenmeler yani yerel topluluklar diyelim. Yerel stklar, ulusal çalışan stklarla uluslararası Avrupalı ve uluslararası stklar arasındaki bağlantıyı kurmak. Biraz köprü görevi görmeye çalışıyorum (...) İşte herkes bir tarafından giriyor HEAL mesela sağlık kısmından, TEMA giriyor daha çok hem yönetmelik hem de Çedine bakıp işte alanda olabilecek, kirlilik dağılımı etkisine vs. bakıyor. Ben de o bilgileri toparlayıp uluslararası finansörlerin girmemesi için destek olabiliyorum." (U/T 3: 3)

İsmi ve görevi belirtilen bu sivil toplum kuruluşları sadece belirtilen görevlerinin yanı sıra 'kampanya' boyunca birbirleri ile yoğun iş birliği halinde olarak hareket sürecini birlikte ilerletmişlerdir. Yerel aktörler ve Çanakkale'deki toplumsal hareket ağı kampanyanın bir bileşeni olarak örgütlenme yapısının içerisindeydi.

"Türkiye'deki çevre hareketi sağlam öncesinde de sağlam yani Gökova diye bilinen oradaki termik santral, Yatağan, Yeniköy, Bergama... Dünyada yani çok sesi duyulmuş, İzmir'de Aliğa'da yapılmış insan zincirleri gibi böyle bir sürü güzel eylem vardır. Bunlar hep eylem şeklinde oluyordu. Kampanya yapmak 2000 sonrasına denk geliyor çünkü dünyada da bu buna denk geliyor yani, bu yeni sosyal hareketler dediğimiz meseleye dayanıyor, new social movements dediğimiz şeye dayanıyor." (U/T 3)

Bu geniş örgütlenmenin ortaya koyduğu eylem repertuarı, 11.01.2017 tarihinde yapılması planlanan ÇED toplantısının ertelenmesine yol açmıştır. (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı: 9.01.2017)

Ertelenen ÇED toplantısının 13.09.2017 tarihinde yapılmasına karar verilmiştir. Bu 8 aylık süreçte Çırpılar hareketi, örgütlenme yapısını korusa da bir sonraki ÇED toplantısı termik santralin tehlikesi ile doğrudan yüzleşecek olan yerel aktörlerin ve yerel THÖ'lerin katılımı ile gerçekleşmiştir.

"13 eylül tam hatırlamıyorum geçtiğimiz 2017 eylül ayında dördüncü ÇED toplantısı oldu. Yine iki tane vekille birlikte toplantıya katıldık, Nebile Hanım (kazdağı derneği) vardı. (...) Eylüldeki toplantıda sanki şirkete ruhsat verecekmiş gibi bir konuşma ve izlenim oluştu." (Y/B 5)

Çırpılar Termik Santraline karşı gelişen hareket, karşı çıktığı ekolojik tahribatın boyutu ve etkisi sebebiyle ulusal ve uluslararası hareket ağı ile kolay bir şekilde bağ kurabilmiştir. Mücadeledeki örgütlenme yapısının, hukuki süreçlerin sürekli

tekrarlanması sebebiyle dalgalanma gösterdiği belirtilmelidir. Ulusal/Uluslararası STK'lar Çırpılar Hareketi'ne bir THÖ olarak sürekli yoğunlaşamazlar. Yerel aktörlerin ve yerel THÖ'lerin 'meselenin' takipçisi olması ve toplumsal hareket ağı ile bağlantılarını koruması önemli bir dinamiktir. Bununla birlikte 'tehdit' altında olunan süreçler dışında örgütlenme yapısı yerel ölçekte de güçlü bir şekilde korunmamıştır.

Mobilizasyon teorisi, örgütlenme sürecinde toplumsal hareket örgütlerinin rolüne ilişkin tutarlı çıkarımlar yapılmasını kolaylaştırmıştır.

4.2 Politik Olanaklar ve Hareket Repertuarı

Türkiye'de enerji üretimi fosil yakıtlara ve ithal kaynaklara bağımlıdır. Stratejik planlarda Türkiye'nin enerji ihtiyacının 2023 yılına kadar yaklaşık olarak iki katına çıkacağı öngörülmektedir. Artan enerji ihtiyacı talebinin yüksek miktarlarda yeni kömür, hidroelektrik ve rüzgar santralleri inşa ederek karşılanması hedeflenmektedir. Bu bağlamda kömür, Türkiye'nin kalkınma planı öncelikleri arasında önemli bir konumdadır (İstanbul Politikalar Merkezi, 2015: 17-25). Mevcut enerji politikası, kömüre yatırım yapmak isteyen sermayeye bu süreçte teşvik ve hukuki kolaylıklar sağlamaktadır. Bununla beraber Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Balıkesir-Çanakkale Bölgesi için hazırlamış olduğu 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planının, bölgedeki sanayi yatırımlarının, termik santrallerin ve maden ocaklarının önünü açtığı ifade edilir (Çanakkale Olay: 12.02.2015). Karşı hareket lehine olan bu politik olanaklar, etkisini Çırpılar hareketi boyunca göstermiştir.

Hareket ağı, yoğun olarak 21. yüzyılın eylem repertuarını oluşturan araçları kullanmıştır. Sosyal medya, planlı gösteriler, hukuksal yöntemler, kampanyacılık gibi. Bu bağlamda eylem stratejileri politik süreçten de etkilenecek oluşturulmuştur.

Çırpılar Hareketi'ndeki en dikkat çekici eylem dinamiği 75 köy muhtarının 65'inin termik santrale karşı verdiği itiraz dilekçesidir. Zaman içerisinde bu sayı 65'ten 71'e yükselir. Çırpılar Hareketini, kamuoyuna duyuran ve yerel hareketler içerisinde örnek teşkil eden bu dinamik aynı zamanda hareket için önemli bir politik fırsattır.

"İtiraz dilekçesini kaymakamlığa, valiliğe, cumhurbaşkanlığına, başbakanlığa ve ilgili dört tane bakanlığa olmak üzere dosya şeklinde ilettik. şirket de 3 şubat 2016 ankaradaki ilk çed toplantısını, günü de belirlemişti. Biz biraz strateji güderek bu dilekçeleri aralık ayında ya da ocak ayında vermedik. Tam toplantıdan iki gün önce cumhurbaşkanlığına ve sonra da ilgili dört bakanlığa verince bunun türkiye de bir ilk olduğunu söylediler. Sonra mevcut hükümetimiz de muhtarlara biraz değer verdiğinden herhalde böyle bir oluşum sağladığında şirket kendi kararıyla bu çed toplantısını geri çekti." (Y/B 5)

Muhtarların ortak tepkisi, ulusal medyanın ilgisini çekmiştir. Belirtildiği gibi itiraz dilekçelerinin akabinde ertelenen toplantı 23 Mart tarihine alınmıştır. Bu süreçte yerel THÖ'lerin eylem repertuarı ön plana çıkmaktadır.

"Körfez Termik Santrale Karşı Sesini Yükseltti

Kazdağı Derneği, Kazdağı ve Madra Dağı Belediyeler Birliği ve Edremit Kent Konseyi ortaklığında Yenice Çırpılar Termik Santraline karşı imza standı açılarak broşürler dağıtıldı. Balıkesir CHP Milletvekili Mehmet Tüm, Edremit Belediye Başkanı Kamil Saka, Küçükkuyu Belediye Başkanı Cengiz Balkan, Kazdağı ve Madra Dağı Belediyeler Birliği Başkanı Cahit İnceoğlu'nunda ziyaret ederek imzaları ile destek verdikleri standta bölgenin geleceğine vurgu yapıldı. Antrandros Derneği Başkanı Gülçin Cömert, TOKİ muhtarı İrfan Koçak ve Edremit Demokrasi Platformu üyeleri de imza standına destek oldular. Edremit ve civar yerleşimlerden, köylerden gelen vatandaşın standı ilgisi yoğun oldu. Cumhuriyet Meydanına asılan 'Kazdağı Kömür Solumasın-Termik Santrale Hayır', 'Yenice Çırpılar Termik Santraline Hayır', 'Havama, Suyuma, Toprağıma Dokunma' pankartları dikkat çekti.

Toplanan bin 500 imzanın çevre ve şehircilik bakanlığına gönderileceği ifade edildi."

(ÇanakkaleOlay: 5.02.2016)

23 Mart tarihinde bakanlıkta yapılan İDK toplantısı, Jasper'ın (2017: 48) politik fırsatlar teorisi bağlamında ifade ettiği anahtar-kilit kavramını örnek niteliğindedir. Termik santralin yapılmak istendiği alan tarım arazilerinin ve su kaynaklarının bulunduğu bölgededir. Bu bağlamda geçmiş zamanda Agonya Ovası'ndaki köylerden birinin yapmış olduğu imar başvurusuna, Su Kirliliği Koruma Yönetmeliği'nin 17. Maddesinde belirtilen sebeplerden ve alınması gereken tedbirlerden ötürü izin verilmez. Mevzu bahse konu olan Gönen Barajı mutlak bir koruma alanıdır. İmar izninin verilmediği ve tarımsal su kaynaklarının korunduğu alana kömürlü termik santral projesi için başvuru yapılması yasal bir boşluk oluşturmaktadır. Bu bağlamda fırsatı görebilen aktörler anahtar-kilit metaforunun ifadesi ile kilide doğru anahtarı yerleştirebilmiştir.

"Ben de Çevre Şehircilik İl Genel Müdüğüne, Sayın Müdürüm buraya termik santral yapmayı istiyorsunuz ama bakın elimde sizin mührünüzle, sizin bakanlığınızın imzası olan bir belge var. Bu belgede diyor ki hemen santralin yanı başında 70 yıl önce kurulmuş köye birkaç sene önce muhtarı size müracaat ediyor, evler 70 yıldır var fakat tapuya işlenmemiş. İşletelim diye ama siz bu kurulmuş köye, kuramazsınız diye bunu yazmışsınız ama hangi akla ziyan ki o köyün yanına termik santral projesine izin vermeyi hedefliyorsunuz. Ben bunu kabul etmiyorum."

(Y/B 5: 23.03.2018)

23 Mart tarihinde yapılan İDK toplantısı sonucunda şirkete, ÇED raporundaki eksikliklerin düzeltilmesi için zaman tanınmış ve ÇED sürecinin devam edeceği belirtilmiştir. Çırpılar hareketindeki bu hukuksal sürecin daha iyi anlaşılabilmesi için ÇED kavramı üzerine detaylı bir tanımlama yapılması önemlidir. 2872/5497 sayılı Çevre Yasası'nın 2. Maddesinde ÇED şu şekilde tanımlanmaktadır:

"Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmalar." (Keleş, 2015: 74).

ÇED toplantılarının bu bağlamda ekoloji hareketlerindeki yeri önemlidir. Hukuki bir hak arama yöntemi olan ÇED sürecinde ekoloji hareketlerinin baskılarıyla, planlanan projelerin iptaline ya da ertelenmesine ilişkin kararların çıkmasını sağlanabilmektedir. Katılımcı bir araç olarak ifade edilen ÇED yönetmeliği 1993 yılından beri yedi kez revize edilmiştir (Turan ve Güner, 2017: 47).

"Türkiye'de çevre, politika yapımcıların ve ekonomik birimlerin gündeminde ilk sıralarda yer almadığından, ekonomik birimlerin performansları çoğunlukla ekonomik girdiler ve çıktılar üzerinden değerlendirilmektedir" (Aydın 2003; Çabuk 2010 akt. Turan ve Güner, 2017: 40).

Ertelenen ÇED toplantısı sonrası Çırpılar hareketinin eylem repertuarı ulusal ölçekte gerçekleşmiştir. 11.01.2017 tarihinde yapılacak olan ÇED toplantısının iptali için bir kampanya düzenlenmiştir. Bu kampanyanın bir ayağı sivil toplum kuruluşlarının, meslek odalarının, siyasi baskı gruplarının 'uzmanlıkları' ile ilerlemektedir. Kampanyanın diğer ayağı ise ulusal ölçekte farkındalık ve tepki oluşturmak adına, internet kanalları aracılığı ile gerçekleşmektedir.

Yapılması planlanan ÇED toplantısına katılma talebi kabul edilmeyen meslek örgütleri ve çevre stkları ortak bir itiraz metni hazırlamıştır. İtiraz metnine; Türk Tabipleri Birliği (TTB), Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER), Çevre için Hekimler Derneği, Türk Nöroloji Derneği, Pratisyen Hekimlik Derneği, Greenpeace Akdeniz, Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA), Health and Environment Alliance (HEAL), Yuva Derneği, Yeşil Barış Hukuk Derneği, Yeşil Düşünce Derneği dahil olur (Türk Tabipler Birliği: 11.01.2017)

350Ankara ekibi, İDK toplantısı öncesinde Başbakanlık İletişim Merkezi'ne (BİMER) yollanması amacı ile ortak bir dilekçe metni hazırlamıştır.

"Çırpılar KES ÇED raporunu inceledikten sonra yetersiz olduğunu ve bu raporun iptal edilmesi gerektiğini gördük. Rapora itiraz edilecek pek çok konuyu bir yana bırakıp, sadece atmosfere salacağı sera gazı ve iklim değişikliği üstünden olanları bile dikkate aldığımızda bu projenin Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmelere, Anayasaya ve mevzuata aykırı olduğunu düşünüyoruz. Hatta, sahip olduğu ve olası termik santraller ile Çanakkale tek başına bir iklimi değiştirme merkezi olabilecek.

Hızla ve hemen müdahale edilmez ise bu projede ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkacak. Bu amaçla sadece Çanakkalelilerin değil, bütün Türkiye'nin itiraz edebileceği bir dilekçe hazırladık. İDK toplantısının öncesinde, mümkün ise yılbaşı kadar iletebileceğiniz bu itiraz için yapmanız gereken çok basit, bimer sayfasına girerek aşağıdaki dilekçeyi kopyalayarak iletmeniz." (350Ankara: 6.09.2017)

9.01.2017 tarihinde toplumsal hareket ağındaki tüm aktörlerin dahil olduğu bir sosyal medya kampanyası düzenlenmiştir. #kazdağihepimizin başlığı altında ÇED toplantısına karşı ortak bir tepki gösterilmiştir. Ulusal çapta yankı bulan bu kampanyanın ardından ulusal basın ve medyada konunun takipçisi olmuştur.

"Bizim kazdağihepimizde gerçekten ekibin o dönemin çok güzel bir yapısı oldu. Yani kampanyasını hazırlarken şanslı bir şeye denk geldi. Mustafa Dermanlı sosyal medyayı birkaç kişi ile beraber, yürüttü. İşte bir strateji bulduk hangi gün hashtag ile twitter atağı yapacağımızı belirledi, nasıl yapacağımızı belirledi. Bir ekiple o destek oldu artı stklar destek oldu falan ve o gün referandum konusunun açıklandığı gün olmasına rağmen, twitter da tt, 2. tt oldu kazdağihepimiz. Ve bayağı yayıldı yani, inanılmaz bir şekilde yayıldı. Sosyal medyada planlı bir şekilde hazırladığımız için çok güzel yayıldı. Bunun etkisi olarak da şirket İDK toplantısını geri çekti. Şeyi bahane gösterdi, o dönemde bayağı kar yağmıştı, işte bu hafta çok kar yağdı. İDK üyeleri gelemeyebilir, hava sebebiyle toplantının ertelenmesini istiyoruz dedi. Ama biz asıl şeyin, oluşan sosyal medya baskısı olduğunu düşünüyoruz. Bir yandan da Fox TV de İsmail Küçükkaya'nın programına taşıdık konuyu. Sadece sosyal medya değil gerçekten televizyona çıkmasının ayrı bir etkisi oluyor. İstihdam yaratacak diye santral isteyen bir yerde duruyorken Fox TV'ye çıkıp da izletildikten sonra bunu kahvede Hüseyin Abi organize etti, izlemelerini sağladı falan bundan sonra ya biz de istemiyoruz falan demeye başladılar. Sosyal medyanın ulaşamadığı ama televizyonun ulaştığı ve yerelin duruşunu değiştiren bir şey olmuş oldu Fox Tv'ye çıkmak, bir yandan da şeyle kombine ettik onu yerel televizyona Ton Tv'ye çıkma ile. Ton Tv'ye de yereldeki aktörler Hüseyin Abi, İda dayanışmadan birileri katıldı. Onlar çıktı, yine onun da köy kahvelerinde izlenmesi sağlandı. (...) Sosyal medyanın etkisi de şirket üzerinde, konunun kamuya taşınması üzerinde etkisi oldu işte sosyal medyada twitterda bu kadar tt oldu diye bunu da söyleyerek Fox Tv'ye çıkmayı başardık. Yani bu kadar yükseldiği için, İsmail Küçükkaya'nın Çalar Saatli gündemine girebildik yoksa Kazdağı'nda bir santral var onun da haftaya toplantısı var demek yeterli bir malzeme değil. O kadar şeye çıkmak için ana haber filan." (U/T 6)

"Çırpılar Termik Santrali Projesinin ÇED raporunun İDK toplantısında onaylanmaması için ocak ayında sivil toplum kuruluşları hep beraber harekete geçerek projeye itiraz edilmesi çağrısında bulunmuştu. Destek çağrısının ardından Çanakkale, Ankara ve İstanbul'dan pek çok derneğin yanı sıra tüm Türkiye çapında **en az 10 farklı ildeki** sivil toplum kuruluşları ve vatandaşlardan bilgi edinme hakkı çerçevesinde online olarak veya postayla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na **en az 500 itiraz dilekçesi** gönderilmişti. Ayrıca 9 Ocak 2017 Pazartesi akşamı başlatılan sosyal medya kampanyası **twitterda toplamda 574.500 kişi #kazdağihepimizin etiketi ile paylaşımlar yaparak ve Kazdığı'nın sesini twitterda saat 21.35 itibarıyla en çok konuşulan konularda 3. sıraya yükselmişti** (vurgular habere ait). Ayrıca change.org sitesinde Çanakkale TEMA tarafından 'Çanakkale'ye Sahip Çık' diyerek açılan imza kampanyasına da 60.000 kişi tarafından imzalandı." (Dermanlı: 27.03.2017)

11 Ocak'ta yapılması planlanan ÇED toplantısı 'hava muhalefeti' sebebiyle ileri bir tarihe ertelenmiştir. Küresel fosil yakıt karşıtı çevre hareketinin bir parçası olan Çırpılar hareketi için eylemlilik hali devam etmektedir. Bu noktada hareketi küreselle ilişkilendiren en önemli etkinlik Mart ayında gerçekleşmiştir. Tüm dünyada eş zamanlı gerçekleşen Fosil Yakıtlardan Kurtul kampanyasına dahil olan hareket aktörleri, yerel THÖ'lerin katkısıyla Yenice ve Küçükkuyu'da etkinlik düzenlemiştir.

"Tüm dünyada giderek yok olmaya yüz tutan fosil yakıt sanayine karşı düzenlenen 'Break Free' hareketinin bir parçası olarak; bu sene Mart ayı boyunca Tekirdağ, Aliğa, Adana, Ankara, Zonguldak, Bursa ve Çanakkale gibi pek çok farklı ilde yüzlerce kişi kömürlü termik santralleri istemiyoruz dedi. (...) Ocak ayında da Çanakkale'ye bağlı Yenice İlçesinin Çırpılar Köyü yakınlarında Taşzemin A.Ş. tarafından yapılması planlanan ve resmi belgelere göre 90 adet futbol sahası büyüklüğünde bir alanın külle kaplayacak olan toplam 200 MW kurulu güce sahip santrale izin verilmemesi için tüm Türkiye çapında sivil toplum kuruluşları ve vatandaşlar tarafından sosyal medya ve basında da geniş yer bulan "#Kazdağihepimizin" kampanyası yürütülmüştü. Cumartesi günü Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği'nin etkinliğinde 'İklim için Harekete Geç' ve Pazar günü de Yenice'de İda Dayanışma ve Yeşil Yenice Derneği'nin çağrısıyla bir araya gelen yüzlerce kişi 'Kazdağı Kömür Solumasın' ve 'Kömürden Kurtul Geleceği Kurtar' dedi. 72 köy muhtarının 65'inin imzaladığı itiraz dilekçelerini bölgeyi temsilen Çevre Bakanlığına vermiş olan Kayatepe eski muhtarı Hüseyin Soylu alanda yaptığı konuşmada; "Toplantı ertelendi diye biz mücadelemizi ertelemeyeceğiz. Proje iptal edilene kadar mücadeleye devam edeceğiz. Biliyoruz, Türkiye'nin oksijen deposu Kaz Dağları Milli Parkı'nın hemen yamacına yapılması planlanan bu termik santraldan çıkacak olan zehirli gazlar, hem bölgenin eşsiz doğal güzelliklerine zarar verecek hem de Çanakkale ve Balıkesir'de yaşayan bizlerin havasını solunmaz hale getirecek" dedi." (Akın: 29.03.2017)

13.09.2017 tarihine ertelenen ÇED toplantısı için benzer bir eylem repertuarı tekrar yaşanmıştır. Bimer üzerinden itiraz dilekçeleri, change.org da imza kampanyası gibi.

Şirket, yeniden hazırladığı raporda proje alanı sınırlarını değiştirmiştir. Bu şekilde su kaynakları için geçerli olan 'koruma alanı' sınırından çıktığını belirtmektedir.

“TEMA, Greenpeace ve Kazdağı Derneği gibi STK’larla birlikte herkesin aklını bir potada erittik. Bunu da ülkemizin içinde bulunduğu atmosferi göz önüne alarak yaptık. Şirket de bizim bir stratejimizin olduğunun farkındaydı. Satranca döndü biraz da. Onlar da dördüncü toplantıda kendilerine göre çok güzel bir sunum hazırlayıp gelmişler. Biz de niye olmaması gerektiği ile ilgili güzel bir sunum hazırladık”. (Bagatır, 2018)

Soylu, yapılan son ÇED toplantısında farklı bir argüman sunduklarını ifade etmiştir.

"Hüseyin Bey bu toplantıda ortaya yeni bir belge koymuş. Belge, Yenice ilçesinde bulunan Öğmen köyü ile ilgili. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın bu belgesine göre köyün kurulu olduğu alan birinci derece sit alanı. Bu da o bölgede kazı çalışması yapılamayacağı anlamına geliyor ve Soylu'nun söylediğine göre bu alan termik santral kurulması istenen alanın bir bölümünü kapsıyor." (Bagatır, 2018)

Bu bağlamda farklı bir politik düzlemde yeni bir 'anahtar' ve yeni 'kilit' denendiği söylenebilir. Toplantının akabinde henüz herhangi olumlu ya da olumsuz bir sonuç alınmamıştır. Hareket bu bağlamda henüz sonlanmamıştır.

Çırpılar Hareketi'nde hedeflenen amaç termik santral projesinin iptalidir. Yapılan tüm ÇED ve İDK toplantılarında bu iptal isteğinin gerekçeleri tüm aktörler tarafından dile getirilmektedir. Hareket burada kendini resmi bir dil üzerinden inşa etmekte ve hukuksal araçlarını kullanmaktadır. Eylem repertuarındaki diğer araçlar ise ulusal kamuoyunda, hareketin görünürlüğünü arttırmayı ve bu sayede karşı hareket üzerinde baskı oluşturmayı hedeflemektedir. Yerel ve ulusal kamuoyunda hedeflenen amaca ulaşılsa dahi politik bağlamda ÇED'in amacına uygun bir şekilde kullanılmaması hareketi sürekli bir tekrara itmektir. Bu bağlamda İDK ve ÇED toplantıları süreci haricinde yerelde ve ulusal ölçekte Çırpılar Hareketi pasiftir. Örgütlenme yapısını aktif tutacak repertuar araçları gözlemlenmemiştir. Sürekli tekrar eden ve sonuç alınamayan, yıpratıcı etkileri olan bu süreçte, insanları yeniden bir araya getiren ve harekete geçiren dinamik nedir sorusunun yanıtını, mobilizasyon ya da politik fırsatlar teorileri verememektedir.

4.3 Hareketin Çerçevesi ve Kolektif Kimlik

Kolektif kimlik insanların bir araya gelmesinde etkin olan dinamiklerden biridir. Kolektif kimliğin oluşmasında önemli bir bileşen olan kültür, Çırpılar sürecinde ana aktör olarak gözlemlenmez. Polletta ve Jasper'ın (2001: 295) ifadesi ile kolektif kimlik; stratejilere, taktiklere, iddialara, örgütsel biçimlere ve müzakare tarzlarına gömülüdür. Bu noktada örgüt yapısı, eylem repertuarı ve hareketin stratejisine bakıldığında kültürün hareket argümanlarına yansıdığı lakin eylem pratiklerinde geri planda kaldığı ifade edilebilmektedir.

Çırpılar Termik Santrali'ne karşı yapılan harekete neden katılmayı sorusuna yanıt olabilecek belli unsurlar hareket stratejisinde kendini göstermektedir. Bu bağlamda hareketin Çırpılar ve civar köyler tarafından benimsenmesi ve hareket aidiyetinin kazanılması için tarımın ve tarım üzerinden geçim kaynaklarının önemi belirtilmektedir.

"(...) bölgede önemli oranda sebze üretilmekte, özellikle kalya biberi olarak bilinen Yenice kırmızı biberi hem taze hem de işlenmiş olarak ihraç edilmekte. Önemli tarım ürünlerinden birkaçı da çilek, mısır, tütün. Susuz arazilerde ise hayvancılık en önemli geçim kaynağı. Sulama sularına el koyacak olan termik santral, tarım alanlarını hem yok edecek Agonya ovasının çileği, kalya biberi, kirazi, mısırı ile tarım ürünleri ile hayvancılık tehdit altında. Bu durumun farkında olan Yenice Ziraat Odası da projenin bölgede yapılan tarıma olumsuz etkide bulunacağı belirterek santral projesine karşı olduklarını yazılı olarak ifade etti. (...)" (Çanakkale Olay: 6.02.2016)

Agonya Ovası'nda tarımsal faaliyetler için yapılan yapay göletler -Koruköy, Çınar, Kayatepe, Ahiler, Kurtlar ve Akköy- içme ve sulama suyu sağlayan Gönen Barajı'nın varlığı yerel aktörlerin, köy muhtarlarının devlet kurumlarına sunmuş oldukları dilekçelerde de birer argüman olarak kullanılmıştır.

"(...) Kazdağı'nın eteklerinde yeşilin her tonunun, nadir görülen bitkilerin çok fazla olduğu, yemyeşil ormanlarla kaplı bir coğrafyada yaşıyoruz. Dünyanın en kaliteli Kırmızı Kalya Biberi bu topraklarda yetişir. Ve Yenice Kalya Biberi adıyla marka olmuştur. Bu kaliteden dolayıdır ki ovamıza iki adet yabancı firma közleme fabrikası kurmuş; Avrupa ve Amerika'ya ihracat yapmaktadır. Ayrıca bölgemizde üretilen Kalkım'ın çileği ve Sazak'ın fasulyesi ülkemizde nam salmıştır.

Devletimiz halkı için Agonya Çayı'nın ulaşamadığı, yetişemediği her köye gölet yapmıştır. Bir adet de enerji, sulama ve içme suyu sağlayan barajımız vardır. Neredeyse bu bölgede her köyün göleti var diyebiliriz. 60.000 dönümlük arazide tarım ve hayvancılık yapılmaktadır. Köylülerimiz bu ovada yaptıkları üretimlerden elde ettikleri gelirle hayatlarını sürdürmektedir (...)" (Çırpılar Köyü Muhtarlığı, 2017, paragraf 3-4)

Çırpılar Köyü'nü ve civardaki köyleri 'bir araya' getiren ve birlikte hareket etmelerini sağlayan temel motivasyon sahip oldukları toprakların verimliliği ve bu verimlilik üzerinden geçimlerini sağlayabilmeleridir.

"Termik santralin koordinatörü, buradaki zenginlikte tüm Türkiye'nin payı olduğunu, hakkı olduğunu ve bundan tüm Türkiye'nin yararlanması gerektiğini söyledi. Ben bunu kabul etmiyorum. Çünkü zaten biz buradaki zenginliği değil Türkiye ile dünya ile paylaşıyoruz. Türkiye'deki büyük şehirlere bu gördüğünüz ovada, çünkü buradaki her köyün bir göleti var. Burada dünyaca ünlü kopya biberi yetişir, domates yetişir, kiraz yetişir biz bunları Türkiye'deki büyük şehirlerle paylaşıyoruz. Şu camda da görüyorsunuz, bir yunanlı, avrupalı firma burada biberi közleme yaparak avrupa hatta kıtalararası avustralyaya gönderdiğini çok basit bir şekilde gümrük ve ticaret bakanlığından öğrenebilirsiniz." (Y/B 5)

Tarım arazilerinin yeni kullanım şekillerinin ortaya çıkması (Tanrıverdi, 2003 akt. Keyder ve Yenal, 2013: 84) tehdidi bu bağlamda örgütlülük halini sağlamıştır.

"Toplantıda Projeye karşı çıkan milletvekilleri söz konusu projenin 100 binlik çevre planlarında "enerji alanı" olarak belirlenmediğini, santral ile Avunya ovasının tarım alanlarının, bölgedeki göletlerin ve derelerin ve Bandırma'ya içme suyu sağlayan Gönen Barajının kirleneceğini, bu projenin kabul edilemez olduğunu, dünyada kömüre dayalı termik santrallerin modasının geçtiğini, Paris'te yapılan iklim zirvesinde emisyon değerlerinin aşağı çekilmesine dönük bir anlaşma sağlandığını ifade ederek, içme ve kullanma suyu havzalarında böyle bir projenin gerçekleştirilmesinin insan sağlığı açısından sakıncalarına değindiler." (yeşilgazete: 23.03.2016)

Geçim kaynaklarını ve yaşam alanlarını korumak isteyen köylüler için arka bahçemde olmaz argümanı yereldeki taban hareketini çerçevelemektedir. Ancak bu söylemin hareket sürecinde herhangi bir etkin rolü gözlemlenememiştir. Hareketin, ulusal ve uluslararası bağlamda bir 'kampanya' olarak sesini duyurması, öne çıkan kültürel ve sosyal faktörlerin görülmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda Kaz dağları, aktörleri ulusal ölçekte bir kolektif kimliğin parçası haline getirmiştir. Biga Yarımadası'nın güneybatı kısmında, doğu-batı yönünde uzanan Kaz Dağları kütlesi, Çanakkale ve Balıkesir İl sınırları içerisinde kalmaktadır. Kaz Dağları'nın güney tarafında turizm ve zeytin, kuzey tarafında tarım ve hayvancılık temel geçim kaynağıdır (Aydemir, 2016: 85). Avrupa-Sibirya bitki coğrafyası ve Akdeniz bitki coğrafyasının kesiştiği, barındırdığı kendine has türlerle zengin bir biyoçeşitliliğe ev sahipliği yapan Kaz Dağları; coğrafi, jeolojik ve biyolojik açıdan önemlidir (Lise, 2016: 96-99). Bunun yanı sıra Antik dönemden itibaren pek çok medeniyeti, kültürü içinde barındırmıştır. Mitolojinin, masalların, ritüellerin mekânıdır.

"(...) Son ve en önemlisi, Alpler'den sonra dünyanın en fazla oksijen üreten, tarihte birçok uygarlığa, Sarıkız Efsanesi gibi birçok mitoloji ve efsaneye, çeşit çeşit hayvan ve bitkiye ev sahipliği yapmış ve yapan Kaz Dağları'nın eteğine, aynı zamanda 1952 Büyük Yenice Depremi'nde büyük bir yıkıma uğramış, 1.dereceden deprem kuşağında yer alan bu bölgede, doğmamış çocuklarımızın, çayımızda yüzen balığımızın, havada uçan kuşumuzun, etkilerinin öncelikli olarak ortaya çıkacağı ve her yaz milyonlarca yerli ve yabancı turistin nefes almaya geldiği Edremit Körfezi halkı ve misafirlerinin hakkının olduğu Agonya'da, böylesi bir doğa talanına göz yummayacağız. Sizlerin de hepimizin yaşadığı bu güzel coğrafya için sağduyulu olmanızı ve harekete geçmenizi temenni ediyoruz" (Ahiler Köyü Muhtarlığı, 2015, paragraf 7)

Sadece Çırpılar Termik Santrali için değil Kaz Dağları'nda ve yöresinde yapılan madencilik, santral çalışmaları dahilinde de bu dağlar hareket aktörleri tarafından 'simge' olarak sıkça kullanılmaktadır. Bu bağlamda Çırpılar Hareketi'nde tüm toplumsal hareket ağı içinde kampanyanın odağı Kaz Dağları olmuştur. #kazdağihepimizin etiketi ile açılan twitter kampanyasında insanların mekân üzerinden ortak bir kimlik oluşturması amaçlanmıştır. Sosyal medya araçları bu noktada fiziksel mekânın, simgesel taşıyıcısı olmaktadır.

"Kazdağlarının varlığı birçok kişi için çok büyük bir motivasyon. Sırf Çanakaleliler değil de bence genel olarak hani Türkiye özelinde konuşulurken de işte en çok Kazdağları hepimizin dememizin sebebi oydu. Herkesin bir şekilde takip ettiği, rotasını düşürdüğü, kendisi olma çoluğunun çocuğunun gittiği ya da emekli olup yerleşmek istediği falan bir yer. Ve bu çok tartışmasız bir şekilde orada yani Kazdağı'nın varlığı. O yüzden kazdağı deyince herkes anlıyor yani neden burayı korumak istiyorumu açıklamaya ve içinde..." (U/T 6)

'Çevrecilik' ana çerçevesinin yanı sıra hareket, ulusal ve uluslararası alanda küresel iklim hareketi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Aralık 2015'de Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (United Nations Convention on Climate Change UNFCCC) Taraflar Konferansı'nda 195 ülkenin onayıyla Paris Anlaşması kabul edilmiştir (Welch: 15.12.2015). İklim değişikliğine karşı devletler düzeyinde önemli bir tarihi adım olan bu anlaşma ile birlikte küresel çevre hareketinde uzun zamandır var olan iklim değişikliği söylemi, sesini daha da güçlendirir. Yerel ölçekte tarımsal faaliyetler ve geçim kaynakları, ulusal ölçekte temiz hava, doğa tahribatının engellenmesi gibi argümanların ağırlığında ilerleyen hareket uluslararası ekoloji hareketleri ile olan ağımlı iklim değişikliği üzerinden kurmuştur.

"Hafta sonu Çanakale'de Break Free etkinliğinde yüzlerce çevreci "Kömürden kurtul, geleceği kurtar" ve "İklim için harekete geç" pankartları açarak Çırpılar'da yapılmak istenen termik santrale karşı farkındalık yaratmak istediler. Küçükkuşu ve Yenice'de gerçekleşen eylemlerde

Kazdağı'nda yapılan doğa katliamlarına dur denmesi, iklim konusunda geri dönülemez eşiklerin aşıldığı ve bundan sonra neler yapılacağı da istişare edildi." (Dermanlı: 27.03.2017)

Aygün (2007: 227), çevre sorunlarının "risk" olarak algılanmasında "kayıplara ilişkin kaygılar"ın önemli bir yer tuttuğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda hareket sürecindeki tüm aktörlerin, dolaylı veya dolaysız olarak bu süreçte kaybedecekleri olgular vardır. Termik Santral faaliyetleri sonucunda verimini kaybedecek tarımsal ürünler ve ortaya çıkacak geçim sıkıntısı, Kaz Dağları yöresinde yaz tatillerini geçirmek isteyen kişilerin, arzu ettikleri 'doğallık' standartının yok edilmesi ve yörede turizm faaliyetleriyle uğraşan kesimin geçim sıkıntısına düşmesi, iklim değişikliğinin ana aktörlerinden olan kömürün, santral bünyesinde yakılmaya devam edilmesi ve tüm dünyayı etkilemekte olan iklim değişikliğine 'katkısı'... Bahsi geçen tüm bu örnekler daha da fazla çeşitlendirilebilir. Bu bağlamda hareket kimliğindeki itici faktörün kolektif bir şekilde hissedilen 'tehdit' olduğu yorumu yapılabilir. Bu tehdit hissi hareketin aynı zamanda insan hakları bağlamında da çerçevesini sağlamaktadır.

5. Örnek Olay 3: Bozcaada Hareketi

Ege Denizi'nin kuzeydoğusunda yer alan Bozcaada, Çanakkale'ye bağlı iki adadan biridir. Adanın nüfusu ortalama 2500'dür. Yazın turizmin canlanmasıyla birlikte bu sayıda 5000-10.000 sayısı civarında arasında artış görülebilmektedir (Bozcaada Belediyesi (tarih yok) Bozcaada Hakkında, paragraf 3)

Bozcaada'nın tarihi M.Ö. 3000'li yıllara kadar geriye gitmektedir (Aslan, 2012: 165). Antik dönemde ismi Tenedos olan ada, tarih boyunca birçok toplumun işgaline uğramıştır. Bu süreçte aldığı göçler, demografik yapısını çeşitlendirir. Bozcaada'da son 500 yıldır Rumlar ve Türkler bir arada yaşar. 20. Yüzyıl başında adanın yarısından fazlasını Rumlar oluşturuyor iken günümüzde ise sadece 3 Rum kalmıştır. (Bozcaada Belediyesi (tarih yok), Bozcaada Hakkında, paragraf 1-2)

Bağcılık ve turizm Bozcaada'nın başlıca geçim kaynaklarıdır. Bu süreçte turizmi geliştirme amacıyla dönem dönem çeşitli imar izinleri ve planları gündeme gelmektedir. Bu noktada Ada'nın doğal dokusunun tahribatı ve hızla artış gösterecek nüfusla birlikte ortaya çıkacak ekolojik sorunların yanı sıra adanın kültürel ve sosyal dinamiklerinin zedelenmesi, imar planlarının neden olacağı sorunlardır.

Mayıs 2012'de onaylanan 1/25.000'lik imar planının 2013 yılında yürürlüğe girmesi söz konusu olmuştur. 1/25.000'lik imar planı ile birlikte bölgede yapılaşmanın önünün açıldığı, 2 günübirlik tesis ve 1 otelin yapılmasının planlandığı görülmüştür. Bozcaada Forumu'nun, Bozcaada için örgütlenmesi ilk olarak bu dönemde başlamaktadır. Akabinde ortaya çıkan yeni imar planları ile birlikte toplumsal hareket süreci devam etmektedir.

5.1 Örgütlenme Yapısı

Bozcaada Hareketi'nde ana hareket aktörü Bozcaada Forumu'dur. Bununla birlikte yerel yönetim, yerel ve ulusal medya aktörleri örgütlenme yapısında aktif rol almaktadır. Hareket, Bozcaada Forumu üyelerinin, içinde oldukları hareket ağının desteği ile birlikte genişlemiştir.

Bozcaada Forumu, Gezi olaylarının bir yansıması olarak 2013 yılında Ada'da yaşanan sorunlara çözümler üretmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Yerel bir örgütlenme olan forumda katılımcılar çoğunlukla 'kentli' profili sergilemektedir. Bu kentli profili eylem dinamiklerine de yansımıştır.

"Şimdi forumun yapısında da genellikle İstanbul'dan gelmiş insanların ağırlıkta olduğunu görüyoruz. Ben bundaki nedeni şuna bağlıyorum. Son dönemde yerel olarak sayabileceğimiz insan grubundan toprak sahibi olan çok az insan var. Özellikle yerel zannedilen, Bayramiç ve Ezine'den gelen insanların toprak olarak hiçbir şeyi yok. Genellikle Ada merkezinde pansiyonu, evi, oteli olan insanlar. Toprak sahibi olan insanlar İstanbullu, Ankaralı, Bursalı gelen insanlar olunca çevre mücadelesi, toprağına sahip çıkma mücadelesidir. Yani onlar önce çıktılar ve kendilerini gösterdiler. Direkt onlar seçilmedi. Dediler ki bu korunması gereken bir şey var. Bu ruhu, bu şeyi koruyalım. Daha sonradan buna eklemeler oluyor." (U/T 14)

Forumun karşı karşıya kaldığı ilk çevre sorunu 1/25.000'lik Bozcaada İmar Planı olmuştur. Bakanlık 'turizm yatırımı' kapsamında 6 arsayla ilgili çeşitli imar yatırımlarını planlamıştır. Günöbirlik tesisler ve oteller bu imar planının bir parçasıdır (Çanakkale Olay: 23.11.2013)

Bozcaada Hareketi'nde bir THÖ olarak işlev gören Bozcaada Forumu, 1/25.000'lik imar planına karşı örgütlenme sürecini organize etmiştir. Bu süreçte forum kendi örgütlenmesi içinde yer alan 'insan kaynağını' çok iyi değerlendirmiştir. Sahip olduğu kaynakları etkili bir şekilde kullanması bu bağlamda bir THÖ olarak hem kendisinin hem de hedef kitlesinin harekete geçmesini sağlamaktadır.

"Bununla mücadele edecek şeyimiz de yoktu. Yani daha önceden kurulu bir organizasyon, yapı değildik. Ve bir forum yapısıyla ilerlediğimiz için başta zorluklar çektik. Çünkü ilk defa bir şeyle karşılaşıyorsun ve karşına gerçekten inanılmaz büyük bir sorun çıkıyor. Ve bu sorun karşısında belki ada olmanın özelliğinden kaynaklı gerçekten çok kaliteli, çalışma azmini ve becerisini sunabilecek bir insan topluluğı, belki sayımız çok çok büyük değildi ama forumun içinde yer alan insanlar gerçekten verimli ve büyük katkılar sağlayabilecek insanlardı. Bunun bir avantajını biz kendimize döndürdük. Ve dediğim gibi akıllı hareket ettik. Bu akıllı hareket, uzmanlardan bilgi alma, konunun neresinden nasıl hareket edeceğimizi bilmemiz açısından bu hareket 1/25.000 plan için büyük bir ses getirdi. Ve inanılmaz bir kamuoyu oluşturduk." (U/T 14)

1/25.000'lik imar planına karşı gerçekleştirilen eylem süreci ağırlıklı olarak yerel bir hareket dinamiğı taşımaktadır. Medya aracılığıyla ise hareket ulusal basında duyurulmuştur. Politik aktörlerle de iletişime geçilmiştir. Bahsedilen bu faktörlerin ağırlığında eylem başarıya ulaşır ve imar planı geri çekilmiştir. Bir sonraki yerel seçimlerde, Bozcaada'nın yerel yönetiminde değışiklik olmuştur.

Kazanılan bu zaferden sonra Bozcaada Forumu kendini sonlandırmaz. Bir THÖ olarak hedeflerini genişletmiş ve faaliyetlerine devam etmiştir. Acil çözülecek bir

meselenin olmadığı zamanlarda THÖ'nün iç örgütlenmesinde zayıflamalar yaşansa da forum süreç içerisinde diğer yerel ve ulusal THÖ'ler ile işbirliğini güçlendirmiştir.

20.08.2014 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından Balıkesir-Çanakkale Bölgesi için yürürlüğe sokulan 1/100.000'lik çevre düzeni planının, 1/25.000'lik imar planı ile aynı sıkıntıları içeriyor olması Bozcaada Forumu'nu tekrar harekete geçirmiştir. Küçük bir yapıya sahip olmasına rağmen forum, kazandığı "*mücadele ruhu*" sayesinde örgütlenme hızla tekrar canlandırılmıştır.

"Biz yine içinde küçüktük ama kazandığımız bir mücadele ruhu vardı. Çanakkale'de mesela daha hazırlıksız yakalandı, ses getiremediler orada. Biz daha küçük bir yapıda olduğumuz için halkın geneline anlatabilirdik. Küçük bir grubun dillendirmesi, daha sonra halkın genelinde de karşı bir şeyin olduğunu ortaya koydu. Yerel yönetim değişti, farklı bir yönetim geldi. O yerel yönetim bu konuyu görmezden gelmedi. O da karşı duruşunu ortaya koymak zorunda kaldı." (U/T 14)

1/100.000'lik çevre düzeni planına karşı olan örgütlenme sürecine Bozcaada'nın yerel yönetimi de dahil olmaktadır. Örgütlenme yapısına yerel yönetimin dahil olması, Bozcaada Hareketi'nin politik ölçekte güçlenmesini sağlamıştır.

Eylem süreci sonunda revizyona gidilen çevre düzeni planında Bozcaada için olumlu sonuçlar alınmıştır. Ancak kısa bir dönem içerisinde Ada'ya yönelik tehditler, çevre düzeni planındaki gibi bütüncül bir şekilde değil tek tek ortaya çıkarılmıştır.

"Bakanlığın yeni imar planı ile son zamanlarda gündemden düşmeyen Bozcaada, bu kez koy ve plajların işletilmesinin özel şahıslara devredilmesi ile gündemde. Bozcaada'nın en özel koylarından Beylik Koyu'nun ada halkının ve yerel yönetimin haberi olmadan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca özel bir şahsa devredildiği iddia edildi. Adanın en ünlü plajları olan Ayazma, Sulubahçe ve Habbele'nin işletilmesi için de şu ana kadar 11 başvuru dilekçesinin olduğu belirtiliyor." (Çanakkale Olay: 18.12.2014)

Birbirini takip eden bu kararların akabinde Bozcaada Hareketi ulusal ölçekte ses getiren bir stratejisi oluşturmuştur. Bu süreçte yerel ve ulusal THÖ'ler ve medya önemli hareket aktörleri olarak örgütlenmeye katılmıştır.

"Küçük bir örgüt olmamıza rağmen, çevremizdeki örgütlerle dayanışmamız çoktur. Örnek olarak İda Dayanışma, daha önce Çevre Platformuydu. ÇEP de çok güçlü bir örgüttü o dönem. Bize de çok faydaları oldu. Ve özellikle son zamanlarda kardeş dernek gibi olduğumuz Kazdağı Koruma Derneği. Yani onların destekleri bizim için önemli oldu. Çünkü böyle mücadelelerde yalnız hissetmemek çok önemli. Beraber mücadele edilmesi hem moral, hem de direnç gücünü yükselten şeyler." (U/T 14)

Hareketi yerel ölçekten ulusal ölçğe taşıyan eylemler, tüm toplumsal hareket ağının birlikte çalışması ile inşa edilmektedir. Bu noktada Bozcaada Forumu; Kuzey Ormanları Savunması (KOS), İstanbul Kent Savunması (İKS) gibi oluşumlarla birlikte eylem pratikleri geliştirmeye başlamıştır. Ekoloji mücadelesini Çanakkale yerelinden, Marmara Bölgesi'ne taşımışlardır (Çanakkale Olay: 30.12.2014).

Bozcaada, yaşanan bu ihale sürecini de başarıyla sonuçlandırmıştır. İhaleler iptal edilmektedir. 2016 yılında ise Ada'da başka koılar için yeniden ihale açılmıştır.

"(...) Bozcaada Belediye Başkanı Dr. Hakan Can Yılmaz "Bozcaada olarak ne yazık ki yine ada halkının ve yerel yönetimin bilgisi dışında bakir koıların ihaleye açılması gibi bir haberle ülke gündemine düşmenin rahatsızlığı içerisindeyiz." (Çanakkale Olay: 15.11.2016).

Bozcaada Hareketi, bir önceki süreçle benzer bir direniş pratiği sergilemektedir. Bununla birlikte yerel yönetimin hareket sürecine dahiliyeti artmıştır. Süreç sonunda 22.11.2016 tarihinde ihaleye açılması planlanan Sulubahçe ve Habbele Koıların ihaleleri iptal edilmiştir.

Türkiye'de özellikle Gezi Parkı eylemleri sonrasında bir örgütlenme biçimi olarak forum oluşumlarının görünürlüğü ve sayısı artmaktadır. Bozcaada Forumu, Bozcaada Hareketi'ndeki örgütlenme yapısında ön plana çıkan bir THÖ'dür. Resmi bir örgüt ya da tüzel kişilik değildir. Türk Dil Kurumu'nun "*Bazı sorunların görüşülerek karara bağlandığı genel toplantı, tartışma alanı*" olarak açıkladığı forum kavramının ekseninde faaliyet göstermektedir. Bozcaada Forumu sadece 'tehdit' durumlarında faaliyet göstermemiş, düzenli olarak gündem başlıkları üzerinden toplantılar gerçekleştirmiştir ve dâhil olduğu toplumsal hareket ağındaki hareket aktörleriyle sürekli iletişim halindedir. Forumun işleyişi ve bu bağlamda eksi ve artı yanları şöyle ifade edilmektedir:

"Her an bir başkandır, liderdir, sözcüdür yok. Genellikle ortak kararlar alıyoruz ve ortak kararları o gün toplantıda olan kişilerin almış olduğu kararlar üzerinden yürüyor. Her toplantıda moderatör değişiyor. Yaş durumu olmuyor moderatörlükte. Herkes belli kurallara uyuyor. Gerçekten o forum yapısını canlı tutup, o yapıda yatay bir yapılanmayla örgütleniyoruz.

Eksik gördüğümüz genellikle şeydir, daha geniş kitlelerle hareket edememe. Belli durumlarda o olabiliyor. Ama daha kolay daha basit görebileceğimiz konularda insanlar geri durma, kendini geri çekme ve işte eksik yönlerimizde belli insanların üzerine aşırı yük biniyor. Yani bu kötü bir şey. Yük paylaşırsa daha rahat hareket edilir. Bu olumsuz bir yan. Bizim o noktada eksikliğimiz var. Ama artı yan, az insan birlikte hareket etmemize rağmen kişisel çıkar, ego çatışmaları, birbirinin üstüne çıkma birbirinin üstüne çıkma durumu yok. Birlikte hareket etme hali var. Ve dediğim gibi herkes bir şey yapabiliyor. Kenarda durmuyor bir iş yapabildiğinde. Ve kamuoyu

oluşturabiliyoruz. O noktada turistik ve ilgi çeken bir konumda olmasında kaynaklı. Yerel medyanın çalışmaları var. Ve onun dışında ulusal medya bize sürekli kulak kabartıyor, haberlerinde yer veriyor. Bunlar da artı yanımız." (U/T 14)

5.2 Politik Olanaklar ve Hareket Repertuarı

Türkiye'de 1980 sonrasında büyüyen turizm sektörü, topraktaki metalaşma sürecini hızlandırmaktadır. Ağırlıklı olarak kentli orta sınıf için tahsis edilen kıyı kesimindeki araziler; yazlık siteler, oteller, plajlar vs. olarak kullanıma açılmıştır. Bu durumun sonucunda Mersin'den Çanakkale'ye tüm kıyı şeridinde benzer bir görüntünün oluşmuştur (Keyder ve Yenal, 2014: 89). Bu bağlamda Bozcaada için önce 1/25.000 ölçeğinde sonrasında ise 1/100.000 şeklinde ortaya çıkan çevre düzeni planları, Türkiye'deki ekonomik kalkınma politikasının bir uzantısıdır.

Bozcaada Hareketi bu planlara karşı hazırladığı eylem repertuarı çok yönlüdür. İlk olarak 2013 yılında gündeme gelen 1/25.000'lik plana karşı yerel ölçekte yapılan yürüyüşler ve bu yürüyüşlerin yazılı basın ve sosyal medya aracılığı ile görünürlüğünün artırılması söz konusu olmuştur. Bozcaada Forumu, bu ilk eylem sürecinde yaşanan olumsuzlukları bir sonraki hareketler için politik bir fırsata çevirmiştir. 1/25.000'lik plan ile Akvaryum Koyu'nun imara açılması iddiası, Bozcaada'nın yerel yönetimi tarafından reddedilmiştir. Forum ve yerel yönetim arasındaki bu tartışma sürecinin yerel basına yansması halkın yerel yönetim üzerindeki güven oyunu azaltılmıştır. Ve bir sonraki yerel yönetim seçimlerinde belediye başkanı değişmiştir.

"Benim tahminim öyle, tam test edemeyiz bunu ama başkanı devirdi bu imar, imarı savundu o. İmarı istemeyenler yerinden etti, iktidarı devirdi. Ve imara karşı olan bir belediye başkanı geldi." (Y/B 6)

"Bozcaada Forumu, ..."Geçtiğimiz mayıs ayında onaylanan ama yürürlüğe girmeyen 1/25.000'lik imar planıyla birlikte, o bölgede yapılaşmanın önu tamamen açılmakta, 2 günübirlik tesis ve 1 otel planlandığı görölmektedir. Yeni imar planının yürürlüğe girmesi ile birlikte, Akvaryum Koyu tamamen betonlaşacaktır" iddialarına yer verdi.

Bozcaada Belediye Başkanı Mustafa Mutay iddiaların doğru olmadığını söyledi. "Ben Bozcaada'nın 20 yıllık Belediye Başkanı'yım" diyerek "Bugüne kadar kimsenin yüzünü kara çıkarmadım. Hep Bozcaada için çalıştım. Seçimlerden sonra halkımız görev verirse, bu çalışmalarına devam edeceğim. Bugüne kadar Bozcaada için kötü olan ne yapmışız. Bu iddialar gerçeği yansıtmamaktadır" ifadelerini kullandı. (...) Ben önümüzdeki seçimlerde de adayım.

Buradan beni yıpratmaya çalışanlar, bu asılsız haberlerle oy bekleyenler yanılıyor" şeklinde konuştu." (Çanakkale Olay: 28.11.2013)

Forum, adanın bir 'turizm' beldesi olmasının avantajını da kullanmış ve ulusal bir kamuoyu oluşturmuştur. Change.org'tan açılan imza kampanyasının yanı sıra resmi bir itiraz süreci de başlatılmıştır.

"Bozcaada'da yaşayan çevreciler tarafından kurulan Bozcaada Forumu da bu duruma dikkat çekiyor. Forum üyeleri sit derecesi değişince nâzım planının değişmesi gerektiğine vurgu yapılarak yeni hazırlanan ve henüz askıya çıkmayan 1/25 binlik plan için de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na itiraz ettiler. Bakanlık itirazı değerlendirmek için bir heyeti adaya gönderdi. Heyetin hazırlayacağı rapor bekleniyor." (Erbil: 15.12.2013)

Forum içindeki aktörlerin çeşitliliği eylem repertuarının ve hareket stratejisinin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu sayede ön plana çıkan eylem araçlarından biri medyadır.

"Şöyle mesela Bozcaada özelinde biz çok, yani elimin altında ben de muhabir olduğum için sol tanslı medyaya kontaklarım olduğu için ve adada doğan medyanın muhabiri ile birlikte iş yaptığımız için adadaki önemli bir çevre problemini, çevre sorununu ulusala taşımak bizim bir saatimizi aldı. Bu çok önemli bir güç. Canlı yayınlı başkan çekip CNN'e gönderme şansımız oldu." (Y/B 6)

Medyanın hareket içindeki aktörler tarafından yönlendirilmesi, Bozcaada Hareketi'nin medyaya olumsuz bir şekilde yansıma olasılığını ortadan kaldırmıştır.

Hareket süresince gerçekleştirilen tüm eylemlerde kullanılan üslup da hareket stratejisinin bir parçasıdır. Hareketin politik düzlemde olumlu karşılık bulmasının sebeplerinden biri de kullanılan bu üsluptur.

"Ve mücadele kazanıldı. Ama biz o mücadeleyi yaparken, hayırcı bir dil kullanılmadı. Yani biz tesisleşmeye hayır derken yanına evetlerimizi koyduk. Dedik ki burası bakir bir coğrafya buna evet diyin. Dünyanın dördüncü adası burası, göğsünüzü gere gere Ey Avusturya senin böyle bir adan var mı diyerek bununla övünün dedik." (Y/B 6)

1/25.000'lik planı iptal ettiren Bozcaada Hareketi, Ağustos 2014 tarihinde Balıkesir-Çanakkale için planlanan çevre düzeni planı ile birlikte tekrardan bir imarlaşma tehdidi yaşamıştır. İlk hareketten farklı olarak bu sefer hareket, yerel yönetimin de yanlarında olma 'fırsatını' çok iyi değerlendirmiştir. Yerel yönetimin de dahil olduğu muhalefet partisinin milletvekilleri Serdar Soydan, Ali Sarıbaş ve Melda

Onur Bozcaada'ya bir ziyaret gerçekleştirmiş ve ada sakinleri ile toplantı yapmışlardır. Toplantı sonunda, Bozcaada'yı savunacaklarını ifade etmişlerdir (Çanakkale Olay: 10.10.2014). Bozcaada bu tehditten, eylem repertuarındaki hukuksal araçları kullanarak ve hareket ağındaki politik aktörlerle işbirliği yaparak kurtulmuştur.

"(...) Biz hukuksal olarak süreci takip ederken itirazlarımızı gerçekleştirdik. İki gün içinde yaklaşık 1000 imza topladık. Bu bin imzanın da birçoğunu adada on iki ay ikamet edenler yaptı. Bundan sonraki süreçte kişisel davalar açmayı planlıyoruz." (Çanakkale Olay: 04.11.2014)

"Farklı bir yönetim geldi. O yerel yönetim bu konuyu görmezden gelmedi. O da karşı duruşunu ortaya koymak zorunda kaldı. Bu noktada iyi adımlar attık. İmzalar topladık halktan. Onları Çevre ve Şehirciliğe ilettik. İtiraz ve dilekçelerimizi. Sonra bir revizyona gittiler ve Bozcaada için daha olumlu adımlar attılar." (U/T 14)

Bahsedilen bu süreç Bozcaada için olumlu adımlar atılmasıyla sonuçlanmıştır. 1/100.000'lik plan içerisinde Çanakkale'nin her iki adası içinde, yerel yönetime kentsel tasarım rehberi hazırlama yetkisi verilmiştir. Bozcaada Hareketi'nin mevcut tehditi sadece durdurmayı başardığı değil akabinde politik alanda çeşitli haklar elde ettiği bir kazanımdır. Ancak Jasper'ın da (2017: 58) belirttiği gibi fırsatlar sürekli değişir çünkü aktörlerin beklentileri ve eylemleri değişmektedir. Bu kazanımın akabinde 1/100.000'lik çevre düzeni planı üzerinden bütüncül bir imarlaşmaya değil koyların tek tek ihaleye açılması söz konusu olmuştur.

Yeni bir tehdite karşı Bozcaada Forumu, toplumsal hareket ağını da hareket söylemini de genişletmektedir. Eylem repertuarını benzer araçlarla ancak farklı bir strateji üzerinden çizmektedir. Sadece Bozcaada'ya yönelik olan imar sorununu değil 1/100.000'lik planın, Çanakkale'ye vereceği tüm sorunlar üzerinden argümanını yeniden kurmuştur.

"Termik santralleri yapacak şirketler belli, onların menfaatleri doğrultusunda 1/100 binlik plan yapılmıştır. Bozcaada'nın güney bölgesindeki kentsel gelişim de bir grubun ihtiyacı doğrultusunda düzenlenmiştir" şeklinde konuştu. (...) Bu küçük bir alanda Bozcaada'da başlamış olabilir ama 1/100.000lik plan bütün bölgeyi etkileyecek bir plandır. Yani termik santral boyutları var. Termik Santral sadece yapıldığı alanı etkilemiyor, daha geniş bir alanı etkiliyor. Babadere'de yapılacak bir termik santral Bozcaada'yı da etkileyecektir. Onun için biz çevre mücadelemizden, yaşam mücadelemizden vazgeçmeyeceğiz (...)" (Çanakkale Olay: 4.11.2014).

Bununla birlikte forum, ulusal bir ekoloji hareketi ağı içine katılmıştır. Sadece Bozcaada sorunu üzerine değil tüm Marmara Bölgesi'ni etkileyen ekolojik sorunlara karşı oluşturulan bu ağın düzenleyicilerinden ve katılımcılarından biri olmuştur. Forumun bu süreçte yer almasında, halihazırda forum üyelerinin bireysel olarak bir hareket ağında zaten var olmaları ve kentsel bir direniş geçmişlerinin olması etkilidir. Bir toplumsal hareketin sürdürülebilmesi noktasında toplumsal ağların yeni üyelerin yanı sıra eski üyeleri de dinamik bir şekilde taşıyabilmesi önemlidir.

Bozcaada Hareketi, fiziksel eylemlerin yanı sıra bir sosyal medya kampanyası düzenleyerek hareketi daha da güçlendirmektedir.

"Bozcaada Forumu ve Bozcaada Haber ortaklığında bugün gerçekleştirilerek twitter, facebook ve instagramdan #bozcaadabizim hashtagiyle Bozcaada'nın sesi sosyal medyada da duyurulacak. "Her şeyi unutabiliriz ama Bozcaada'ya kıyanları unutmayacağız" denilen açıklamada "çünkü Bozcaada bizim! Vicdanımız rahat, biz elimizden geleni yapıyoruz, ya siz? Mücadeleyi dik tutmak ve doğrularımızı savunmak konusunda geri durmaya niyetimiz yok arkadaşlar. Geçtiğimiz günlerde önümüze altın tepsile(!) sunulan imar yasası, hemen peşi sıra kıyıların ve bakir koyların özel şahıslara bir şekilde verilmesi bizim canımızı sıkıyor. Gerçekten sıkıyor. Uyku uyutmuyor. Plajların, koyların ve belirli alanların tek bir sahibi vardır, bu da bizlerin ahlâk anlayışına göre halktır! Nasıl ki bugüne değin gelen yerli ve yabancı turistler o koylarda, plajlarda Bozcaada üzerine güzel hatıralarla adamızdan ayrıldıysa, ada hepimize yeter. Değil mi? Bozcaada bizim. Unutmayın bizim! Bozcaada'yı sahiplenenlerindir adamız. Sermayenin değil, iktidarın hiç değil, bakirliğini bozup rant elde etmeye çalışanların hiç mi hiç değil! #bozcaadabizim

Bozcaada halkın! 23 Aralık Salı günü, 20.00-22.00 saatleri arasında #bozcaadabizim hashtagi ile mesajımızı twitterdan, facebooktan, instagramdan duyurmak için tüm Bozcaada severlerin desteğini bekliyoruz." denildi." (Çanakkale Olay: 23.12.2014)

Ulusal ölçekte de bir kamuoyu oluşturan bu kampanyanın akabinde ihaleler iptal edilmiştir. Ancak zaman aşımı ile birlikte adanın farklı bir koyu ihale süreci ile birlikte yeniden gündeme gelmiştir. Birbiri ardına tekrarlayan bu tehditler, bir toplumsal hareketin eylem repertuarındaki yeniliklerin ya da tekrarlayan süreçlerin görülmesini sağlamaktadır. Bozcaada Hareketi, Ada'nın turizm kimliği sebebiyle olan tanınırlığından dolayı medya araçlarını etkin bir şekilde kullanmıştır. Hem yazılı basın da hem de sosyal medyada Ada'ya yönelik var olan tehditin duyulmasını sağlamıştır. Bu bağlamda oluşturduğu ulusal kamuoyunu bir fırsata çevirmiş ve politik arenada da bunu kullanmıştır.

"Bozcaada'daki bakir koyların kiralanmasına tüm Bozcaada tepki gösterirken, açılacak ihalenin iptali için yapılan çağrılara sosyal medyadan da binlerce insan destek veriyor. Change.org'da 15 Kasım (dün) tarihinde açılan imza kampanyasının henüz 24 saat olmadan 11 bin kişiyi aşması da bu tepkiye herkesin katıldığını gösteriyor. Bozcaadalılar bu akşam da sosyal medyadan seslerini duyurmaya hazırlanıyorlar." (Birgün: 16.11.2016)

Bir toplumsal hareketi bulunduğu yerelden çıkarıp daha geniş bir kitleye duyurabilmek ve desteklerini alabilmek için sosyal medya etkin ve önemli bir araçtır. Daha geniş kitlelere yayılabilmesi için kampanyayı doğru kişilere ulaştırabilmek de önemli bir taktiktir. Bozcaadabizim kampanyası toplumun tanıdığı ünlü isimlerin de kampanyaya katılmasını sağlayarak, var olan bu son tehdit unsurunu da başarılı bir şekilde atlatmıştır. Koyların ihaleye açılması yeniden iptal edilmiştir.

"Kampanyaya birçok ünlü sanatçı, sporcu ve gazeteci ve yazar da destek verdi. Ada aşığı İlhan Şeşen, dün Instagram'da 'Bağlar' adlı kendi eserini gitarla çalarak tepki gösterdi ve ardından, "Bu şarkıyı Bozcaada için yazmıştım. Boşuna mı yazmışım? Duydum ki kıyılar ihale ile satışa çıkıyormuş. Bir tek ricam var, lütfen yapmayın" ifadelerini kullandı. Ayrıca Hazım Körmükçü, Yurdaer Okur, Metin Serezli gibi ünlüler de videolu mesajla tepkilerini dile getirdi. Ata Demire, Ceylan Ertem, Feridun Düzağaç, Çağan Irmak, Çağla Şikel, Pascal Nouma, Sedef Avcı, Mesut Yar, Murat Güloğlu, Farah Zeynep Abdullah, gibi onlarca ünlü isim #bozcaadabizim kampanyasına paylaşımları ile destek oldu. Twitter'da birçok siyasi isim de destek verdi. Instagram'da ise kısa sürede 13 binin üzerinde paylaşım oldu." (Sözcü: 17.11.2016)

Yapılan bu kampanya aynı zamanda bir THÖ'nün, hareketi geniş kitlelere duyurabilmek için daha fazla kaynağa ihtiyacı olduğu fikrini çürütmektedir.

"Sosyal medya uzmanları, yazın 10 binleri bulan nüfusun kış aylarında, bin kişinin altına düştüğü adada yaşayan halkın başlattığı kampanyanın reklamsız ve bütçesiz Türkiye ve Dünya gündemine oturması büyük başarı yorumlarında bulundu." (T24: 18.11.2016)

Bozcaada Forumu bu süreçte hedeflerini genişletmiştir. Haftalık düzenlediği toplantıların yanı sıra çeşitli etkinlikler gerçekleştirmekte ve forum yapısını canlı tutmaktadır (U/T 22: 25.04.2018). Nisan 2018 yılında dördüncüsünü düzenlediği Bozcaada Doğa Buluşması katılımcıların, hareket örgütüne aidiyetinin artması ve dahil olunan toplumsal hareket ağıyla ilişkilerin canlı tutulması adına önemli bir stratejidir. Bu süreçte forum üyeleri sadece THÖ'ler ile değil hareket ağındaki tüm potansiyel aktörle etkileşim kurmaktadır.

"Bozcaada Forum'un öncülüğünde bu yıl 3'üncüsü düzenlenen 'Bozcaada Doğa Buluşması' 6-7 Mayıs tarihlerinde gerçekleşti. Bozcaada Kaymakamı Mustafa Akın, CHP İlçe Başkanı Hüseyin Durmuş, Bozcaada Belediyesi AK Parti Meclis üyesi ve Bozcaada Bağcılar Kooperatifi Başkanı

Sabri Güler çevreciler, Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği Başkanı Süheyla Doğan, İDA Dayanışma Derneği Başkanı Dr. İlhan Pirinçciler ve çeşitli illerden birçok çevre gönüllüsü katıldı. Çevre kirliliğine dikkat çekmek için 'Temiz Bozcaada', 'Çöp Atma' sloganları ile ada merkezinde çevre temizliği yapan gönüllüler, temizliğin kirlenmemekten başladığının altını çizerek temiz bir çevrede yaşamak istediklerini belirtti. Özellikle yenilenebilir enerji konusunda projeler yürüten Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği, Bozcaada Rüzgar Elektrik Santralini ziyaret edip, santral yetkilisi Kerim Kılavuz'dan detaylı bilgi aldı. Etkinliğin ikinci gününde Çevre Forumunda ise, çevre mücadelesini güçlendirmek için neler yapılabileceği konuşuldu. Forum'un ardından etkinlik Dayanışma Pikniği, söyleşiler ve ödül töreni ile sona erdi." (Dermanlı: 08.05.2017)

Forum yapısı gibi Gezi sonrasında popüler olan sosyal medya kampanyalarında da stratejik davranan Bozcaada Forumu, hareket araçlarını etkili bir şekilde kullanarak, politik fırsatlarını kendisi oluşturmuştur. Bozcaada'yı tehdit eden unsurları kamuoyuna başarılı bir şekilde taşıyarak politik karşı aktörlerin geri adım atmasını ya da yeni düzenlemeler yapmasını sağlamıştır.

5.3 Hareketin Çerçevesi ve Kolektif Kimlik

Bozcaada'da harekete dahil olan aktörleri bir arada tutan kolektif kimlik yerelde ve ulusal ölçekte benzer kültürel dinamikler üzerinden ilerlemektedir. Bu bağlamda oluşturulan hareket çerçeveleri birbirleri ile kolay bir şekilde bütünleşmiştir. Bozcaada Forumu'nun katılımcıları çoğunlukla Ada'nın yerel kesiminden değildir.

"Bozcaada baktığımızda küçük olmasına rağmen çok kozmopolit olan bir yer. Çünkü Bozcaada'da yerel halk diyebileceğimiz bir kitleden bahsederken çok az bir gruptan bahsedebiliyoruz. Neden, sürekli göç alan bir yer." (U/T 14).

Bu bağlamda forumun yapısı da ağırlıklı olarak göç aldığı büyük şehirlerin direniş kültüründen beslenir.

"Şimdi forumun yapısında da genellikle İstanbul'dan gelmiş insanların ağırlıkta olduğunu görüyoruz. Ben bundaki nedeni şuna bağlıyorum. Son dönemde yerel olarak sayabileceğimiz insan grubundan toprak sahibi olan çok az insan var. Özellikle yerel zannedilen, Bayramiç ve Ezine'den gelen insanların toprak olarak hiçbir şeyi yok. Genellikle Ada merkezinde pansiyonu, evi, oteli olan insanlar. Toprak sahibi olan insanlar İstanbullu, Ankaralı, Bursalı gelen insanlar olunca çevre mücadelesi, toprağına sahip çıkma mücadelesidir. Yani onlar önce çıktılar ve kendilerini gösterdiler. Direkt onlar seçilmedi. Dediler ki bu korunması gereken bir şey var. Bu ruhu, bu şeyi koruyalım. Daha sonradan buna eklemeler oluyor. " (U/T 14)

Forumun oluşmasındaki temel hedef Ada'yı, mevcut ve gelecek tehditlere karşı savunmak, Ada'nın tarihsel süreçten günümüze getirmiş olduğu kimliği korumaktır. Ada'ya yerleşme amacı ile taşınan bu insanların, Ada'ya gelme sebeplerini buranın kültürel ve sosyal dinamikleri oluşturmaktadır. Bu dinamikleri korumak istedikleri belirtilmelidir.

"Bozcaada, Çanakkale'nin en özel ilçesi birçok bakımdan en fazla turizm gelirine sahip olan, doğal yapısı bozulmamış belki de birinci ilçesi içerisinde hem rum hem de türklerin, gerçi rum nüfusu çok azalmasına rağmen, uzun süre birlikte yaşadıkları ve rumların o kültürü aktardıkları ve sokaktaki mimari, sokaktaki müzikleri, yemekleri ile yaşanabilir bir coğrafya. Yavaş yavaş son dönemde biz bakırlığının zarar gördüğünü düşünsek de bakir bir coğrafya. Neden dünyanın çeşitli adaları, destinasyonları arasında gösteriliyor Bozcaada. Bu plajlarında tek bir plajı hariç bakir olması, herhangi bir işletmeye açılmamış olması, paralı otoparkların olmaması gibi nedenlerin bazıları budur. Bütüne baktığımızda Bozcaada bu anlamda çok dolu ve akılda kalan bir yer." (Y/B 6)

Forum üyeleri dışında da Ada'da gerçekleştirilen yürüyüşler, imza kampanyaları gibi çeşitli eylem repertuarlarına ada halkından yoğun bir katılım olmuştur. Bu noktada turizm ve bağıcılık ile geçinen halkın hem yaşam alanlarını hem de geçim kaynaklarını muhafaza etmek istemeleri anlaşılır bir durumdur. Düzenlenen yürüyüşlerde açılan pankartlar da insanların bu tepkisini yansıtmaktadır.

"Adanın Geleceğine Biz Karar Veririz- Bozcaada Dadaları", "Bağa girdim, Bağ budanmış. Bağa beton dadanmış", "Başka Bozcaada Yok" (Çanakkale Olay: 8.10.2014)

"Her yıl gelen turist sayısı artıyor Bozcaada'ya. Yeni oteller, pansiyonlar ve yeni yatırımcılar. Bu yatırımcıların çoğu adayı güzelleştirmeye, adaya bir şey katmaya dair yollarını düşürüyorlar. Yüzde yirmilik kesim ise ben adada işimi yapayım, umrumda değil bağı vs. Paramı kazanayım. Yüzde yetmiş sekseni adayı korumaya yönelik. Ada nüfusunu üçe bölebiliriz. Bir adanın yerlileri, iki Çanakkale bölgesinden bozcaadaya göçen, üç istanbul, bursa gibi yerlerden bozcaadaya göçen." (Y/B 6)

Bozcaada'nın coğrafi konumu da önemli bir noktadır. Ana karadan ayrı olması ve yüz ölçümünün küçüklüğü; iletişimin kolay sağlanması ve bu bağlamda var olan tehditten herkesin haberdar olmasını sağlamaktadır. Coğrafya insanların yaşam koşullarını şekillendirdiği gibi aynı zamanda kültürel, sosyal ve ekonomik pratiklerinde de başat bir rol oynamaktadır. Hem THÖ'nün hem de Ada'daki herkesin ortaklaştığı hususları Bozcaada'nın coğrafi şartları net bir şekilde çizmiştir.

"Evet 'Adalı' olmak, yaşanmış bütün trajedilere rağmen rüzgarın ve coğrafyanın size biçtiği hayat alanıyla tanımlanır. Adalı olmak, anakaranın bütün önyargılarına rağmen onları da kapsayan bir aidiyet duygusudur. Adalı olmak kendini belirleyen, dışarıya kapalılık, kendisiyle sınırlanmışlık, zamanın dinginliği gibi özellikleri ile dış-dünyanın, anakaranın karşıtıdır." (Aslan, 2012:175)

Bozcaada'da oluşan kolektif kimliğin, mekân aidiyeti ve halihazırda tarihsel bir geçmişi olan 'adalılık' ile özdeşleşerek sağlandığı belirtilebilmektedir. Hareketin yerel ölçekte çerçevesi arka bahçemde olmaz söylemini taşımamıştır. Özellikle hareketin ana taşıyıcı olan Bozcaada Forumu'nda bu söylem pratiğine rastlanmaz. Tam aksine bir kapsayıcılık söz konusudur.

"Ve hemen arkasından bu süreçte Gökçeada'nın da bu tip ihaleleri vardı. Bozcaada'nın da gücüyle, biraz yol göstermesiyle oradaki arkadaşlarımızla kontağa geçtik." (Y/B 6).

Sosyal medyada oluşturulan #bozcaadabizim kampanyası ise Bozcaada Hareketi'nin ulusal ölçekte sahiplenilmesi sağlamıştır. Turizmin etkisi bu noktada yadsınamaz. 'Görsel' etkileşim üzerine kurulu olan iletişim çağında Bozcaada'nın sosyal medya kanalları aracılığı ile turizm popülaritesini artmaktadır. #bozcaadabizim bu popülarlikten faydalanarak Bozcaada Hareketi için ulusal bir kolektif kimlik bilinci kazandırmıştır. Kampanyanın temel argümanları yereldeki motivasyon dinamikleri ile benzerdir.

"Bozcaada bizim hashtagi özellikle seçilmişti, insanlar o dönem yanlış bozcaadahepimizin denmesi lazım, demişlerdi. Biz bozcaada, herkes bizim diyebilsin diye, ben bozcaada herkesin dersem karşımdakinin adına da konuşmuş olurum. Biz özellikle bozcaadabizim diyerek insanları konuşturmak, kimler bizim yanımızda görmek istedik. Herkes de gerek sosyal medyada gerek kahvede bunu dile getirdiler. Bu çok kapsayıcıydı. Tekil ve bizci bir şeymiş gibi görünürken aslında öyle olmadığını insanlar zamanla anladılar. Ve velhasıl kelam sonunda başarıya ulaştı." (Y/B 6)

İlk olarak yereldeki kitleyi bir araya getiren bu kültürel ve sosyal dinamikler hareketin kampanya stratejisine yansıtılmıştır. Bozcaada'ya duyulan aidiyetlik hissi fiziksel mekânda bulunma şartını taşımamıştır.

"Adamızın sokaklarında en salaş halimizle dolanmayı, tanımadıklarımızla selamlaşıp bir kadeh şarap içmeyi, yenilenmeyi, tazelenmeyi, güzel dostları, unutulmaz anıları, buz gibi ve mis gibi denizi, taptaze otlarla hazırlanmış yemekleri, bağ evlerinde yaptığımız o nefis kahvaltuları hangi lükse değişebiliriz ki biz..." (Ayşe Özyılmazel: 18.11.2016)

Farklı zamanlarda, farklı tehditler için iki defa yapılan sosyal medya kampanyasından olumlu dönüşler alınmıştır. Hareketin çerçevelenme süreci ise ulusal ölçekte şekillenmiştir.

Kampanyanın bu çerçeveyi oluşturmasının dışında ana THÖ olan Bozcaada Forumu'nun 'neoliberal politikalara' karşı oluşturulan çerçevelenme sürecine de dâhil olduğu belirtilmelidir. Ekolojik hareket ağı içerisinde yer alması, düzenlenen protestolara katılması ve bununla birlikte kurucu örgütlerden biri olduğu Ekoloji Birliği'nin yayınlanan bildirgesi, bu çerçevenin tanımını ve sınırlarını gösterebilir.

"İktidarın; enerji, madencilik, su, orman, tarım, hayvancılık, kültür ve tabiat varlıkları alanlarında izlediği politikaların, doğa ve yaşam üzerinde geri dönüşümü olanaksız zararlara yol açtığı, tüm yaşam alanlarının sermayenin talanına açılması için gereken her türlü yasal dayanağın iktidar eliyle sağlandığı tespitleri yapılmıştır.

(...)

Bu sorunların aşılmasına yönelik olarak; doğal ve kültürel varlıkların talanının önünü açan yasa, yönetmelik ve genelgelerin iptali, dava süreçlerinin ekoloji örgütleri için altından kalkılır hale getirilmesi, hukuki süreçlerin çeşitli yönlerden etkinleştirilmesi için bilgi derlenmesi gibi başlıklarda kampanya ve eylemliliklerin gerekliliği ortaya konmuştur." (Gaia: 2.01.2018)

Bozcaada Hareketi kolektif kimliğin oluşturulmasında ve bunun vurgulanmasında belirgin bir sıkıntı yaşamamıştır. Forum üyelerinin, Adalıların ve ulusal ölçekte harekete katılan aktörlerin kentli kimliği bu hususta yardımcıdır. Forum üzerinden faaliyet gösteren aktörlerin çoğunluğunun bir hareket ağına var olan dahiliyetleri önemlidir. 'Örgütlenmek', 'direnmek' ve 'bir araya gelmek' şeklindeki argümanlar kentli kimliğine sahip olan insanlar için kabul edilebilir ve hatta cezbedici bir rol oynamaktadır. Hareket repertuvarında da gözlemlenebilen örgütlenme pratiklerinin, 2013 Gezi Olayları sonrasında yerleşen belli eylem repertuvarlarını devam ettirmesi bu argümanları güçlendirmiştir.

6. Örnek Olay 4 : Gülpınar Hareketi

Hellenistik Çağ'da Anadolu'nun kuzeyinde yer alan Apollon Smintheus Tapınağı, Troas'ın kült merkezlerinden birisidir (Gürdal, 2008: 48) Günümüzde kazı çalışmalarının halen devam ettiği bu arkeolojik alan Ayvacık'ın Gülpınar Köyü'ndedir.

Antik dönemden beri yaşamın olduğu bu bölgede Gülpınar Köyü, Ayvacık'ın en gelişmiş köylerinden biridir. Gülpınar, 1876 yılında Ayvacık ilçesine bağlanmıştır. Daha sonrasında yaşanan yönetim boşluğu nedeniyle Gülpınar Nahiyesi kurulmuş ve 1951 yılında tam teşkilatlı bir mahkemeye dönüştürülmüştür. 1990 yılında 2113 kişilik nüfusu sebebiyle 1991 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla Belde olmuştur. Ancak 2014 yılında nüfusun 2000'in altına düşmesiyle tekrar köy statüsünü almıştır. ("Gülpınar (Çanakkale-Ayvacık)" tarih yok)

Köyün başlıca geçim kaynağını zeytinciliktir. Turizm faaliyetleri ise bir diğer geçim koludur. Köylüleri direnişe zorlayan sebep ise bölgedeki jeotermal enerji potansiyeli sebebiyle zeytinlik alanlarına yapılması planlanan Jeotermal Termik Santrallerdir (JES). JES'lerin gerçekleştirdiği faaliyetler sonucu doğaya saldırdığı kimyasallar yer altı ve yer üstü sularının yanı sıra havanın da kirlenmesine neden olmaktadır (Özyer:10.06.2015).

Gülpınar Köyü'ndeki direnişi başlatan ilk olay 2015 yılının sonunda gerçekleşmiştir. YDA Enerji A.Ş tarafından yapılacağı öne sürülen JES için Çakıllı mevkiindeki zeytinlik alanda sondaj çalışması yapılmak istenmiştir (politeknik: 15.12.2015). Sondaj çalışması için Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü yetkililerinin belirttiği üzere 72 ağaç kesilmiştir. Gülpınar köylüleri o dönemde bir direniş gerçekleştirmiş ve kazanmıştır.

26.05.2017 tarihinde bir başka firma, Pınarkale Enerji Üretim Sanayi ve Ticaret AŞ, yapmayı planladığı JES'in sondaj çalışmaları için 'çed gerekli değildir' kararı almıştır. Akabinde ise Gülpınar köylülerinin kamuoyunda esas ses getiren direnişi başlamıştır. Köylüler 33 gün boyunca sondaj alanında nöbet tutmuşlardır.

Bu çalışmada 2017 yılında gerçekleştirilen direniş süreci ele alınmıştır.

6.1 Örgütlenme Yapısı

"İnsanların hareketlere katılımı her zaman var olan ağlar aracılığı ile olmaz. Kendilerini fazlasıyla üzen bir deneyim -bir ahlaki şok- yaşayıp, bir harekete dahil olmayı canı gönülden isteyebilirler" (Jasper, 2017: 134).

Jasper'ın bahsettiği bu durum Gülpınar'daki JES direnişinde yaşanan örgütlenme sürecini özetlemektedir. 26 Mayıs'ta alınan ÇED gerekli değildir kararının ardından, şirket haziran ayında iş makinaları ile birlikte bölgeye gelmiştir. Bunun üzerine harekete geçen köylüler, kendi aralarında bir toplantı gerçekleştirmişlerdir. Şirketin toplantıdan haberdar olması ve oluşabilecek tepkiye karşı hemen harekete geçme kararlılığı sonucunda köylüler de sondaj alanına çadırları ile birlikte gelerek gece-gündüz orada kalmaya başlamışlardır.

"Bu konteynırlar tırların içindeydi. Çalışmıyoruz, bıraktık dediler, inandık. Döndük eve, o gece beklemedik burayı. Bizim arkamızdan hepsini indirmişler. Biz de geceli gündüzlü bekliyoruz artık, onlar da orada bekliyorlar." (Dermenci: 25.07.2017).

Direniş, köylüler tarafından başlatılmıştır. Çanakkale'deki toplumsal hareket ağı, süreç içerisinde köylülere destek sağlamıştır.

Gülpınar'daki hareket sürecini anlayabilmek için ilk olarak köy içerisindeki örgütlenme dinamiği çözümlenmelidir. Direnişte yer alan Gülpınar köylüleri; yoksul, eğitimsiz köylü algısından (Kurt, 2006: 21-22) daha farklı bir profil sergilemektedir. Örgütlenme ağını da genişleten bu profile Gülpınar Köyü'nden eğitim, iş vs. sebeplerle göçmüş ama direniş için orada bulunan insanlar yer almış ve hareketi aktif olarak yönlendirmiştir. Bu noktada karşı hareket 'yazlıkçı' ifadesini kullanarak hareketin yereldeki bir taban hareketi olmadığı ve yabancılar tarafından müdahale edildiğini belirtmiştir.

"Burada termal otel ve sera ile ilgili çalışmalarımız devam etmesine rağmen bu bölgede yazlığı olan bazı kişilerin yaptığı ve köylünün genel anlamı ile itibar etmediği bu sondaj yapmanın itirazı hareketini anlamakta güçlük çekiyoruz." (Hürriyet: 10.07.2017).

"Buradaki direnen arkadaşlar yani köyün yerlileri bir kısmı iş için vs. kente göç etmişlerdi. Onlara zaten firma uzun bir süre yazlıkçı muamelesi çekti. Onlar gerçekten yazlıkçıydılar ama oranın yazlıkçısıydılar. Yani sen köyünden gitmişsin ama yazın köyüne denize gitmişsin ama oralısın. Sana İstanbul'dan gelen yazlıkçı muamelesi çekildiğini düşün ama sen oralısın. Bu yabancılaşmayı çok iyi değerlendirmek istedi hatta PR çalışması yaptılar. Gazetelere yayınlar verdiler. Orada yazlıkçılar rahatları bozulsun istemiyorlar falan diye" (Y/B 1)

Köyün muhtarı, hem yerel yönetim hem de köylü kimliğiyle örgütlenme yapısında önemli bir rol oynamıştır.

"Şeyi öğrendim bu süreçte bir kere muhtarlar sağlam dururlarsa bu süreçte, süreçlerde sağlam yürüyor aslında" (Y/B 1).

Eylem repertuarının tüm aşamalarında kolaştırıcı rolündedir.

"Ben muhtar olarak vatandaşımın destekçisiyim' diyor Ünal Karagöz. 'Sondağı durdurmak istiyoruz. Çevre bizim, zeytinler bizim, su bizim, herşey bizim. Sahip çıkmak zorundayız.' (...) 'Gülpınar halkı, zeytinine suyuna sahip çıkıyor. Haklıyız, haklılığımız anlaşılana kadar nöbet alanındayız.'"(Dermenci: 25.07.2017)

Direnış esnasında örgütlenmeye politik aktörler de dahil olmuştur. Çanakkale Belediye Başkanı, CHP'li milletvekilleri hem direniş sürecinde hem de akabinde Gülpınar Hareketi'nin destekçisi olmaya devam etmiştir.

"Belediye'nin desteğı zaten sonsuz. Hep yanımızda Ülgür Gökhan ve hatta sonra bizi Çanakkale'deki festivale davet etti, yerimizi ayırdı, ağırladı. Ondan çok büyük destek gördük." (Y/B 8).

Gülpınar Köyü'nde köy öğretmeni tarafından 2014 yılında *Gülpınar Sürdürülebilir Yaşam Derneğı* köyün güzelleştirilmesi ve ekoturizm, organik tarım gibi başlıklar altında geliştirilmesi amacıyla kurulmuştur. Öncesinde dernekten haberdar olmayan köylüler, zeytin direnişi esnasında derneğı 'savunma' amacıyla değerlendirmişlerdir. Dernek, köylülerin bir araya geldiğı, yasal süreçleri, iletişim ağlarını, hareket kaynaklarını takip ettiğı bir toplumsal hareket örgütüne dönüşmüştür. Direniş sonunda da destekçileri bir arada tutmaya devam eden dernek bir THÖ yapısına kavuşmuştur.

"Bizim ilk direnişçi bayanlar derneğı de çok sahiplendiler. (...) Şu an 81 üyemiz var. Hepsi köyden. Yazlıkçılardan da var ama onlar da en azından 15-20 senedir her yazı burada geçiriyorlar. Hep beraber koşuşturup duruyoruz, inşallah iyi şeyler de yapacağız. Bu sene küçük çaplı da olsa şenlik, festival türü şeyler düzenlemeyi düşünüyoruz. Köyü, antik şehri tanıtalım hem biraz gelir de olur derneğe, küçük çaplı bir şeyler düşünüyoruz" (Y/B 8)

Gülpınar içerisinde oluşturan THÖ'nün yanı sıra direniş sürecinde pek çok yerel THÖ'de örgütlenme sürecine dahil olmuştur.

"Hepsi geldi. Küçükkuşu'dan, Babakale'den, İstanbul'dan Büyükçekmece Çevre derneğı geldi. Sağ olsun çok büyük destek oldular bize. Çanakkale'den ADD, ÇYDD, İda geldi." (Y/B 8).

Aynı zamanda Çanakkale'deki hareket ağına dahil olan yerel aktivistler, gazeteciler, sanatçılar da bu süreçte yer almıştır. Direniş esnasında kadınların aktif katılımının, desteğe gelen THÖ'lerin çeşitliliğini arttırdığı gözlemlenmektedir. (bkz. Atatürkçü

Düşünce Derneği, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği).

"Başından beri jeotermal sondaja karşı çıkan, zeytin nöbetinin ve hukuk mücadelesinin içinde olan Gülpınar Muhtarı Ünal Karagöz, 'Bölgemizin başarısı, Gülpınar'ın başarısı. Kadınlar önde olmasaydı, bu iş olmazdı." (Dermenci: 11.08.2017).

"Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği'nden Süheyla Doğan, Filiz Can Oran ve Deniz Özturan'la birlikte oradayız. Daha önce iki otobüsle gelmişler zeytin nöbetçilerine desteğe. Kadınların direnişi sahiplenmesine seviniyor dernek başkanı Süheyla Doğan. Anneleriyle birlikte zeytin nöbeti tutan çocuklar için götürdüğümüz oyuncakları bırakıyoruz zeytin yaygısının üzerine. Birden cıvıl cıvıl sesleriyle rengarenk düşlere dalıyor, oyunlar kuruyorlar zeytin ağacının gölgesinde." (Dermenci: 25.07.2017)

8.07.2017 tarihinde başlayan zeytin direnişi 10.08.2017 tarihinde tamamlanmıştır. Zeytin nöbetinin 28. Gününde iş makinaları ve şirket geri çekilmeye başlamıştır.

"bianet'e konuşan Gülpınar Sürdürülebilir Yaşam Derneği'nden Önen Erol Ustah, kadınların nöbeti sayesinde sondaj firmasının alanı terk ettiğini ancak henüz kesin bir zafer kazanmadıklarını söyledi."Kadınlar zeytinine sahip çıktı. Şu anda sadece taşeron firma olan sondaj firması alanı terk ettik. Henüz santral şirketinden bir açıklama yok. Mahkeme süreci devam ediyor. Onu da bekliyor olabilirler. Ama her şeye rağmen 33 günlük nöbet sonucunda sondaj çalışmalarını durdurduk. 28. Nöbet gününde sondaj firması yavaş yavaş çekilmeye başladı. Dün de tamamen alanı terk ettiler. Biz de nöbeti bitirdik. Ancak mahkeme sürecini takip ediyoruz. Gülpınar'ın her yeri zeytinlik ve tarım alanı, hiçbir yerinde jeotermal sondajı yapılmasına izin vermeyeceğiz."Çanakkale Belediye Başkanı Ülgür Gökhan da "Nihai bir zafer olmasa da, bu zafer, sonrasında kazanabileceğimiz tüm zaferlerin başlangıcı ve umudu olmuştur. Gülpınar'da yaşanan mücadeleye sahip çıkan, korkmayan, yılmayan tüm yöre halkına, zaferin gerçek sahibi kadınlara minnetimi sunmak istiyor, mücadelelerini saygıyla selamlıyorum. Sevgili kentlilerim, zeytin hayattır" dedi." (Vardar: 10.08.2017)

Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği, 2017 Doğa Koruma Ödülleri kapsamında "*doğa koruma mücadelesi konusunda emeği görünür kılmak ve örgütler arasında dayanışmayı arttırmak amacıyla*" yerel kategorideki Doğa Koruma Ödülü'nü Gülpınar köylülerine vermiştir (Hürriyet: 16.08.2017)

Direnış esnasında Çanakkale İdare Mahkemesi'ne, Baronun Kent ve Çevre Hukuku Komisyonu tarafından 'çed gerekli değildir' kararının iptali için dava açılmıştır. Şirketin, sondaj alanından geri çekilmesinin 'kesin' bir sonuç olmadığını bilen Gülpınarlılar, Gülpınar Sürdürülebilir Yaşam Derneği üzerinden bir açıklama yayınlamıştır.

,"Jeotermal projeleriyle zeytinliklerimiz içinde zeytin yasasına aykırı tesis kurmak isteyen zeytin ağacı katliamcısı Pınarkale şirketi yapmak istediği projeleriyle bölgede. Gülpınar halkının gösterdiği haklı mücadelesi karşısında taktiksel olarak geri çekilmiştir. Özellikle TBMM'nin tatilinin bitmesiyle yeniden gündeme alınacak zeytin yasasını değiştirilerek zeytinliklerin talana açılmasını sağlayacak olan yeni yasa teklifinin kanunlaşmasını bekleyecek ama bu arada iznini aldığı diğer sondaj alanlarında çalışmalarını sürdürmeye çalışacaktır. İşte biz Gülpınar halkı olarak tam da bu aşamada uyanık olacağız ve zeytinliklerin ortasında yapılacak olan diğer sondaj noktalarına da izin vermeyeceğiz." (Doğan: 04.08.2017)

Gülpınar zeytin direnişinin tamamlandığı bu sürecin akabinde, dernek bir THÖ olarak faaliyetlere devam etmektedir. Eylül ayında yeni bir yönetim kurulu belirlenmiştir. Dernek, herhangi bir tehdit ile karşılaşıldığında hazırlık olmayı ve direniş esnasında kazandığı kolektif kimliği korumayı amaçlanmaktadır.

Nisan 2018 tarihinde ÇED kararına yönelik açılan dava sonuçlanmıştır. ÇED gerekli değildir kararının iptali amacıyla açılan davada, yürütmeyi durdurma talebine ret kararı verilmiştir.

"Kararın haksız bir karar olduğunu belirten Gülpınar Sürdürülebilir Yaşam Derneği üyesi ve Çevre Gönüllüsü Önem Erol Usta; "Gülpınar halkı, 'firma yine gelsin biz yine zeytinlerimiz için kaldığımız yerden nöbet tutacağız' diyorlar" dedi." (Aşnaz: 11.04.2018)

"Bizim yürütmeyi durdurma isteğimiz reddedildi. İşte biz bir celse mahkemeye çıkmayı önerdik, oraya köy olarak gideceğiz. Savunmamızı yapacağız. (...) Yani bu direniş sürececek. Ben mahkeme sürdüğü sürece artık onların buraya gelemeceğini düşünüyorum. Ama ola ki yine geldiler, yine orada direnişimiz ne pahasına olursa olsun, daha kalabalık bir şekilde devam edecek." (Y/B 8).

Gülpınar direnişi, taban örgütlenmesine dayanan bir harekettir. Bu bağlamda örgütlenme stratejik olmaktan ziyade ani bir 'koruma içgüdü' ile gerçekleşmektedir. Ancak direniş süreci devam ederken toplumsal hareket ağından aldığı destekle hareket kendini şekillendirmektedir. Köyde varlığı dahi bilinmeyen bir dernek, bu noktada sahiplenilmiş ve bir THÖ işlevi görmeye başlamıştır. Tehdit anının görülür bir şekilde bitmesinin akabinde ise örgütlenme yapısı bu THÖ üzerinden devam etmektedir.

Mayıs, 2018 tarihinde Uluslararası Zeytin Konseyi tarafından Gülpınar Sürdürülebilir Yaşam Derneği Üyesi Önem Usta'ya sahip olduğu Külahlı Zeytinyağı markası için ulusal ödül verilmiştir.

Geçtiğimiz yaz zeytinliklerimizin ortasına kurulmak istenen Jeotermal Enerji Santrali Sondaj çalışmasına karşı Gülpınar Halkı 33 gün süren 'Zeytin Nöbeti' direnişinde bulunmuştur. Bazı

medyada yer bulmuş ve çevreci dostların desteğini görmüş olmamıza rağmen zeytincilik sektörüne sesimizi yeterince duyuramamıştık. Bu ödül sayesinde zeytincilik sektörünün önemli isimlerine, akademisyenlere ve Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde zeytincilik yapan birçok firmaya ulaştık, sesimizi duyurduk. Gülpınar Halkı için aldığımız ödülün kıymeti çok fazla. (Aşnaz: 28.05.2018)

Usta'nın yapmış olduğu açıklama, hareket ağının genişletilmesine yönelik THÖ'nün yürüttüğü çalışmalara bir örnek olarak sunulabilir.

6.2 Politik Olanaklar ve Eylem Repertuarı

17.05.2017 tarihinde hükümet tarafından "Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve KHK'larda Değişiklik Yapan Kanun Tasarısı" TBMM Başkanlığına sunulmuştur. 'Üretim Reformu Paketi' olarak basında yer alan bu torba yasa 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında olan kanunda değişiklik sunmaktadır. Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği'nin bu konu ile ilgili açıklaması şöyledir.

"TBMM Başkanlığına sunulan Kanun Tasarısında ise bu hüküm, "Zeytinlik sahaları içinde ve bu sahalara en az 3 kilometre mesafede, zeytinliklerin bitkisel gelişimini ve çoğalmalarını engelleyecek kimyasal atık oluşturacak tesis yapılamaz ve işletilemez. Ancak alternatif alan bulunmaması ve kurulun uygun görmesi şartıyla bakanlıklarca kamu yararı kararı alınmış yatırımlar için zeytinlik sahalarda yatırım yapılmasına Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından izin verilebilir. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bu yetkisini gerektiğinde valiliklere devredebilir." olarak değiştirilmek isteniyor. Bu hüküm ile zeytinlikler kamu yararı bahanesi ile madencilere, termikçilere, RES, HES, duble yol yatırımcılarına açılacaktır". (yeşilgazete: 30.05.2017)

Öne sürülen bu kanun tasarısı kamuoyunun tepkisi sonucu 13.06.2017 tarihinde geri çekilmiştir. Neoliberal devletin, sermayenin işini kolaylaştırma bağlamında sunulan bu kanun değişikliği daha öncesinde de 6 kez meclis gündemine gelmiştir. Şu an da ise Zeytin Koruma Yasası'nın 20. Maddesi halen geçerlidir:

"Zeytinlik sahaları içinde ve bu sahalara en az 3 kilometre mesafede zeytinyağı fabrikası hariç zeytinliklerin vegetatif ve generatif gelişmesine mani olacak kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran tesis yapılamaz ve işletilemez." (Ziraat Mühendisleri Odası, tarih yok, mevzuat madde 20)

Bu süreç Gülpınar Direnişi'nin hemen öncesinde yaşanmıştır. Şirket ÇED gerekli değildir raporunu aldığı dönemde gündeme gelen bu kanun tasarısı, ulusal kamuoyu sayesinde geri çekilmiştir. Ancak neoliberal politikaların pes ettiği söylenemez.

"Başbakan "Bu zeytin alanlarının talan edilmesi değil" dedi. Yıldırım, "Çevre adı altında ülkemizin gerçek ihtiyacını görmemek, çok daha büyük kayıplara sebep olur" ifadesini kullandı." (CNNTurk: 13.06.2017)

Gülpınar Direnişi'nin değerlendirebileceği politik fırsatlar bu bağlamda yetersiz kalmaktadır. Zira eylem repertuvarlarından bir kısmını oluşturan hukuki süreçlerde lehlerine kullanabilecekleri sadece zeytin koruma yasası vardır. Ancak açılan dava sürecinde gelen inceleme heyetinin arazide zeytin ağaçlarının olmadığı yönündeki beyanı ve köylülerde de zeytinlik arazisinin tapusunun olmaması, karşı hareket için bir fırsat olmuştur.

"Oranın tapusu yoktu bir kere her şeyden önce. O yüzden oradaki yasal boşluğu çok iyi görmüşler. Köylüler hangi hakla varsa orada şirket de o şekilde oradaydı hukuken." (Y/B 1)

"Bizim bir dezavantajımız oldu. Zeytinliklerin tapusu yoktu bizde. Öncesinde tarla iken zeytinliğe çevirmişler ama bunu bildirmemiş bizimkiler..." (Y/B 8).

Hukuki yolların yanı sıra eylem repertuvarının esas dinamiğini 33 gün süren çadır nöbeti oluşturmaktadır. 8 Temmuz tarihinde sondaj makinalarına karşı başlayan bu direniş, köylülerin sondaj alanını bir kamp alanına çevirerek 33 gün boyunca nöbet tutması ile devam etmiştir.

"Baktık süreç devam ederken faaliyete geçecekler, nöbete başladık. Zeytin yasasının 20. maddesine göre ÇED almaları ve bunun için de halkın olurlu almaları gerekiyor. Buradan ÇED çıkmaz. Tarım arazilerine zarar vermeyeceklerine dair rapor almaları da gerekiyor ki onu da alamazlar." (Dermenci, 25.07.2017)

Bu zeytin nöbeti esnasında eylem stratejisi kültürel dinamikler ile şekillenerek görünürlüğünü arttırmıştır.

8 temmuzda "**Zeytinlikler içinde sondaja hayır**" sloganıyla başlayan, kadınların **türkülü- el örgülü direnişiyle** çevre mücadelesi hikayeleri arasına yazılan zeytin nöbeti, sondaj firmasının sahayı tamamen terk etmesiyle son buldu. (Dermenci, 11.08.2017 -vurgular orjinal metne ait-)

Hareket söylemi, değişik eylem araçları tarafından taşınmıştır. "Zeytinime dokunma", "Diren Gülpınar", "Zeytin Bizim Geleceğimiz, Çevresinde Tesis

İstemeyiz" gibi sloganların yanı sıra sanatın pek çok dalı bu süreçte önemli bir rol oynamıştır.

"Kolay değil tüm gün güneşin altında, tozun içinde oturmak. Müzik morali, enerjiyi, neşeyi yükseltmek için şart. Dina Ensemble müzik grubundan Çiğdem Ergun Güvenç ve Feryal Günel yalnız bırakmıyor kadınları. Darbuka ve akordeonla müzik yapıyorlar. Birlikte şarkı bile uyarlamışlar. 'Sevenleri sevdiğine versinler' sözleri olmuş 'Zeytinlerimizi vermeyiz.' Bir akşam işçileri almaya gelen otobüsü 'Gitsinler, gitsinler, sondajcılar gitsinler' diye şarkı söyleyerek uğurlamışlar." (Dermenci, 25.07.2017)

Aynı süreç içerisinde farklı araçlar ile eylem repertuarı zenginleşmeye devam etmektedir.

"Gülpınar Muhtarı Ünal Karagöz zeytin nöbetiyle köyün işleri arasında mekik dokuyor. Nöbet alanına gitmek isteyenler için köyün minibüsünü hazır tutuyor. 'Artık daha profesyonel nöbet tutmalıyız.' diyor. Akşamları Gülpınar halkını ve çevre köyleri jeotermal enerjiyle ilgili bilgilendirmek için belgesel gösterimleri düzenleniyor." (Dermenci, 25.07.2017)

Direnış sürecinde harekete katılan diğler THÖ'ler ve toplumsal ağdaki aktörler, Gülpınar Direniş'i'nin, hareket stratejisini zenginleştirmiş aynı zamanda yerel ve ulusal ölçekte duyulmasına katkı sağlamıştır.

"Kazdağı koruma derneğı, Eczacıbaşı ile Karadağ'da direnen bir dernek vardı, Mustafa Önder diye bir dernek yetkilisi vardı o anlattı süreci. Orada yaşayan köylülere anlatıldı. Aklına gelebilecek her dernek bir şekilde ya geldi, ya birilerini gönderdi. Çanakkale yerelinde Dina diye bir müzik grubu vardır. İlginç bir gruptur ve yerel bir gruptur. Kadınlardan oluşur. Dina geldi ve birkaç tane yerel türkülerini uyarladılar protestoya." (Y/B 1)

Gülpınar Hareketi'nde politik aktörler olarak yer alan Çanakkale Belediye Başkanı Ülgür Gökhan ve CHP'li Çanakkale Milletvekili Muharrem Erkek, köylüler zeytin nöbeti tutarken, Gülpınar Köyü'ne bir ziyaret gerçekleştirmişlerdir. Belediye Başkanı'nın desteğı ve milletvekilinin Gülpınar'da yaşanan bu sorunu meclis gündemine getirmesi önemli bir fırsat olarak değerlendirilmelidir.

"Nöbetin sürmesinin önemine vurgu yapan Başkan Ülgür Gökhan, köylülerin buradan gitmesinin beklendiğini vurgularken, "Eğer yorulursanız, gelir biz bekleriz. 1 hafta da gelir biz bekleriz. Zeytin bizim, bu bölgenin varlığının nedeni. Zeytinimiz çok önemli. Dünyada giderek kuraklaşan bir iklim var. Zeytinimizi ne kadar çok koruyabilirsek, o kadar menfaatimize olur. Bizim 1 ağacımız bile çok önemli. 'Şuradan 5 ağaç gidiversin' diye düşünmemeliyiz. Tam tersine 5 ağaç daha dikmeliyiz" dedi.

Belediye Başkanı Ülgür Gökhan, konuşmasının ardından köylülerin taleplerini dinlerken, mücadelenin devam etmesi için gereken desteğı vereceğini ifade etti." (Hürriyet, 1.08.2017)

Zeytin nöbetinin bitmesinin ardından Gülpınarlı kadınlar, Belediye Başkanı Ülgür Gökhan'ın davetiyle 54. Troia Festivali'ne katılırlar. Akabinde bir THÖ çatısı altında faaliyetlerine devam eden köylüler, Çanakkale Belediyesi'nin desteği ile çeşitli festivallerde, konserlerde, şehir etkinliklerinde yer almışlardır.

Gülpınar'daki zeytin nöbetinin ardından 6 ay sonra Çanakkale Valisi köyü ziyarete gelmiştir. Ziyaret esnasında yaşanan diyalog, yerel yönetimin hareket sürecinde önemli bir politik fırsat olabileceği gibi tam tersi bir etkiye de sahip olabileceğini göstermektedir.

"Ki aradan tam 6 ay sonra zeytin sezonunda, Çanakkale valisi Gülpınar'ı gezmeye geldi. Gezmeye geldiğinde Zeytinyağı Fabrikasını dolaştı. Dolaşırken köylülerle tartışmak istediği bir konu vardı. Zeytin mi daha karlı, enerji mi daha karlı...Bizim orada bir dönem deprem yaşanmıştı. Halen çocuklar konteynırlarda ders görüyorlar. Orada okul aile birliğinden birisi, Vali bey bu çocukları ne yapabiliriz diye soruyor, siz her şeye karşı çıkıyorsunuz diyor vali. Onlar da diyor ki ne alakası var. Bu başka jeotermal başka. Anladık ki 6 ay sonra vali köylüleri ikna etmek için gönderilmiş. Çok tatsız bir şekilde vali köyden ayrıldı." (Y/B 1)

Gülpınar Hareketi, renkli ve canlı bir hareket repertuarı kullanarak ulusal ve yerel basında görünürlüğünü sağlamaktadır. Nejla Osseiran tarafından çekilen ve zeytin nöbetini anlatan 'Zeytini Öldürmesinler' belgeseli ise ekoloji hareketleri ağında, Gülpınar Direnişi'ni bir sembole dönüştürmüştür. Belgesel aynı zamanda, zeytin nöbetinin ardından Gülpınar'da oluşan örgütlenmenin diğer hareket aktörleri ve toplumla bağına devam ettirmesini sağlayan bir aracı işlevi görmektedir. Belgesel gösterimleri, söyleşiler vs. bu bağlamda örnek gösterilebilir.

"Nejla Osseiran'ın yaptığı 'Zeytini Öldürmesinler' belgeseli etkinliğe katılan vatandaşlardan alkış aldı. Gülpınar muhtarı Ünal Karagöz, Gülpınar Sürdürülebilir Yaşam Derneği Gönül Solmaz Işık ve zeytin nöbetine katılan Gülpınarlı kadınlardan Nahide Güngör söyleşide konuşmacı olarak yer alırken, söyleşinin moderatörlüğünü ise Özlem Ergun Açenal gerçekleştirdi. Söyleşide konuyla ilgili açıklamalarda bulunan Gülpınar Muhtarı Ünal Karagöz, sondaj çalışmalarına nasıl 'dur' dediklerini anlattı. Gülpınar Muhtarı Karagöz; "Bölgeye jeotermal sondaj yapılacağını öğrendiğimizde ne yapabiliriz diye düşündük. Gıda Tarım Hayvancılık Müdürlüğüne, Kaymakamlığa, Çevre ve şehircilik Müdürlüğüne müracaatlarda bulunduk. İncelemeler yaptığımızda Gülpınar halkını yok saydıklarını öğrendik. Müracaatlar yapıldıktan sonra bekledik. Sonra gördük ki sondaj çalışmaları başladı. Bizde haklı protestomuzu yaptık. Buna dur demenin olması gerektiğini düşündük. Eylem planı oluşturduk. Hepinizin bildiği gibi bölgede nöbet süreçleri başladı. Bizde yargı ve kaymakamlık, valilik gibi kurumlarla iletişime geçtik. Muhtarlık olarak orta yolu bulmaya çabaladık. Duyarlı vatandaşlarca STK'ların destekleri ile

bölgede destek oluştu. Kademe kademe destekler arttı. Bizler zeytinimizi koruyacağız” dedi." (Kocaman: 18.01.2018)

6.3 Kolektif Kimlik ve Hareketin Çerçevesi

Gülpınar'da Temmuz ayında insanları 33 gün boyunca açık arazide nöbet tutmalarını sağlayan itici güç nedir? Büyük bir kitlenin katılmasını ve tüm nöbet süreci boyunca bir arada kalmalarını sağlayan kolektif kimlik, hangi olgularla şekillenmiştir? Bu bağlamda Gülpınar'da insanları mobilize eden dinamikler çeşitlilik göstermektedir.

Ekonomik gerekçeler temel bir motivasyon kaynağı oluşturmaktadır. Zira şirketin sondaj alanı için köylülere yapmış olduğu ilk açıklama termal otel/turizm tesisi olacağına ilişkindir. Bu açıklama köylüler tarafından turizm çatısı altında gelir sağlayabilecekleri bir fırsat olarak değerlendirilmiştir. Şirketin geldiği ilk etapta bu sebepten ötürü bir mobilizasyon gerçekleşmez.

Köylü başta neden itiraz etmedi, köylüyü başta uzun süredir uyutuyorlarmış termal otel yapacağız diye. Buradaki birçok insana iş vereceğiz, size de iş sahası açılacak. Öyle olunca köye de gelir gelecek, biraz da köylüler onu düşünerek ses çıkarmadı. Biraz gevşek davrandılar ama baktılar ki iş ciddi o zaman harekete geçtiler. (Y/B 8)

JES yapılacağı öğrenildikten sonra ise hızlı bir direnç gösterilmiştir. Bu direnci oluşturan ilk etmenlerden biri de geçim kaynaklarına yönelik tehdittir. Jeotermal santralin halihazırda kestiği zeytinlikler ve santralin kurulması halinde tarıma yönelik zararları, hareket kimliğini oluşturan temel bir dinamiktir.

"Bizim geçim kaynağımız bir tek zeytincilik, onun dışında bir geçim kaynağı yok. Artı köyün geçim kaynağının dışında, bu köy kışın başka yerleri de besliyor. Yani istihdam alanı gibi yani. Trakya'dan buraya, özellikle Keşan bölgesinden yüzlerce işçi geliyor zeytin toplamaya. Onlar da karnını doyuruyor. Ekmek yiyor. O yüzden biz direnmeye devam edeceğiz." (Y/B 8)

Zeytin ağacının ve zeytinciliğin Gülpınar'daki tarihçesi Homeros'un İ.Ö .8 yüzyılda ele aldığı destanlara kadar geri götürülebilir. Homeros, Smithion (Gülpınar) çevresindeki zeytin ağacı ve zeytinyağına ilişkin çeşitli tasvirler ve benzetmelerde bulunmaktadır. Günümüzde Çanakkale'de halen yapılan zeytincilik faaliyetlerindeki verim, Türkiye ortalamasının üzerindedir. Gülpınar'ı da içine alan Ayvacık İlçesi 1.809.630,0 meyve veren zeytin ağacı ile zeytinciliğin en fazla yapıldığı bölgedir (Ilgar, 2016: 22-26). Zeytin ve zeytin ağacı Gülpınar Direnişi'nde sadece ekonomik bir argüman olarak sunulmaz. Zeytinin taşıdığı kültürel değer köylülerin etrafında

birleştigi bir diğ er unsurdur. Bu durum aynı zamanda hareketin diğ er yerel hareketlerle ilişkilendirilmesinde, ulusal kamuoyunun dikkatini çekmede önemli bir faktördür. Zira ölmez ağ aç olarak adlandırılan ve insanlara Yunan Tanrıçası Athena tarafından hediye edildiğ i düşünölen zeytin (Freedman, 2008: 73 akt. Kaplan ve Arıhan, 2011: 5) Anadolu költüründe önemli bir yere sahiptir. Gülpınar'da zeytin ağ açlarının kesilmesine karşı yapılan 'zeytin nöbeti' de köylölerin kolektif kimliğ inin bir parçası olmasının yanı sıra bir hareket 'sembol'ü olarak eylem repertuarının pek çok noktasında kullanıldığ ı belirtilebilir.

"Köylölöler 28 gñnlük nöbet boyunca "Karşımızda Gelibol" türküsünün sözlörünü değıştirerek "Karşımızda Gülpınar / Gülpınarda Zeytin var / Havasına Suyuna Zeytinime Dokunma / Vermeyiz Vermeyiz / Zeytinlerimizi Vermeyiz / Gitsinler Gitsinler / Sondajcılar Gitsinler" (evrensel: 4.08.2018)

"77 yaşındaki Hatice Şinas, o gñnden beri nöbette: 'Zeytin ağ açlarımızı ellemesinler, gitsinler. Zeytinciliğ i de elimizden alırlarsa, kalırız böyle elimiz koynumuzda.' 'Zeytin çok emek ister' diye söze karışıyor Hanife Gerçek. 'On beş dönüm zeytinim var burada. Oğ lanım bir gecede iki yüz tane dikti, diplerini elleriyle açtı da suladı. Sondaj oldu mu gidecek zeytinler. Zeytin olmasa biz ne yiyeceğ iz? Yok ki başka gelirimiz. Zeytin olmadı mı aç kalırız. Onların arkası kuvvetli. 70 yaşından sonra nereye gidelim?' diye soruyor. (...) Gülpınar'ın zeytinlerinden bize de uzatıyor Hanife Erol. 'İlk gñnden beri buradayım. Daha önce hiç direniş in içinde olmadım. Beni buraya vicdanım getirdi' diyor ve ekliyor: 'Şehirdeki kardeşim zeytini sofrasında ucuza ve organik yemek istiyorsa bizi destekleyecek.' (...) Bahriye Çoban: "Üzöldük, ağ açlarımız, yerimiz yurdumuz gidiyor. Hem de eğleniyoruz, bak. Kalabalığ ız, bir aradayız. Zeytinsiz hiçbir şey yapamayız. Tavayı ocağ a koyamayız. Harcamamız da ondan, yememiz de. Çok değ erli zeytin. 84 yaşındayım, zeytin ağ açlarının kesildiğ ini hiç görmedim. Tamam ağ açlara tımar yaparız, iri yapşın diye aklarız, temizleriz ama böylesini görmemiş tim hayatımda." (Dermenci: 25.07.2017)

Gülpınar Köyü'nün hemen yanındaki Tuzla Köyü'nde faaliyet gösteren JES'in yapmış olduğ u ekolojik tahribatın görñnürlüğ ü köylölölerin direniş ini güçlendiren bir diğ er etkidir.

"Duyduğ uma göre kırka yakın kanser vakası varmış. Çünkü siyanür kullanıyorlar. Bu siyanür hem havadan bulaşıyor. Hem de bizim burada çay vardır, o çay denize dökölür. O çaya veriyorlarmış. Şu an da kurbağ a bile yaşamıyor çayda. Şimdi yaka silkiyorlar." (Y/B 11).

Yan köydeki JES faaliyeti zihinlere, 'onlar niye direnmedi ve siz niye direniyorsunuz?' sorusunu getirmektedir. Bu soru köylölölerin oluşturdukları kolektif kimliğ i açıklamada bir diğ er etmendir. Şirketin oluş an tarımsal zararlar sonucu

ödediği belli miktar para ile Tuzluların sustuğunu iddia eden görüşmeciler, bu durumu köyler arasındaki eğitim durumunun farklılığına, kültürel dinamiklere ve Tuzla Köyü muhtarının şirketin tarafında olmasına bağlamaktadır (Y/B 1, Y/B 8).

"Çok eğitilmiş insan olduğu için diğer şehirlerde oturan herkes bu olayı duyunca koştu geldi. Sahip çıktı. Tuzla'nın bir şanssızlığı bu. Eğitilmiş insan çok yok." (Y/B 8).

"Zeytin dündür, bugündür, yarındır" (Dermenci, 25.07.2017) sloganı ile birlikte şekillenen mekânsal aidiyet köylülerin öncesinde sahip oldukları ortak bir kimliği, Gülpınar Hareketi'ne de yansıtır. Köyün tarihsel dinamikleri, kuşaklar arası kültürel aktarım mekân aidiyetini güçlendiren bir unsurdur.

"Bizim köyümüzün kadınları aydın ve duyarlı kadınlar. Direnişte hemen hepsi geldi çocuğu ile. Vatan toprağının kıymetini bilen kadınlar. Bizim dedelerimiz ninelerimiz de öyleydi. Bu 18 Mart savaşında, buralar kan gölüne döndü derlerdi. O yüzden biz buranın kıymetini biliriz, bize hep anlattılar. Benim babaannem 94 yaşında vefat etti, göğsüne vura vura gazim gazim derdi. Çünkü o Ege Denizine Yunan gemileri falan buraya çok saldırılar oldu. Onlar yaşamışlar zamanında, bize de anlattılar." (Y/B 8)

"Ezelden beri zeytincilik var Gülpınar'da' diye söze giriyor Mukadder Evcı: 'Eşeklerle su taşındı da yetişti bu zeytinler. Dedelerimiz çok zahmet çekmiş bunları yetiştirirken. Şimdi işçilik çok basit. Bu dededen kalma zeytinlerimizi niye bağışlayalım? Zeytin öldü mü biz de ölürüz.'" (Dermenci: 25.07.2017)

Yerel bir taban hareketi olarak ortaya çıkan Gülpınar Direnişi zaman içerisinde arka bahçemde olmaz söyleminden "hoşnutsuzların çevreciliği" çerçevesine doğru bir strateji çizmiştir. Zeytin ağaçlarının kesilmemesini ve şirketin köylerini terk etmesini isteyen köylüler, 'zeytin' üzerinden kurdukları hareket söylemi ile benzer yerel hareketlerle ortak bir paydada buluşmuşlardır. Bu noktada hareket, zeytincilik ile uğraşan insanların; zeytin üzerine gerçekleşen politik söylemler, yaptırımlar ve kanun tasarıları üzerinde etkisinin olmaması üzerine gelişmiştir. Ancak bu çerçeve hareketin politik bir söylemde bulunması yönünde değil daha çok ulusal kamuoyuna yansımaya ve ortak bir hareket ağına kavuşması bağlamında etkili olmuştur. Zira Gülpınarlı köylüler zeytin ağaçlarının kesilmemesi yönündeki ortak söylemlerinden ulusal ölçekte bir zeytin koruma tasarısı sürecine geçmemişlerdir.

"Aydın Çevre Platformu Başkanı Mehmet Vergili aylardır jeotermallerin sağlık, çevre ve tarımda yol açtığı sorunlara karşı direndiklerini belirterek, "Bizler gibi zeytinlerini korumak için direnen

Gülpınarlıların bu başarısını yürekten kutluyor, onlara selam,sevgi ve dayanışma duygularımızı gönderiyoruz” dedi." (Evrensel: 04.08.2017)

Çevrecilik ana çerçevesi üzerinden okunabilen bu harekette bir diğer önemli çerçeve ise kadınlar üzerinden çizilmiştir. Yerel ekoloji hareketlerinin kadınlar üzerinden ilerlemesi süreci, hareketi ön plana çıkaran bir durumdur. Bu bağlamda 'zeytin' ile birlikte yereldeki 'kadın' hareketi üzerinden de ortak bir dayanışma ağı oluşturulmuştur.

"Dina Ensemble müzik grubundan Çiğdem Ergun Güvenç ve Feryal Günel yalnız bırakmıyor kadınları. Darbuka ve akordeonla müzik yapıyorlar. Birlikte şarkı bile uyarlamışlar. ‘Sevenleri sevdiğine versinler’ sözleri olmuş ‘Zeytinlerimizi vermeyiz.'" (Dermenci: 25.07.2017)

"Mesela Gülpınar'da zeytin kültüründen, zeytinle yoğrularak bir hayat sürmesinden de olabilir. Zeytin ile ilgili bir şarkı yazdılar ve onu söylediler mesela. Dün Dina söyledi. Dün de Süheyla abla o şarkıyı Yırca'ya taşıdı. Galiba yine kadınlar yapıyor bu taşıma ve sürdürme halini. Olumlu özellikleri olarak da kadınları söyleyebilirim. Kendi kalben bunları sürdürmeleri, taşımaları, anlatmaları vs." (Y/B 2)

Gülpınar Hareketi'nde zeytin nöbeti esnasında bir kolektif kimliğin oluşması ve hareketin çerçevesi süreci; kültürel, sosyal ve tarihsel dinamiklerden çok iyi beslenmektedir. Hareket aktörlerinin geçmişi, bağlantıları ve kendi dinamiklerinin yanı sıra hareket ağının işlevsel olması kolektif kimliğin devamlılığının sağlanması ve çerçeveleme sürecinin oluşturulması konusunda avantaj sağlamaktadır. Zeytin nöbetinin tamamlanmasının ardından ise hedeflerini genişleterek varlığını sürdüren Gülpınar Sürdürülebilir Yaşam Derneği, bu dinamikleri THÖ yapısını genişletmek için aktif bir şekilde kullanmaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM SONUÇ

Giugni'nin (1998: 373) toplumsal hareketlerin sonuçları üzerine en umut verici araştırma alanını çarpaz karşılaştırma olarak gördüğünü ifade etmiştir. Bu bağlamda Çanakkale'de, 4 yerel ekolojik hareketin örgütlenme pratiklerinin analiz edilmesi de kuramsal ve pratik açıdan toplumsal hareketler literatürünü besleyen sonuçlar ortaya koymaktadır.

Tüm hareketlerin temel hedeflerine ulaştığı görülmüştür. Bu bağlamda hareketlerin başarılı olup olmadığı ise başarı kavramının sorunsallığını taşımaktadır. Başarı, toplumsal hareketlerde farklı bağlamlarda birçok teorisyen, düşünür tarafından ele alınmış ve bu noktada pek çok değerlendirme ortaya çıkmıştır (bkz. Giugni 1998). Tindall ve diğerleri (2012: 387) günümüzdeki hareketlerin en az üç temel değişim etkisine sahip olabileceğini belirtmektedir: politik, kültürel ve biyografik. Bu çalışmada yerel hareketler; kuramsal çerçeve ve belirtilen bu etkilerle birlikte değerlendirilmiştir.

Bütün yerel hareketlerde harekete geçmenin esas dinamiğini, olası tehditten en çok etkilenecek olan topluluk yani yerel halk/köy sağlamaktadır. Çanakkale yerindeki ya da ulusal ölçekteki hiçbir THÖ, örgütlenmeyi sağlayan esas yapı olmamıştır. Hareket sürecinde ise THÖ, hareketin stratejisini çizmede ve yönlendirmede aktif bir role bürünebilir. Bu süreç her bir harekette farklılık göstermiştir. Çırpılar Hareketi süreci aktif olarak yerel ve ulusal THÖ'lerin koordinesinde ilerlemektedir. Ancak Karadağ Hareketi baştan sona bir taban örgütlenmesi olarak süreci yönlendirmiştir. Yerel THÖ'den sadece çeşitli kaynak destekleri alınmıştır. Bozcaada Hareketi ise bir THÖ'nün önderliğinde başlamış görünse de direniş sürecinde Bozcaada Forumu'nun THÖ özelliklerine kavuştuğu belirtilmelidir. Aynı şekilde Gülpınar güçlü bir taban hareketi olarak başlamış ama Karadağ sürecinden farklı olarak aktif direniş bittikten sonra köylüler bir dernek çatısı altında toplanmış ve faaliyetlerine bir THÖ olarak devam etmiştir.

Diani ve Rambaldo (2007: 768) hareket dinamiğine dahil olan örgütlerin, daha etkili kampanyalar oluşturabilmek için maddi ve sembolik kaynakları paylaşmaları, daha da önemlisi geniş bir kolektif kimliği parçası olarak birbirlerini tamamlamaları gerektiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte oluşturulan kolektif kimliğin varlığı

daha sonraki aşamalarda da ortak eylemlerde bulunmaya bir temeldir. Bu bağlamda tüm hareketlerdeki THÖ'lerin, hareket aktörlerinin başarılı bir şekilde toplumsal hareket ağı oluşturduğu söylenebilir. Hareketler, ihtiyaç duydukları tüm kaynakları bu ağ içerisinde karşılamıştır.

Bir taban örgütlenmesi olan Karadağ ve Gülpınar Köyleri'nde de ulusal ve uluslararası ölçekte direniş gerçekleştiren Çırpılar ve Bozcaada'da da destek olan hareket ağı aynıdır. Ağ çeşitliliği önemli bir sosyal sermaye olarak tanımlanmaktadır (Erickson, 2003 akt. Diani, 2012: 387; Diani 1995: 133 akt. Tindall, Cormier ve Diani,2004:108-109). Çanakkale'deki toplumsal hareket ağının bu bağlamda oturmuş ve güçlü bir yapısı olduğu ifade edilmelidir. Zira bu ağ içinde farklı mesleklerden, hareket sürecine kaynak sağlayabilecek ya da hareketi politik düzleme taşıyabilecek aktörler yer almaktadır.

Çanakkale'deki toplumsal hareket ağı, tüm yerel hareketlerde varlığını farklı oranlarda göstermiştir. Bu bağlamda hareket ağı üyelerinin, her hareketin kendi stratejisine uygun bir şekilde hareket ettiği gözlemlenmiştir. Dikkate değer bir unsur olan bu durum, hareket ağı içerisindeki hemen hemen aynı aktörler tarafından sergilenmektedir. Bununla birlikte hareket ağı içerisinde aynı aktörlerin var olması, mevcut ağın genişleyememesine bir etkindir. Hareketlerin dinamizmini yavaşlatan bu etki toplumsal hareket ağında çelişkili bir durum oluşturmaktadır.

Hareketlerin analizine ilişkin önemli bir sonuç da politik fırsatlardır. Bu noktada Diani'nin bahsettiği değişim etkisi açısından ele aldığımızda Bozcaada hariç tüm hareketlerin başarısız olduğu görülmektedir. Bozcaada Hareketi, 1/100.000'lik çevre düzeni planına karşı gerçekleştirdiği mücadele sonunda, mevcut tehdidi durdurmanın yanı sıra plan üzerinde değişikliğe gidilmesine de sebep olmuştur. Bununla beraber diğer hareketlerin politik düzlemde kalıcı bir değişikliğe yol açamadığı görülmektedir. Bu sebeple de mevcut tehditler halen devam etmektedir. (29 Haziran 2018 tarihinde Çırpılar Termik Santrali için ÇED olumlu raporu verilmesi bir örnektir (yeşilgazete: 5.07.2018)). Politik fırsatlar hususunda ise tüm hareketlerde ortak belli noktalar vardır. Bunlardan biri müttefik belediye faktörüdür. Çanakkale Belediyesi'nin muhalefet partisi tarafından yönetiliyor olması önemli bir avantaj olmuştur. Bununla birlikte buldukları yerel yönetimin tutumu da bir destek unsurudur. Bozcaada Hareketi'nde yerel yönetimin de aktif bir şekilde sürece dâhil olması, hareketin görünürlüğü ve politik temsiliyeti açısından bir fırsat oluşturmaktadır. Diğer üç hareketin de köy muhtarları tarafından desteklenmesi söz konusudur. Bir temsil gücü

olarak muhtarların desteği görüşmeciler tarafından olumlu bir etki olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda yerel hareketlerde, yerel yönetimin etkisi göz ardı edilmemelidir. Zira toplumsal hareketlerin hedef kitlelerinden biri olan 'iktidar' ile aradaki bağlantıyı sağlayan unsurlardan birisidir. Daha sistemli bir hareket stratejisi çizen yerel hareketlerde politik fırsatların 'yakalandığından' bahsedilmelidir. Karadağ ve Çırpılar süreçlerinde öne sürülen argümanlarla birlikte yapılan itirazlar buna örnektir. Bir dış faktör olarak kaynaklar ve politik fırsatlar hareket görünürlüğünü arttıran, örgütlenme yapısını oluşturan ve hareket ağını genişleten, karşı harekete karşı argüman oluşturan ve eylem repertuvarını çeşitlendiren dış faktörlerdir.

Örgütlenmeden ve her şeyden önce inançlar ve hedefler bir toplumsal hareketin başarısı için önemli faktörlerdir (Giugni, 1998: 375-376). İnanç ve hedeflerin varlığı için tüm hareketlerde gözlemlenen olgu aynıdır: motivasyon. Motivasyon, hareket içerisinde kolektif bir kimliğin oluşması konusunda da tetikleyici bir rol oynamıştır. Var olan tehditlere karşı insanlara motivasyon sağlayan ve bir araya gelmelerini kolaylaştıran faktörler ise farklılık göstermiştir. Karadağ Hareketi'nde bu unsur ağırlıklı olarak kültürel dinamiklerdir. Köylülerin ortak geçmişi, tarihsel travmaları, gelenekleri ve köy pratikleri bir araya gelmelerini kolaylaştırmıştır. Geçim kaynakları gibi ekonomik gerekçeler de dile getirilmekle birlikte yerel taban örgütlenmesi esas gücünü kültürel bağlamdan sağlamıştır. Çırpılar Hareketi'nde, yereldeki örgütlenmeye ve kolektif bir kimlik oluşturmaya yönelik ilk argümanlar geçim kaynakları üzerinden kurulmuştur. Ancak ekonomik argümanlar bu bağlamda bir risktir. Motivasyon, ekonomik bir değer üzerinden sağlanıyorsa daha 'kârlı' bir durumda savunma amacı zayıflayabilir. Doğayı meta olarak gören sermayenin temel motivasyonu da ekonomiktir. Hedef kitlesini ikna etmek için kendi argümanını da ekonomi üzerinden kurgulamaktadır. Çırpılar Hareketi'ni güçlü bir konuma taşıyan ve sürekliliğini sağlayan ulusal ve uluslararası THÖ'lerin ve hedef kitlenin motivasyonu olmuştur. Bu motivasyon ise kültürel ve mekânsal aidiyetlik üzerinden sağlanmıştır.

Gülpınar'da ise geçim kaynağı vurgusu ile hızla gerçekleştirilen örgütlenme süreci kültürel faktörler ile devamlılığını sağlamıştır. Kültürel faktörlerin karşılığının, ulusal ölçekte de yer bulması hareketin kolektif kimliğini güçlendirmiştir. Çırpılar Hareketi'nden farklı olarak Gülpınar'da geçim kaynaklarının da mekânsal aidiyet, ortak köy tarihi ve pratikleri üzerinden şekillenmesi 'tehdit' hissine karşı yerel tepkiyi daha güçlü kılmıştır.

Bozcaada bu noktada diğer hareketlerden farklı bir konumdadır. İnsanları, direnmeye iten motivasyonu geçim kaynakları oluşturmaz. Harekete dâhil olan aktörler genel itibariyle belli bir sosyoekonomik düzeyin üstünde yer almaktadır. Kamuoyuna ve hedef kitleye sunulan argümanlar arasında geçim kaynakları yer alsa da hareket motivasyonunu ve kolektif kimliği 'koruma' hissi oluşturmaktadır. Bozcaada bu bağlamda ulusal ölçekte bir mekânsal aidiyet ve koruma olgusu ile kolektif kimliğini sağlamıştır.

Kolektif kimlik, insanlara birlikte hareket etmeye yönelik sebepler sunan, ikna eden ve motivasyon sağlayan bir iç dinamiktir. Bununla birlikte hedef kitleye ve medyaya ulaşabilmek için yapılan çerçevelenmeler, hareket stratejilerini daha da net bir şekilde göstermiştir. Gordon ve Jasper (1996: 159) yerel hareketlerin küresel retoriklerin yardımıyla arka bahçemde olmaz söylemini aşmaya çalıştığını belirtmişlerdir. Bu noktada hareketlere sahip oldukları kaynaklar, fırsatlar ve bununla birlikte ördükleri hareket ağı; çerçeve hizalama süreçlerinde yardımcı olmaktadır.

Karadağ hareketinin stratejisi arka bahçemde olmaz çerçevesini çok zorlamaz. Hareketin hem iç dinamikleri hem de dış faktörler bu duruma etki etmiştir. Bozcaada ve Gülpınar hareketleri de özellikle hareket ağlarının desteği ile ulusal ölçekte bir çerçeveleme sunmuşlardır. Çırpılar ise bu konuda en etkili şekilde çerçeveyi genişleten ve köprü kuran harekettir. Bu bağlamda Karadağ Hareketi haricinde diğer hareketlerin çerçeveleme sürecinde medya gibi faktörlerin rolünün daha güçlü olduğu gözlemlenmiştir. Zeytin, Kaz Dağları, Bozcaada, kömür gibi seçilen semboller medya aracılığı ile hareketin çerçevesini çizer. Bu bağlamda süreç döngüseldir. Hem hareket hem de medya birbirini etkileyen bir konumdadır. Bu döngü aynı zamanda tehdit unsurunu da içeren bir yapıdır. Kömürün iklim değişikliğine sebep olan en önemli fosil yakıt olması, küresel iklim hareketinin Çırpılar Hareketi'ni kendi çerçevesine dahil eder. Bu bağlamda tehditin etki alanı ne kadar genişlerse ve çeşitli kanallar aracılığı ile bu durum ifade edilirse hareket çerçevesi o kadar genişler. Bununla birlikte Çırpılar'daki hareket çerçevesinin bu kadar genişlemesinin ve küresel retoriğin ön plana çıkmasının yerelin temel hareket dinamiklerini pasifleştirdiği gözlemlenmiştir.

İncelenen toplumsal hareketler kültürel olarak güçlü bir değişim etkisi oluşturmamıştır. Hareketler sadece halihazırda var olan söylemlerin kökleşmesine yardımcı olmuştur. Gülpınar'ın zeytini, Çırpılar'daki Kaz Dağları anlatıları ve Karadağ'daki altın madeni süreci bu noktada örnek olarak sunulmaktadır. Bununla

beraber kültürel etkinin zayıf olmasının bir sebebi de Çanakkale'nin 2000'li yılların ortasından itibaren sistematik olarak çeşitli tehlikelere sürekli maruz kalmasıdır. Tekrar ve tekrar aynı tehlikelerle karşı karşıya kalmak bir yıpranma etkisi oluşturmuştur. Bu durumun Çanakkale'deki yansıması ise tehditleri umursamama halidir.

Örgütlenme yapısına ilişkin dikkat çeken bir diğer çıktı ise biyografik özelliklerdir ki Tindall ve diğerlerinin (2012) bahsettiği değişim etkilerinden birisidir. Bu araştırmada biyografik özellikler derinlemesine bir şekilde analiz edilmemiştir. Buna rağmen ön plana çıkan bazı unsurlardan bahsedilmesi gereklidir. Karadağ ve Çırpılar'da yerel örgütlenmeyi sağlayan ana hareket aktörleri köy halkından farklı düşünen ancak köydekilerle iletişim kurabilecek ve güven sağlayabilecek karakterlerdir. Muhafız, sol görüşlü, kendini eğitmiş ve farklı bakış açılarıyla düşünen, hitabet yeteneği iyi olan bu aktörler yerellerindeki mevcut soruna karşı ses getirebilecek 'sivri' karakterlerdir. Jasper (2002: 103) aktörlerin belli bir tutarlılığa ve istikrara sahip oldukları sürece, biyografinin toplumsal hareketin önemli bir boyutu olacağını belirtir. Her iki aktöründe yereldeki örgütlenme sürecinin devamlılığını sağlaması Jasper'ın bu savını doğrulamaktadır. Gülpınar'da ise köyün bir kısmının 'dışarıda' okumuş, çalışmış ve yaşamış olması önemli bir etkidir. Bu kesimin hareket süresince aktif bir şekilde destek sağlaması ve örgütlenme sürecini koordine etmesi söz konusudur. Bozcaada'ya bakıldığında ise herhangi bir hareket aktöründen ziyade Bozcaada Forumu'nun bir THÖ olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Bu bağlamda örgütlenme, kampanya süreci vs. bir hareket aktörü üzerinden değil forum üzerinden okunmuştur. Dört hareket içerisinde yerelle birlikte kent dinamiklerinin de hâkim olduğu Bozcaada ve Gülpınar'da değil, köy pratiklerinin aktif bir şekilde devam ettiği Karadağ ve Çırpılar'da aktörlerin ve onların biyografisinin önemli bir rolü olduğu yorumu yapılabilir.

Özetle ele alınan dört örnek olay çalışması çeşitli saptamaları ortaya koymaktadır. Türkiye'de çevrenin/doğanın korunmasına yönelik yapılan çeşitli yasal düzenlemeler sermaye lehine kolaylaştırılmıştır. Bu toplumsal hareketlerin aynı ekolojik tehdide yönelik sürekli harekete geçmesine yol açmaktadır. Neoliberal politikalar bu ülkede toplumsal hareketleri, THÖ'leri ve ekoloji aktivistlerini yıpratın ve nihayetinde pes ettiren bir süreç izlemektedir.

Araştırma bağlamında kuramsal çerçeveyi çizen kaynak mobilizasyonu, politik fırsatlar, çerçeveleme ve yeni toplumsal hareketler teorilerinin dört yerel hareketi de

açıklayabildiği görülmüştür. Her harekette belli bir kuramsal açıklama ön plana çıksa da tüm kuramlar birlikte ele alındığında toplumsal hareketlerin analizi sağlıklı bir şekilde gerçekleşmiştir. Kuramların birbirini tamamlayıcı olduğu tüm hareketlerde gözlemlenmektedir.

Teorilerin, hareketleri açıklamada eksik kaldığı unsurlar vardır. Kaynak mobilizasyonu teorisinde ön plana çıkan toplumsal hareket örgütleri ve kaynakların önemi örnek olay çalışmalarında kendini daha çok toplumsal hareket ağına bırakmıştır. Bununla birlikte maddi kaynaktan ziyade insan kaynağı daha önemli bir konuma gelmiştir. Yeni toplumsal hareketler bağlamında ise tanımlanan hareket kitlesi Bozcaada örneği haricinde karşılığını pek bulmamıştır.

Her hareket kendi yolunu, hikâyesini ve karakterlerini oluşturur. Bulunduğu kültürel, sosyal ve ekonomik süreçlerden ise bağımsız olarak düşünülemez. Bu durum teorilerin tek başlarına ortaya koymakta eksik kaldıkları ama birlikte tanımlayabildikleri önemli bir olgudur.

Çoklu örnek olay yöntemi ile ele alınan bu çalışmada Çanakkale'deki farklı bölgelerden dört yerel hareket seçilmiştir. Bu durum bölgesel bir spesifikleşmeyle olumlu bir sonuç oluştursa da aynı zamanda araştırmanın bir kısıtıdır. Her biri tek başına değerlendirme kıstası olan toplumsal hareket teorilerinin birlikte ele alınması, çalışmanın teorileri derinlemesine bir şekilde analiz etmesini engellemektedir. Karşı harekete yönelik bir saha çalışmasının olmaması, yerel hareketlere yönelik tek taraflı bir hikayeyi ortaya koymaktadır. Yarı yapılandırılmış bir mülakat yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda temel sorular haricinde görüşmecilere sorulan sorular farklılık göstermektedir. Bu çalışmada nitel araştırma teknikleri uygulanmıştır. Nesnel bir kesinliğin kazanılması için farklı veri toplama yöntemlerinden yararlanılsa da doğa bilimlerinde olduğu gibi yüzde yüz bir nesnellikten bahsedilemez. Bu bağlamda aynı konunun farklı araştırmacılar tarafından ele alınması halinde farklılık gösteren sonuçlara ulaşılabileceği belirtilmelidir.

Gerçekleştirilen bu araştırmanın sonuçları üzerinden yapılması planlanan gelecek araştırmalara yönelik faydalı olabilecek birtakım çıkarımlar vardır. Çalışmanın nicel verilerle de desteklenmesinin, konunun objektifliğini arttıracığı belirtilmelidir. Aynı zamanda tek bir bölgenin değil, birden fazla bölgenin çalışılması araştırmanın genellenebilirliği açısından fayda sağlar. Ön plana çıkan toplumsal ağ, kültür, biyografi gibi kavramların, olguların daha derinlemesine bir şekilde çalışılması bir toplumsal hareketin anlaşılması için daha derin sonuçlar ortaya koyabilir.

KAYNAKÇA

- Adem, Ç. (2005). "Non-State actors and environmentalism". Fikret Adaman, Murat Arsel (Der). *Environmentalism in Turkey: Between Democracy and Development?* (71-85)
- Ahiler Köyü Muhtarlığı (2015, 20 Aralık). T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığına dilekçe örneği.
- Akay, A. (2016). *Michel Foucault'da İktidar ve Direnme Odakları*. Ankara: Doğu-Batı
- Akın, A. (2017, 29 Mart). Çevreciler hep bir ağızdan 'kömürden kurtul, geleceği kurtar' dediler. *ÇanakkaleOlay*. <http://www.canakkaleolay.com/Cevreciler-hep-bir-agizdan-Komurden-Kurt-38363> (9.06.2018)
- Akyüz, A. (2018, Mayıs). 1968'in Ürünü Olarak Çevreci, Ekolojist ve Yeşil Hareketler. *Toplumsal Tarih*, 293, 52-57
- Arsel, M., Akbulut, B. & Adaman, F. (2015). "Environmentalism of the malcontent: anatomy of an anti-coal power". *The Journal of Peasant Studies*, Vol 42, ss. 371-395
- Aslan, R. (2012). "Çanakkale'nin adaları- çanakkale'de adalı olmak". Filiz Özdem (Der). *Aşklar, Savaşlar, Kahramanlar ve Çanakkale* (163-176). İstanbul: YKY
- Aşıcı A.A., Acar S., Gedikkaya Bal P., Karababa A.O. & Kurnaz L. (2015) *Kömür Raporu: İklim Değişikliği, Ekonomi ve Sağlık Açısından Türkiye'nin Kömür Politikaları*. Ümit Şahin (Ed.), İstanbul- İstanbul Politakalar Merkezi
- Aşnaz, E. (2018, 11 Nisan) "Zeytin nöbetine kaldığımız yerden devam edeceğiz." *ÇanakkaleOlay*. <http://www.canakkaleolay.com/-quot-Zeytin-nobetine-kaldigimiz-yerden--42743> (26.06.2018)
- Aşnaz, E. (2018, 28 Mayıs). "Aldığımız ödül Gülpınar'ın zeytin nöbetçilerine armağanımız olsun". *ÇanakkaleOlay*. <http://www.canakkaleolay.com/-quot-Aldigimiz-odul-Gulpinar-39-in-zeyt-43275> (26.06.2018)

- Atauz, A. (2000). Çevreci sivil toplum hareketinin yakın tarihi. Zeynep Boratav (Ed). Türkiye'de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu (194-220). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı
- Aydemir G. (2015/2016, Aralık-Ocak). Kaz Dağları Sarıkız Ana'nın Yurdu. *Magma*, 8, 78-94
- Aygün, B. (2007). "Küresel ve yerel sorunların risk olarak algılanması üzerine bir araştırma." Ayşegül Mengi (Ed). *Çevre ve Politika: Başka Bir Dünya Özlemi*. (223-237). Ankara: İmge
- Ayvacık'ta jeotermal santrali için zeytinlik kıyımı. (2015, 15 Aralık) *Politeknik*. <http://politeknik.org.tr/ayvacikta-jeotermal-santrali-icin-zeytinlik-kiyimi/> (26.06.2018)
- Bagatır, B. (Mayıs/Haziran, 2018). Çanakkale'nin Termik Santral İle Sınava: Kaz Dağları Yaşam Mücadelesini Kazanabilecek mi? *EkoIQ Dergisi*, 76, 88-93
- Başkaya, F. (2004). *Çığrından Çıkış Bir Dünya: Sosyal Sefaletin, Ekolojik Felaketin, Etik Yozlaşmanın Kökeni*. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Forumu Vakfı
- Benford, R., Snow, D.S., (2000). Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment. *Annual Review of Sociology*, Vol. 26 s. 611-639 URL: <http://www.jstor.org/stable/223459>
- Berg, B.L., Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Hasan Aydın (Çev). İstanbul: Eğitim
- 1/100 bine büyük tepki: bozcaadalılar sokağa taşı (2014, 8 Ekim). *ÇanakkaleOlay* (Manşet)
- Bozcaada, planı tartışmaya devam ediyor: "İnsan odaklı bakılmalı" (2014, 4 Kasım). *ÇanakkaleOlay*. s. 10
- Bozcaada'ya kıymayın efendiler! (2016, 15 Kasım). *ÇanakkaleOlay*. S. 3
- Bozcaada 'kurban' mı ediliyor? (2013, 23 Kasım). *ÇanakkaleOlay*. S. 3
- Bozcaada'da tartışma büyüyor: Akvaryum koyunda ne oluyor? (2013, 28 Kasım). *ÇanakkaleOlay* S.7
- Bozcaada'nın koyuları ne olacak? (2014, 18 Aralık). *ÇanakkaleOlay*. S. 5

- Bozcaada Belediyesi (tarih yok). Bozcaada Hakkında. URL:
<http://www.bozcaada.bel.tr/bozcaada/bozcaada-hakkinda/>
- Bush, C.M. (2008). "Reformcular ve devrimciler: sistem karşıtı hareketlerin yükselişi ve iktidar paradoksu, 1848-1917". William G. Martin (Ed). *Toplumsal Hareketler 1750-2005 içinde* (87-139). İstanbul: Versus
- Bush, C.M., Morris, R. (2008). "İmparatorluklar parçalanıyor, hareketler çöküyor: sistem karşıtı mücadele, 1917-1968". William G. Martin (Ed). *Toplumsal Hareketler 1750-2005 içinde* (141-217). İstanbul: Versus
- Cohen, J. (1999). "Strateji ya da kimlik: yeni teorik paradigmlar ve sosyal hareketler". Kenan Çayır (Der). *Yeni Toplumsal Hareketler* içinden (109-129). İstanbul: Kaknüs
- Çağrıdır: Çırpılar KES'e İtiraz Ediyoruz! (2017, 6 Eylül). *350Ankara*.
<https://350ankara.org/cagridir-cirpilar-kese-itiraz-ediyoruz/>
- Çanakkale'de köylülerden altın madeni eylemi (2014, 15 Ağustos). *Milliyet*.
<http://www.milliyet.com.tr/canakkale-de-koylulerden-altin-madeni-canakkale-yerelhaber-339108/> (10.06.2018)
- Çanakkale'ye karadağ çıkarması (2014, 16 Ağustos). *ÇanakkaleOlay*.S. 7
- Çanakkale'nin sonu. (2015, 12 Şubat). *ÇanakkaleOlay*. S. 7
- Çanakkale Haberi: Bozcaada'nın bakir koyları için twitter kampanyası ilgi gördü (2016, 17 Kasım). *Sözcü*.
<https://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/son-dakika-haberi/bozcaadanin-bakir-koylari-icin-twitter-kampanyasi-ilgi-gordu-1513722/> (19.06.2018)
- Çanakkale'de yapılması planlanan Yenice Termik Santrali'ne ÇED onayı (2018, 5 Temmuz). *Yeşilgazete*.
<https://yesilgazete.org/blog/2018/07/05/canakkalede-yapilmasi-planlanan-yenice-termik-santrali-ced-onayi/> (6.07.2018)
- Çayır, K. (1999). Toplumsal Sahnenin Yeni Aktörleri: Yeni Sosyal Hareketler. Kenan Çayır (Der) *Yeni Toplumsal Hareketler* (13-33). İstanbul: Kaknüs

Çetinkaya D. (2015). Tarih ve Kuram Arasında Toplumsal Hareketler. Doğan Çetinkaya (Der). *Toplumsal Hareketler: Tarih, Teori ve Deneyim* içinden (15-61). İstanbul: İletişim

CHP heyeti Bozcaadalılarla toplantı yaptı: Konu 1/100 binlik plan! (2014, 10 Ekim). *ÇanakkaleOlay*, s. 7

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Müdürlüğü (9.01.2017) "Çırpılar Termik Santrali, Kül Depolama Sahası, Kömür İşleme İle Kırma Eleme Tesisi Projesi" ile ilgili 2.İnceleme Değerlendirme Toplantısı ileri bir tarihe ertelenmiştir" URL:

<http://ced.csb.gov.tr/cirpilar-termik-santrali-kul-depolama-sahasi-komur-isleme-ile-kirma-eleme-tesisi-projesi-ile-igili-2.inceleme-degerlendirme-toplantisi-ileri-bir-tarihe-ertelenmistir.-haber-96230> (15.06.2018)

"Çırpılar Termik Santrali, Kül Depolama Sahası, Kömür İşleme İle Kırma Eleme Tesisi Projesi" ile ilgili 2.İnceleme Değerlendirme Toplantısı ileri bir tarihe ertelenmiştir.". (2017, 9 Ocak). T.C Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. <http://ced.csb.gov.tr/cirpilar-termik-santrali-kul-depolama-sahasi-komur-isleme-ile-kirma-eleme-tesisi-projesi-ile-igili-2.inceleme-degerlendirme-toplantisi-ileri-bir-tarihe-ertelenmistir.-haber-96230> (7.06.2018)

Çırpılar Köyü Muhtarlığı (2017, 20 Aralık). T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına dilekçe örneği.

Çoban, A. (2002). "Çevreciliğin ideolojik unsurlarının eklemelenmesi" *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 57(3). 4-30

Çoban, A., Özlüer, F., Erensü, S. (2015) Türkiye'de Doğanın Neoliberalleştirilmesi ve Bu Sürece Karşı Mücadeleler. Aykut Çoban (Ed). *Yerel Yönetim, Kent ve Ekoloji* (399-456)

Çoban, A. (2018). Doğanın Metalaştırılması. *Toplum ve Bilim*, 143, 209-241

Della Porta, D., Diani, D. (2001) *Social Movements: An Introduction*. Oxford: Blackwell

Della Porta, D., Diani, D. (2006) *Social Movements: An Introduction*. Oxford: Blackwell

- Della Porta, D., Piazza, G. (2007). "Local contention, global framing: The protest campaigns against the TAV in Val di Susa and the bridge on the messina straits" *Environmental Politics*. 864-882 DOI: 10.1080/09644010701634257
- Demirer, T. (2012). *Kapitalizmin Ekolojik Sorunları*. İstanbul: Kaldıraç
- Dermanlı, M. (2016, 27 Mart). Kazdağı, Break Free eylemiyle "kömürden kurtul" dedi!
Birgün.<https://www.birgun.net/haber-detay/kazdagi-break-free-eylemiyle-komurden-kurtul-dedi-152790.html> (9.06.2018)
- Dermanlı, M. (2017, 8 Mayıs). Çevre savunucuları bozcaada doğa buluşmasında buluştu. *Birgün* <https://www.birgun.net/haber-detay/cevre-savunuculari-bozcaada-doga-bulusmasi-nda-bulustu-158516.html> (19.06.2018)
- Dermenci, G. (2014, 18 Nisan). Karadağ'ın Eğrelti Otu, Altından Değerli. (Fotoğraf)
<https://gunesinenerjisi.wordpress.com/tag/karadag/page/2/>
- Dermenci, G. (2014, 6 Ağustos). Karadağ altıncılara karşı direniyor. Evrensel.
<https://www.evrensel.net/haber/89499/karadag-altincilara-karsi-direniyor>
(14.06.2018)
- Dermenci, G. (2017, 27 Temmuz). Gülpınar köylüleri jeotermale karşı nöbette: Vermeyiz vermeziz zeytinlerimizi vermeziz! *Yeşilgazete*.
<https://yesilgazete.org/blog/2017/07/25/gulpinar-koyluleri-jeotermale-karsi-nobette-ve-rmeyiz-vermeziz-zeytinlerimizi-vermeziz/> (26.07.2018)
- Dermenci, G. (2017, 11 Ağustos). Gülpınar'da el örgülü zeytin nöbeti zaferle sonuçlandı: 'Kadının gücü, bütün kötülükleri yener!'. *Yeşilgazete*.
<https://yesilgazete.org/blog/2017/08/11/gulpinarda-el-orgulu-zeytin-nobeti-zaferle-sonuclandi-kadinin-gucu-butun-kotulukleri-yener/> (26.06.2018)
- Diani, M. (2004). 'Leaders' or Brokers? Position and Influence in Social Movement Networks. Mario Diani, Doug McAdam (Ed). *Social Movements and Networks* içinden (105-122). Oxford: Oxford University Press
- Diani, M., Rambaldo, E. (2007). Still the time of environmental movements? A local perspective. *Environmental Politics*, 765-784
DOI:10.1080/09644010701634109

- Dirlik, A. (2015). Pasifik Perspektifinde Toplumsal Hareketler: Çağdaş Radikal Siyasetin Soyağacı Üzerine Düşünceler. Galip Doğduaslan (Çev). Doğan Çetinkaya (Der). *Toplumsal Hareketler: Tarih, Teori ve Deneyim* (65-83). İstanbul: İletişim
- Doğan, R. (2017, 4 Ağustos). Gülpınar'da 'zeytin nöbeti'nin ilk kazanımı: Sondaj firması alandan ayrıldı. *Diken*.
<http://www.diken.com.tr/gulpinarda-zeytin-nobetinin-ilk-kazanimi-sondaj-firmasi-alandan-ayrildi/> (24.06.2018)
- Duman, B. (2017). Toplumsal Hareketler Literatür Özeti. Durmuş Ali Arslan, Mustafa Çağlayandereli (Ed). *Dünyada ve Türkiye'de Siyasetin Sosyolojik Temelleri* (95-137). İstanbul: Paradigma
- Düğün gibi eylem (2014, 31 Temmuz). *Milliyet*.
<http://www.milliyet.com.tr/dugun-gibi-eylem-canakkale-yerelhaber-317780/> (10.06.2018)
- Dünya TT'sinde 4'üncü oldu; Bozcaada'yı sosyal medya kurtardı (2016, 18 Kasım) T24.
<http://t24.com.tr/haber/dunya-ttsinde-4uncu-oldu-bozcaadayi-sosyal-medya-kurtardi,371438> (18.06.2018)
- Ekoloji Örgütleri Bergama Buluşmasının Sonuç Bildirgesi yayınlandı: Ortak mücadele ve dayanışma için ortak örgütlenmeye doğru. (2018, 2 Ocak). *Gaia Dergi*
<https://gaiadergi.com/ekoloji-orgutleri-bergama-bulusmasin-in-sonuc-bildirgesi-yayinlandi-ortak-mucadele-dayanisma-icin-ortak-orgutlenmeye-dogru/> (20.06.2018)
- Erbil, Ö. (2013, 15 Aralık). Akvaryum koyu yapılaşmaya açılıyor. *Radikal*.
<http://www.radikal.com.tr/turkiye/akvaryum-koyu-yapilasmaya-aciliyor-1166236/> (19.06.2018)
- Erensü, S. (2013, 10 Haziran). Gezi Parkı Direnişinin İlhamını Yerelde Aramak. *Bianet*.
<http://bianet.org/bianet/siyaset/147400-gezi-parki-direnisinin-ilhamini-yerelde-aramak>

- Erten, İ. (2012). Çanakkale Yerleşim Kültürü. Filiz Özdem (Der). *Aşklar, Savaşlar, Kahramanlar ve Çanakkale* (385-408). İstanbul: YKY
- Fosil Yakıt Karşısı İnisiyatif, kömürden kurtulma çağrısı yaptı (2016, 1 .Mart). *Yeşilgazete*.<https://yesilgazete.org/blog/2016/03/01/fosil-yakit-karsiti-inisiyatif-komurden-kurtulma-cagrisi-yapti/> (8.06.2018)
- Foster, J.B.(2000). *Marx'ın Ekolojisi Materyalizm ve Doğa*. Ankara: Epos
- Gacal, F. (2018). *İletişim Kiti: Çanakkale, İzmir ve Tekirdağ'da Kömürden Elektrik Üretimi ve Sağlık*. Anne Stauffer (Ed), İstanbul: Sağlık ve Çevre Birliği-HEAL
- Giddens, A. (2010). *Modernite ve Bireysel-Kimlik*. İstanbul: Say
- Giugni, M.G. (1998). Was It Worth The Effort? The Outcomes and Consequences of Social Movements. *Annual Review of Sociology*, 98, s.371-393
- Gordon, Cynthia., Jasper, J.M. (1996). "Overcoming the "nimby" label: rhetorical and organizational links for local protestors" *Research in Social Movements, Conflict and Change*, 19, s. 159-181
- Gülpınar (Çanakkale-Ayvacık). (2011,, 10 Eylül). Çanakkale İli Özel Web Sitesi <http://www.canakkaleili.com/gulpinar-beldesi-canakkale-ayvacik.html> (26.06.2018)
- Gülpınar'daki zeytin nöbetine destek geldi. (2017, 1 Ağustos). *Hürriyet* URL <http://www.hurriyet.com.tr/gulpinardaki-zeytin-nobetine-destek-geldi-40536816> (25.06.2018)
- Gülpınar (Çanakkale-Ayvacık) (tarih yok). *Çanakkale İli Özel Web Sitesi*. <http://www.canakkaleili.com/gulpinar-beldesi-canakkale-ayvacik.html> (26.06.2018)
- Gürdal, T. (2008, 29-30 Ağustos). Antik Troas'da Apollon Kültü. Ali Akdemir, Osman Demircan, Selehattin Yılmaz, Turan Takaoğlu ve Evren Erginal (Ed). *Ayvacık Değerleri Sempozyumu* (s. 47-56) Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi
- Hahnel, R. (2014). *Yeşil İktisat- Ekolojik Krize Karşı Koymak*. İstanbul: Bgst
- Hamamcı, C. (1992). Çevrenin Uluslararası Boyutları. Ruşen Keleş (Der). *İnsan Çevre Toplum* (283-294) Ankara: İmge

- Harvey, D. (2015a). *Neoliberalizmin Kısa Tarihi*. İstanbul: SEL
- Harvey, D. (2015b). *On Yedi Çelişki ve Kapitalizmin Sonu*. İstanbul: SEL
- ‘Havama, suyuma, zeytinime dokunma’: Zeytini bitirecek tasarı TBMM’de. (2017, 30 Mayıs). *Yeşilgazete*.
<https://yesilgazete.org/blog/2017/05/30/havama-suyuma-zeytinime-dokunma-zeytini-bitirecek-tasari-tbmmde/> (25.06.2018)
- Hertsgaard, M. (2001). *Yeryüzü Gezgini*. Emel Anıl (Çev). İstanbul: TEMA
- Ilgar, R. (2016). Çanakkale İlinde Zeytin Yetiştiriciliği ve Yaşanan Sorunlar. *İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Dergisi*, 32 URL: <http://www.journals.istanbul.edu.tr/iucografya>
- Jasper, J.M. (2002). *Ahlaki Protesto Sanatı*. Senem Öner (Çev). İstanbul: Ayrıntı
- Jasper, J. (2017). *Protesto*. Aslı Önal (Çev). İstanbul: Ayrıntı
- Johnston H., Larana, E., Gusfield J. (1999). Kimlikler, Şikayetler ve Yeni Sosyal Hareketler. Kenan Çayır (Der). *Yeni Toplumsal Hareketler* (131-161). İstanbul: Kaknüs
- Kafadar, C. (2017). *Kendine Ait Bir Roma: Diyar-ı Rum’da Kültürel Coğrafya ve Kimlik Üzerine*. İstanbul: Metis
- Kalouche, F., Mielants, E. (2008). Sonuç: Dünya Hareket Dalgaları ve Dünya Dönüşümleri. William G. Martin (Ed). *Toplumsal Hareketler 1750-2005* (219-281). İstanbul: Versus
- Kaplan, M., Karaöz Arıhan, S. (2011). *Antik Çağdan Günümüze Bir Şifa Kaynağı: Zeytin ve Zeytinyağının Halk Tıbbında Kullanımı*. (yayınlanmamış bildiri). VIII.Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi. İzmir.
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1748/18573.pdf>
- Karadağ köylüleri, çan halkından destek istedi: biz çanın oksijen teminatıyız. (2014, 5 Ağustos) *ÇanakkaleOlay*. S. 2
- Karadağlıların sandık ayarı! (2014, 12 Ağustos). *ÇanakkaleOlay*. S. 3
- Karadağ kararlı (2014, 25 Ağustos). *ÇanakkaleOlay*. S.10

- Kazdağı Doğa Koruma Ödülü jeotermal sondaja direnen köylülerin. (2017, 16 Ağustos). *Hürriyet*.<http://www.hurriyet.com.tr/kazdagi-doga-koruma-odulu-jeotermal-sondaja-dir-40552076> (25.06.2018)
- Keleş, R., Hamamcı, C. (1993). Çevrebilim. Ankara: İmge
- Keleş, R. (2015). *100 Soruda Çevre : Çevre Sorunları ve Çevre Politikası*. İzmir: Yakın
- Keleş, R., Hamamcı C. & Çoban, A. (2015) *Çevre Politikası*. İstanbul: İmge
- Keyder, Ç., Yenal, Z. (2013) *Bildiğimiz Tarımın Sonu: Küresel İktidar ve Köylülük*. İstanbul: İletişim
- Kocaman, Z. (2018, 17 Ocak). Zeytini öldürmesinler! *ÇanakkaleOlay*. URL: <http://www.canakkaleolay.com/-39-Zeytini-Oldurmesinler-39--41760> (25.06.2018)
- Körfez Termik Santrale Karşı Sesini Yükseltti (2016, 5 Ocak). *ÇanakkaleOlay*. S. 5
- Köylüler altın madenine karşı birleşiyor (2014, 4 Eylül). *ÇanakkaleOlay*. S 12
- Köylülerden jeotermal sondaj sahasında tepki (2017, 10 Temmuz). *Hürriyet* <http://www.hurriyet.com.tr/koylulardan-jeotermal-sondaj-sahasinda-tepki-40515107> (26.06.2018)
- Köylüler madene karşı ayakta...karadağ'ın bahtı da kara olmasın! (2018, 1 Ağustos). *ÇanakkaleOlay*. S. 2-3
- Kurt, H. (2006). Türkiye'de Kent-Köy ve Kentli-Köylü Algısı Üzerine Bir Araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (3)6. URL: <http://dergipark.gov.tr/mkusbed/issue/19568/208591>
- Lise Y. (2015/2016, Ocak-Şubat). Şifa Yolu Kaz Dağları. *Magma*, 8, 94-99
- Martin, G. (2015). *Understanding Social Movements*. Newyork: Routledge
- Martinez-Alier, J. (2002). *The Environmentalism of the Poor*. İngiltere: Edward Elgar
- McCarthy J., Zald M. (1977). Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory. *American Journal of Sociology*, Vol 82, No. 6, 1212-1241 URL: <http://www.jstor.org/stable/2777934>

- Melucci, A. (1980). The new social movements: A theoretical approach *Social Science Information* 19 (2) s. 199-226. DOI: 10.1177/053901848001900201
- Melucci, A. (1999). Çağdaş Hareketlerin Sembolik Meydan Okuması. Kenan Çayır (Der) *Yeni Toplumsal Hareketler* içinde (81-107). İstanbul: Kaknüs
- Meslek örgütleri ve çevre derneklerinden Çırpılar Termik Santrali Projesi'ne itiraz. (2017, 11 Ocak). Türk Tabipler Birliği. URL:
http://hipokrat.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=67cb8f12-9232-11e7-b66d-1540034f819c
- Meyer, D. (2004). Protest and Political Opportunities. *Annual Review of Sociology*, Vol. 30, s. 125-145
- Montgomery, S.L. (2014). *Küresel Enerjiye Yön Veren Güçler 21.yy ve Sonrası*. Ankara: TÜBİTAK
- Mortan, K., Arolat, O.S. (2012). "Çanakkale ve iktisadi coğrafyası" Filiz Özdem (Haz) *Aşklar, Savaşlar, Kahramanlar ve Çanakkale* (429-440) İstanbul: YKY
- Offe, C. (1999). Yeni Sosyal Hareketler: Kurumsal Politikanın Sınırlarının Zorlanması. Kenan Çayır (Der). *Yeni Toplumsal Hareketler* (53-79). İstanbul: Kaknüs
- Orhangazi, Ö., Özgür, G. (2000). Küresel Çevre Sorunları: Tüklenen Dünya. Göksel N. Demirer, Tezcan E. Abay (Ed). *Küreselleşmenin Ekolojik Sonuçları*. Ankara: Maki
- Ormanlarımızı sermayeye teslim etmeyeceğiz (2014, 30 Aralık). *ÇanakkaleOlay*. S. 3
- Önder, T. (2003). *Ekoloji, Toplum ve Siyaset*. Ankara: Odak
- Özen, H. (2011). "Protesto Hareketlerinin Mekânsal Dinamikleri: Artvin ve Uşak Protesto Hareketlerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi". Emine Onaran İncirlioğlu, Barış Kılıçbay (Der). *Mekân ve Kültür*. (175-182) İstanbul: Tetragon
- Özen, H. (2018). Yerellik-Popülerlik Ekseninde Türkiye'de Çevre Mücadeleleri. *Alternatif Politika*, 10 (2). 181-209
- "Özgürlük haktır, haklar özgürlük içindir." (2014, 6 Ağustos). *ÇanakkaleOlay*. S.4

Özkut, D. Akyürek Altürk, G. (2013). 'Gezi'nen Toplum, Direnen Mekân. *Mimarlık Dergisi*, 373.

URL:<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=387&RecID=3242>

Özyer, B. (2015, 10 Eylül). Uyuyan ısıyı uyandırmak. *EkoIQ*

<http://ekoIQ.com/2015/09/10/uyuyan-isiyi-uyandirmak-jeotermal/> (26.06.2018)

Özyılmazel, A. (2016, 18 Kasım). #Bozcaadabizim dedik, kazandık! *Sabah*.
<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/gunaydin/ozyilmazel/2016/11/18/bozcaadabizim-dedik-kazandik> (24.06.2018)

Polletta, F., Jasper M.J., (2001) Collective Identity and Social Movements. *Annual Review of Sociology* 27 s. 283–305

Rootes, C. (2007). Environmental Movements from the local to the global. *Environmental Politics*, 8:1, s. 1-12, DOI: 10.1080/09644019908414435

Sağlam, S. (2015, 26 Haziran). Çırpılar'da protestolu çed. *ÇanakkaleOlay*. S. 2

Sağlam, S. (2015, 29 Haziran). CHP Çanakkale Milletvekili Avukat Muharrem Erkek, Yenice ve Çırpılar'ı ziyaret etti. *ÇanakkaleOlay*. S. 2

Snow, D.A., Rockford, E.B., Worden, S.K. & Benford, R.D., (1986). Frame Alignment Processes, Micromobilization, and Movement Participation. *American Sociological Review*, Vol. 51. S. 464-481. URL: <http://www.jstor.org/stable/2095581>

Son dakika...Zeytinlik alanları ilgilendiren tasarıda kritik gelişme (2017, 13 Mayıs). *CnnTurk* <https://www.cnnturk.com/ekonomi/son-dakika-zeytinlik-alanlari-igilendiren-tasarida-kritik-gelisme> (26.06.2018)

Şahin, Ü. (2007). Bir Sivil Toplum Teması Olarak Çevrecilik: Ekoloji Hareketlerinin Siyaset Dışına İtilmesi. *Sivil Toplum*, 20, s. 77-89

Şahin, Ü. (2010a). Türkiye'de Çevre ve Ekoloji Hareketleri Üzerine Notlar: Aliğa Zaferinden Vatan Toprağı Söylemine. *Birikim*, 255 s. 8-14

Şahin, Ü. (2010b, 10 Temmuz). Çevre direnişlerinin buluşması. *Radikal İki*. URL: <http://www.radikal.com.tr/radikal2/cevre-direnislerinin-bulusmasi-1006210/>

- Taşyapı-Taşzemin İnş. (tarih yok). Çanakkale-Yenice-Çırpılar Termik Santrali. <http://www.tasyapi.com/tr/canakkale-yenice-cirpilar-termik-santrali-09468> (15.06.2018)
- Tayşir, E.A. (2010). *Kritik Karar Alıcıların Kurumsal Baskıya İlişkin Tehdit-Fırsat Algısının Kurumsal Baskıya Verilen Örgütsel Yanıt Üzerindeki Etkisi*. (yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- "Termiğe İnat, Yaşasın Hayat!" (2016, 6 Şubat). *ÇanakkaleOlay*. S. 6
- Tindall, D.B., Cormier, J., Diani, M., (2012) Network social capital as an outcome of social movement mobilization: using the position generator as an indicator of social network diversity. *Social Networks*, 34. s. 387– 395 URL: www.elsevier.com/locate/socnet
- Tilly, C. (2008). *Toplumsal Hareketler*. İstanbul: Babil
- Tont, S. (2000). Batı Ülkelerinde Kurtarıcı Çevreciliğin Kronolojisi. Zeynep Boratav (Ed). Türkiye'de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu. (21-26) İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı
- Touraine, A. (1999). Toplumdan Toplumsal Harekete. Kenan Çayır (Der). *Yeni Toplumsal Hareketler* (35-51). İstanbul: Kaknüs
- Turan, E.S., Güner, E.D. (2017). Türkiye'de Çevresel Etki Değerlendirme Mevzuatındaki Değişimler. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, (3)1, DOI: 10.21324/dacd.286187
- Türkiye bu akşam #bozcaadabizim diyecek... (2016, 16 Kasım). *Birgün*. <https://www.birgun.net/haber-detay/turkiye-bu-aksam-bozcaadabizim-diyecek-135836.html> (19.06.2018)
- Uncu, B.A. (2012), *Within Borders, Beyond Borders: The Bergama Movement at the Junction of Local, National and Transnational Practices* (yayımlanmamış doktora tezi) The London School of Economics and Political Science/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Londra
- Welch, C. (2015, 15 Aralık). Paris İklim Zirvesi'nde Tarihsel Anlaşma. *National Geographic Türkiye*.

<http://www.nationalgeographic.com.tr/makale/kesfet/paris-iklim-zirvesinde-tarihsel-anlasma/2683> (16.06.2018)

Vardar, N. (2017, 10 Ağustos). Gürpınar'da kadınların nöbeti sondajcıları püskürttü. *Bianet*.

<https://bianet.org/bianet/toplum/189021-gurpinar-da-kadinlarin-nobeti-sondajcileri-puskurttu> (25.06.2018)

Yenice Çırpılar Termik Santral ÇED toplantısında gerginlik (2016, 23 Mart). *Yeşilgazete*

<https://yesilgazete.org/blog/2016/03/23/yenice-cirpilar-termik-santral-ced-toplantisinda-gerginlik/> (9.06.2018)

Yin, R.K., (2003). *Case Study Research: Design and Methods*. Londra: Sage

28 Aralık'ta Kadıköy'deyiz. (2014, 23 Aralık). *ÇanakkaleOlay* s. 7

Yuva Derneği, (tarih yok). Dünya vatandaşlığı programı-termiksiz gelecek <https://www.yuva.org.tr/dunya-vatandasligi-programi/termiksiz-gelecek/> (27.06.2018)

"Zaferin mimarı karadağ kadınlarıdır." (2014, 16 Aralık). *ÇanakkaleOlay*. S. 2

Zald, M.N., Ash, R. (1966). Social Movement Organizations : Growth, Decay and Change. *Social Forces*, Vol. 44, No. s. 327-341 URL: <http://www.jstor.org/stable/2575833>

Zeytin nöbeti sonuç verdi: Gülpınar'da direniş kazandı! (2017, 4 Ağustos). *Evrensel* <https://www.evrensel.net/haber/328481/zeytin-nobeti-sonuc-verdi-gulpinarda-direnis-kazandi> (26.07.2018)

Ziraat Mühendisleri Odası (tarih yok). 3573 Sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında Kanun.

http://www.zmo.org.tr/mevzuat/mevzuat_detay.php?kod=61 (27.06.2018)

EKLER

EK A: Görüşme Listesi

- U/T: uzman/temsilci görüşmeci
- Y/B: yerel/bağımsız görüşmeci
- U/T 1: Ulusal STK temsilcisi/aktivist 23.01.2018 Ağva- İstanbul
- U/T 2: Gazeteci 29.01.2018 Beşiktaş- İstanbul
- U/T 3: Uluslararası STK temsilcisi 30.01.2018 Beyoğlu- İstanbul
- U/T 4: Ulusal STK temsilcisi 30.01.2018 Şişli - İstanbul
- U/T 5: Uluslararası STK temsilcisi 25.02.2018 Şile- İstanbul
- U/T 6: Ulusal STK temsilcisi/Aktivist 28.02.2018 Kadıköy- İstanbul
- Y/B 1: Yerel Aktör/Aktivist 03.03.2018 Şişli- İstanbul
- U/T 7: Yerel STK temsilcisi 09.03.2018 (grup görüşmesi) Merkez- Çanakkale
- Y/B 2: Gazeteci/Aktivist 09.03.2018 Merkez- Çanakkale
- U/T 8: Yerel STK temsilcisi 13.03.2018 (grup görüşmesi) Küçükkuşu (Ayvacık)- Çanakkale
- Y/B 3: Yerel Aktör 15.03.2018 Merkez- Çanakkale
- U/T 9: Yerel STK temsilcisi 16.03.2018 Merkez-Çanakkale
- U/T 10: Avukat 19.03.2018 Merkez- Çanakkale
- Y/B 4: Yerel Aktör/Aktivist 20.03.2018 Küçükkuşu (Ayvacık)- Çanakkale
- U/T 11: Yerel STK temsilcisi/Politik Aktör 23.03.2018 Merkez- Çanakkale
- U/T 12: Yerel STK temsilcisi 23.03.2018 Merkez- Çanakkale
- Y/B 5: Yerel Aktör 24.03.2018 Yenice- Çanakkale
- Y/B 6: Aktivist/Yerel Aktör/Gazeteci 29.03.2018 Merkez- Çanakkale
- Y/B 7: Aktivist 01.04.2018 Bayramiç- Çanakkale
- Y/B 8: Yerel Aktör/Yerel STK temsilcisi (grup görüşmesi) 13.04.2018 Gülpınar (Ayvacık)- Çanakkale
- U/T 13: Gazeteci 20.04.2018 Merkez- Çanakkale
- U/T 14: Yerel Aktör 25.04.2018 Bozcaada- Çanakkale

EK B: Mülakat Soruları

1. Adınız
2. Doğum tarihiniz
3. Eğitim durumunuz
4. Mesleğiniz
5. Çalıştığınız sivil toplum kuruluşu ile ilgili bilgi verebilir misiniz?
6. Çalıştığınız STK'nın Çanakkale'deki faaliyetlerinden bahsedebilir misiniz?
7. Yerel, ulusal ve uluslararası STK'lar ile birlikte yürüttüğünüz faaliyetler var mıdır? Varsa bilgi verebilir misiniz?
8. X mücadelesini anlatabilir misiniz?
9. Örgütlenme süreci hakkında bilgi verebilir misiniz?
10. Bu süreçte sizinle birlikte hareket eden aktörler kimlerdi ve ne tür destekler aldınız?
11. Ne tür eylem pratikleri gerçekleştirdiniz?
12. Karşılaştığınız zorluklar nelerdi?
13. Çanakkale'yi ve bulunduğunuz mücadeleyi diğer hareketlerden farklı kılan kültürel-coğrafi öğelerden söz edebilir misiniz?
14. Medyanın etkisinden bahsedebilir misiniz?
15. Yerel yönetimin bu süreçte etkisi nasıldı?
16. Sizi bu sürece dahil eden kişisel nedenlerden bahsedebilir misiniz?

Görüşmeciler; yerel, ulusal ve uluslararası STK çalışanları/üyesi, yerel aktörler ve meslek uzmanları (gazeteci, avukat, akademisyen vs.) olarak gruplara ayrılmıştır. Her bir görüşmeci kendi bakış açısı üzerinden mülakatı yönlendirerek görüşlerini aktarmıştır. Bu sebeple yukarıda belirtilen sorulardan ilk dört soru haricindekiler görüşmecilerin süreçteki rollerine göre farklılık göstermektedir. Bu bağlamda temel soru kalıpları sayılabilecek sorular bir taslak halinde sunulmaktadır.

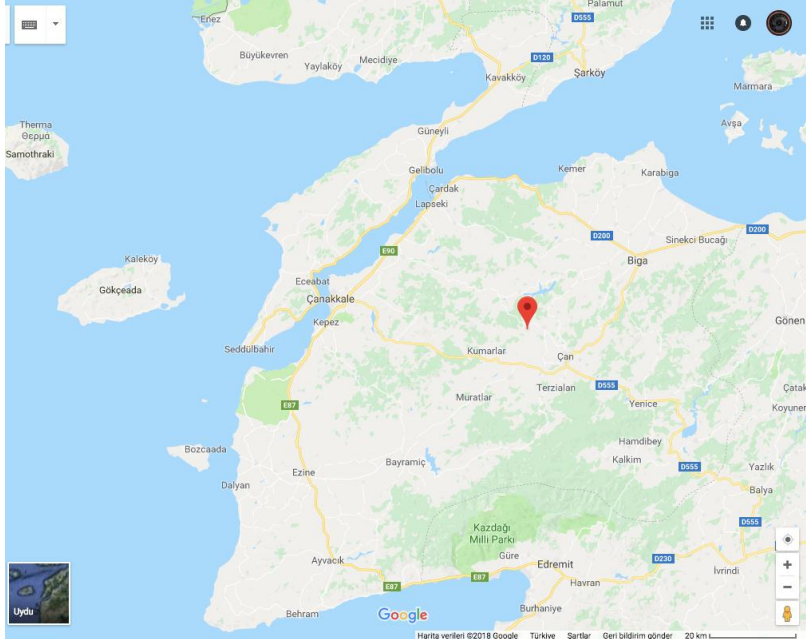
EK C: Haritalar

Çanakkale:

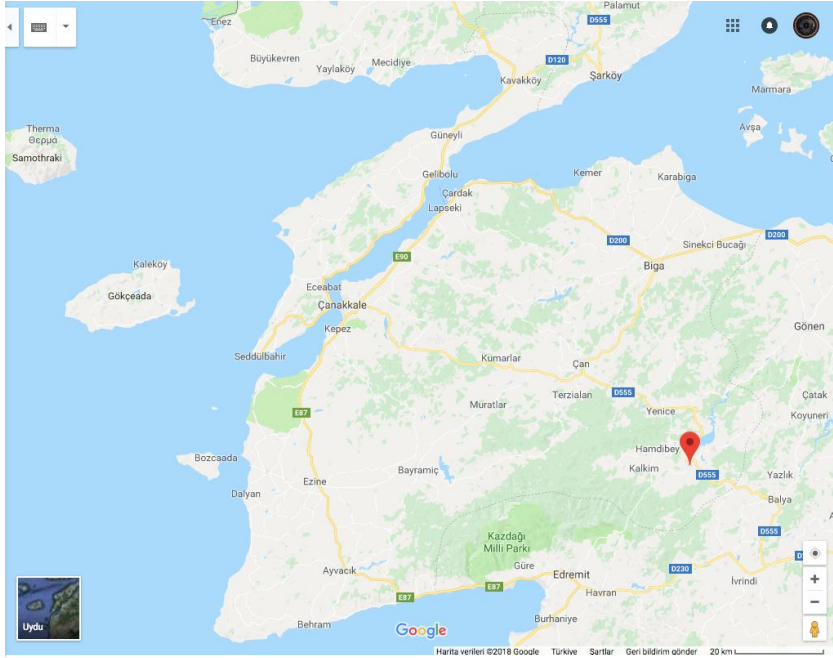
<https://www.google.com.tr/maps/place/%C3%87anakkale/@40.0984047,26.0391396,9z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x14b047a28835b0ab:0x40b6d45bd97e955!8m2!3d40.0510104!4d26.9852422>

Karadağ:

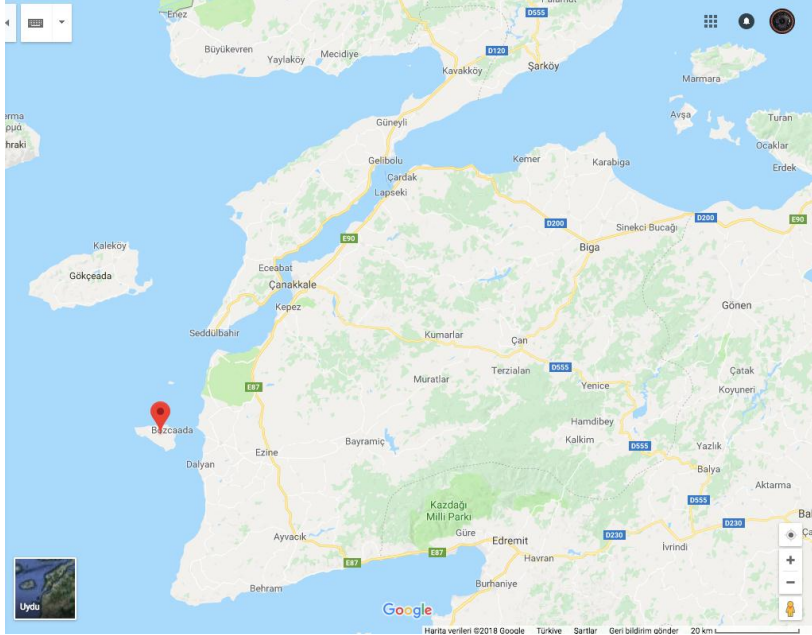
<https://www.google.com.tr/maps/place/Karadağ%20Ulusal%20Parkı,+17400+Karadağ%20Ulusal%20Parkı/@40.0799901,26.9414916,16z/data=!3m1!1e3!1s0x14b13ae7667f2ec3:0xf21ef695d5582448!8m2!3d40.079376!4d26.944653>

Çırpılar:

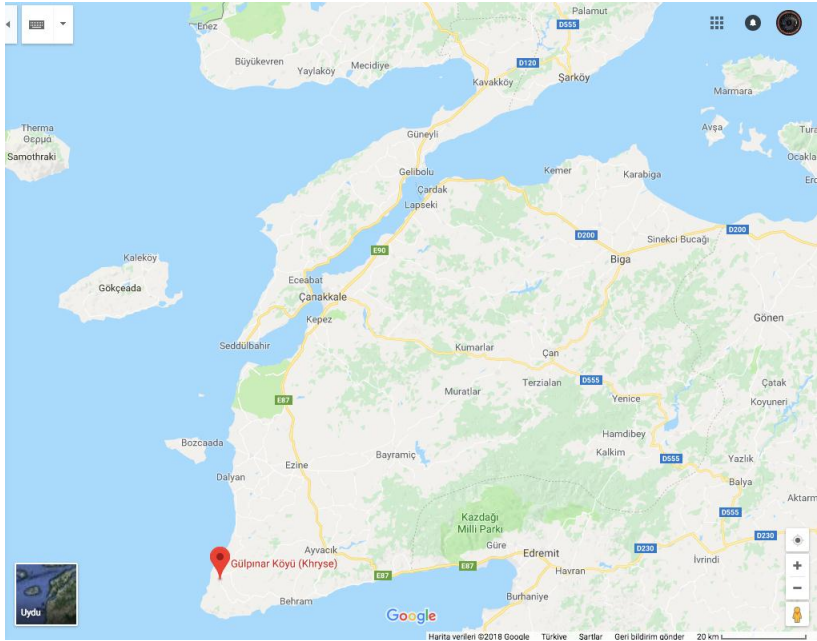
<https://www.google.com.tr/maps/place/%C3%87%C4%B1rp%C4%B1lar,+17550+%C3%87%C4%B1rp%C4%B1lar+K%C3%B6y%C3%BC%2FYenice%2F%C3%87anakkale/@39.8164187,27.3348171,16z/data=!3m1!1e3!1s0x14b6d7e946712199:0xd3e89589979c7444!8m2!3d39.814402!4d27.337349>

Bozcaada:

<https://www.google.com.tr/maps/place/Bozcaada/@39.8172837,25.9527626,12z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x14b01556e6f40e9d:0x34b94ae96bab9c8!8m2!3d39.8205136!4d26.035717>

Gülpinar:

<https://www.google.com.tr/maps/place/Bozcaada/@39.8172837,25.9527626,12z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x14b01556e6f40e9d:0x34b94ae96bab9c8!8m2!3d39.8205136!4d26.035717>

EK D: Fotoğraflar

Karadağ Köyü, Köy Kahvesi (18.04.2018)

Kaynak: Dermenci (18.08.2014) Karadağ Köyü

Çırpılar Köyü, Agonya Ovası (24.03.2018)

Kaynak: Dermanlı: (27.03.2017) Kazdağı, Break Free eylemiyle kömürden kurtul dedi.

Bozcaada (25.04.2014)

#bozcaadabizim
diyorsan yanımızda ol!

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından Bozcaada'nın Sulubahçe ve Habbele Koyları ihaleye açılıyor. Mirasımızı geleceğe bırakmak için doğasıyla, deniziyle, koylarıyla temiz bir adada yaşamak ve yaşatmak için Bozcaada'mıza sahip çıkıyoruz.

16 Kasım Çarşamba günü saat 20.00'de
başta Twitter olmak üzere tüm sosyal medya mecralarında
#bozcaadabizim etiketi ile sesimize ses, gücümüze güç katmanızı istiyoruz.
Niye mi istiyoruz? Çünkü Bozcaada hepimizin, çünkü:

#bozcaadabizim

Kaynak: Birgün: (16.11.2016) Türkiye bu akşam #bozcaadabizim diyecek.

Gülpınar Köyü, Sondaj Alanı (13.04.2018)

Kaynak: Dermenci (25.07.2017) Gülpınar köylüleri jeotermale karşı nöbette:
Vermeyiz vermeyiz zeytinlerimizi vermeyiz!